IBOR 2026-2030

“Eenvoudig maar verantwoord”

Opdrachtgever:
Gemeente Harderwijk
Datum: juni 2025

Integraal beheerplan openbare ruimte 2026-2030 Harderwijk

Status	Definitief concept
Contactpersoon gemeente	dhr. K.J. Bakema
Rapport opgesteld door	DG Groep bv Houttuinlaan 14 a Woerden
Opdrachtnummer	
Redactie en advies	M.J. Alferink en H.H. Klok
Auteurs	J. Adham, K.J. Bakema, G. de Bruin, A. Bijlsma, J.L. Dirksen, D. Gielen, J. de Koeijer, J. van de Kraats, J. Wels.
Datum	26 juni 2025

DG Groep b.v. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de DG Groep b.v.. Opdrachtgever vrijwaart de DG Groep b.v. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.
© DG Groep® b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is haar eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de DG Groep b.v., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Samenvatting

In de afgelopen periode is de druk op de openbare ruimte sterk toegenomen. Door de invoering van de Omgevingswet en een groeiende betrokkenheid bij de leefomgeving, verandert de rol van bewoners; participatie wordt een vereiste.

Het beheer is de afgelopen jaren op basisniveau uitgevoerd, met focus op vijf beheerthema's voor een schone, hele en veilige omgeving. De kosten voor beheer (materialen en personeel) zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen, waardoor **een eenvoudig maar verantwoord beheer nodig is**, met aandacht voor de lange termijn. Door de aanleg van o.a. Drielanden en Waterfront is het beheergebied met 170.000 m² (9%) gegroeid. De standaardgroei is gedekt via de voordeurnorm, bovenwijkse voorzieningen worden via de kadernota opgenomen. Burgerinitiatieven, zoals het hondenstrand en De Rietmeen, vragen ook structureel onderhoud en tijdige vervanging. Verder neemt het aantal evenementen toe, wat zorgt voor extra inzet en herstelwerkzaamheden achteraf. Dit legt druk op het budget én op de inzet van uren voor regulier beheer.

Eenvoud en differentiatie: om het beheer uitvoerbaar te houden, kiest de gemeente voor een eenvoudig maar verantwoord beheer op basisniveau (schoon, heel, veilig). Met daarbij de volgende differentiatie:

- Reiniging op onderhoudsniveau B, wegen op onderhoudsniveau C.
- In de binnenstad, parken en winkelcentra wordt meer kwaliteit geleverd met luxere materialen en onderhoudsniveau A.

De gemeente Harderwijk wil inspelen op klimaatverandering, gezondheid en inclusiviteit, maar de benodigde investeringen zijn vaak groter dan de beschikbare middelen. Waar duurzame alternatieven minder dan 10% duurder zijn, worden deze wél toegepast. Soms zijn maatregelen inmiddels standaard geworden en kosten ze weinig extra.

Natuurlijk duurzaam

- Energietransitie: De gemeente kiest voor elektrisch materieel en stimuleert CO_2-reductie via bestekken. Elektrische alternatieven zijn echter aanzienlijk duurder.
- Circulair werken: Er wordt gewerkt met milieuvriendelijke materialen zoals bv boomschors in plaats van rubber. Hergebruik staat centraal. Soms is het duurzamer om iets juist niet te doen.
- Klimaatbestendigheid: Bij inrichting van de openbare ruimte worden waterafvoer en -opslag verbeterd. Ontwikkeling, natuur en gezondheid worden samen bekeken.
- Biodiversiteit: Gazons en bermen worden omgevormd tot bloemrijke gebieden met struiken om insecten en vogels te ondersteunen.

Bewoners- en bedrijfsinitiatieven.
De betrokkenheid van inwoners bij het beheer van de openbare ruimte blijkt succesvol. Door snel in te spelen op ideeën en wensen zijn mooie resultaten bereikt. Vervolg is gewenst, met blijvende inzet op burgerparticipatie en kleuring van de stad.

Gezondheid en vitaliteit. Een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd door:

- Kwalitatieve fiets- en voetpaden op onderhoudsniveau B.
- Beweegroutes in de stad, bedrijventerreinen en voor senioren (Beweegroute Plus).
- Interactieve speelplekken, rookvrije zones en aandacht voor wijken met gezondheidsachterstanden.

Inclusiviteit – Iedereen doet mee. De gemeente wil een toegankelijke openbare ruimte voor iedereen.

- Er wordt samengewerkt met partners aan inclusieve inrichting.
- Social return wordt toegepast: 5% standaard, 10% bij arbeidsintensieve opdrachten.

- De werkgroep toegankelijkheid blijft betrokken om drempels in de fysieke ruimte te verlagen.

Inhoud

Inhoud

1. INLEIDING 7

1.1 Waarom een beheerplan openbare ruimte? 7

1.2 Doel beheerplan 7

1.3 De plaats van het beheerplan in de beleidscontext 8

1.4 Gemeentelijke beleidsuitgangspunten 9

1.5 Bedrijfsvoering beheer openbare ruimte 12

2. BEHEERVISIE OP OPENBARE RUIMTE 14

2.1 “Samen kleuren we de stad” 14

2.2 Thema’s voor het beheer 14

3. RIOLERING EN STEDELIJK WATER 17

3.1 Prestatiebeschrijving 17

3.2 Beleidsuitgangspunten 18

3.3 Korte terugblik 2019-2024 19

3.4 Huidige kwaliteit 20

3.5 Ontwikkelingen 2026-2030 21

3.6 Kosten 23

4. REINIGING 24

4.1 Prestatiebeschrijving 24

4.2 Beleidsuitgangspunten 25

4.3 Korte terugblik 2019-2024 25

4.4 Huidige kwaliteit 25

4.5 Ontwikkelingen 2026-2030 26

4.6 Kosten 26

5. WEGEN 28

5.1 Prestatiebeschrijving 28
5.2 Beleidsuitgangspunten 28
5.3 Korte terugblik 2019-2024 29
5.4 Huidige kwaliteit 30
5.5 Ontwikkelingen 2026-2030 32
5.6 Kosten 34
6. CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN 35
6.1 Prestatiebeschrijving 35
6.2 Beleidsuitgangspunten 35
6.3 Korte terugblik 2019-2024 35
6.4 Huidige kwaliteit 35
6.5 Ontwikkelingen 2026-2030 36
6.6 Kosten 36
7. OPENBARE VERLICHTING EN TECHNISCHE INSTALLATIES 37
7.1 Prestatiebeschrijving 37
7.2 Beleidsuitgangspunten 37
7.3 Korte terugblik 2019-2024 38
7.4 Huidige kwaliteit 39
7.5 Ontwikkelingen 2026-2030 40
7.6 Kosten 40
8. STRAATMEUBILAIR 42
8.1 Prestatiebeschrijving 42
8.2 Beleidsuitgangspunten 42
8.3 Korte terugblik 2019-2024 42
8.4 Huidige kwaliteit 43
8.5 Ontwikkelingen 2026-2030 43
8.6 Kosten 44
9. GROEN 45

9.1 Prestatiebeschrijving 45
9.2 Beleidsuitgangspunten 45
9.3 Korte terugblik 2019-2024 46
9.4 Huidige kwaliteit....49
9.5 Ontwikkelingen 2026-2030 49
9.6 Kosten 50
10. SPELEN....52
10.1 Prestatiebeschrijving 52
10.2 Beleidsuitgangspunten 52
10.3 Korte terugblik 2019-2024 52
10.4 Huidige kwaliteit....53
10.5 Ontwikkelingen 2026-2030 54
10.6 Kosten 55
11. WIJK- EN BUURTGERICHT WERKEN, SNEL HERSTEL....56
12. TERUGBLIK EN FOCUS VOOR DE KOMENDE JAREN 58
12.1 Conclusies per discipline 59
12.2 Evaluatie beheerthema's 62
13. FINANCIËLE PLANNING....65
13.1 Uitgangspunten financieel overzicht 65
13.2 Financieel overzicht voor alle disciplines....65
13.3 Financiële gevolgen van de thema's....66
13.4 Meerjarenplanning Beheer Openbare Ruimte....67
BRONNEN 68
BIJLAGEN....69

1. Inleiding

1.1 Waarom een beheerplan openbare ruimte?

Het beheer van de openbare ruimte is een belangrijke taak van de gemeente. Om doelgericht en planmatig te werken, zijn kaders en beleidsdoelen noodzakelijk. Bewoners en gebruikers ervaren de openbare ruimte als één geheel en niet als een afzonderlijke optelsom van de diverse onderdelen. De kwaliteit van de openbare ruimte heeft effect op de manier waarop mensen hun leefomgeving gebruiken (en misbruiken). Daarom benadert de gemeente het beheer ook op een integrale en samenhangende wijze.

Deze benadering komt onder andere tot uiting in dit beheerplan, dat het beheer beschrijft voor praktisch alle aspecten van de openbare ruimte. In samenwerking met de domeinen Mens & Maatschappij, Stad & Omgeving spelen we in op vragen van gebruikers en bewoners voor een leefbare omgeving waar ontmoeten en bewegen centraal staat. Uiteraard doen we dit op duurzame wijze. We voeren maatregelen zo veel mogelijk samen met de buurt uit.

1.2 Doel beheerplan

Dit beheerplan geeft een overzicht van de kaders voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte vormt een samenhangend geheel, waarbij elementen elkaar direct beïnvloeden. Losstaande keuzes over aparte taakvelden kunnen afbreuk doen aan de integrale kwaliteit. Integraal beleid en beheer vormen daarom uitgangspunten voor dit beheerplan. Het plan vormt de basis voor de meerjarenbegroting en de jaarrekening. Bovendien presenteert het plan een visie op het beheer, waarbij de vastgestelde kwaliteitsniveaus het uitgangspunt vormen.

Dit beheerplan heeft betrekking op de onderstaande producten:

- Riolering en stedelijk water
- Reiniging
- Wegen
- Civiele kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, etc.)
- Openbare verlichting & Technische installaties
- Straatmeubilair
- Groen
- Spelen
- Wijk- en buurtgericht werken, Snel Herstel

De taakvelden nutsvoorzieningen, parkeergarages, havens, afvalinzameling, handhaving, kunstuitingen, begraafplaatsen, sportaccommodaties en bossen vallen buiten het kader van dit plan. Nutsvoorzieningen, havens, handhaving en afvalinzameling zijn aparte diensten die niet direct betrekking hebben op het beheer van de openbare ruimte. De parkeergarages, begraafplaatsen, sportaccommodaties en bossen zijn zelfstandige objecten met afzonderlijke beheerplannen. De kunstuitingen in de openbare ruimte zijn in een specifiek beheersysteem opgenomen.

De singels, (natuurlijke) oevers en beschoeiingen in de gemeente zijn over het algemeen in eigendom en beheer bij Waterschap Vallei en Veluwe. De gemeentelijke waterpartijen (oppervlaktewater) en het grondwater maken deel uit van het product stedelijk water. De gemeente is wettelijk gezien geen beheerder van het grondwatersysteem. Wel monitoren wij het grondwatersysteem vanuit de wettelijke zorgtaak om (toekomstig) overlast door grondwater aan de grond gegeven functie te voorkomen.

Het hoofddoel is om gedragen uitgangspunten voor het beheer en het kwaliteitssysteem vast te stellen, het gaat daarbij om:

a) Inzicht te geven in de prestatie en het streefniveau van gemeente Harderwijk voor het beheer van de openbare ruimte.
b) Een overzicht te bieden van de beheeruitgaven voor de openbare ruimte, aansluitend op het gewenste beeld en de gewenste kwaliteit.
c) Aan te geven welke ontwikkelingen voor het beheer plaatsvinden met hun financiële gevolgen.
d) Een overzicht te geven van de arealen die beheerd worden.
e) Het maken van een integrale afweging voor het beheer van de producten in de openbare ruimte.

1.3 De plaats van het beheerplan in de beleidscontext

Dit beheerplan vormt een schakel tussen de omgevingsvisie en programma's voor de producten in de openbare ruimte en de meerjaren onderhoudsprogramma's. Het domein Stad & Omgeving is de primaathouder voor de inrichting van de openbare ruimte op basis van de Omgevingsvisie, het omgevingsplan en programma's. Deze vormen samen met het coalitieprogramma en raadsbesluiten het uitgangspunt voor dit beheerplan. De technische en financiële uitwerking krijgt vorm in dit integrale beheerplan. De Harderwijker wijkaanpak zorgt voor de verbinding in de openbare ruimte tussen gemeente en inwoners en bedrijven maar ook tussen bewoners en bedrijven onderling.

1.4 Gemeentelijke beleidsuitgangspunten

De ambities van het college zijn vastgelegd in het collegeprogramma 'Vandaag bouwen aan morgen', de financiële borging ligt vast in de meerjarenbegroting 2025-2028 en de Kadernota 2025-2028.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma 'Vandaag bouwen aan morgen', geeft het college aan door te willen pakken op onderwerpen die al eerder in gang zijn gezet en door te bouwen aan vijf thema's: wonen, duurzaamheid, leefbare wijk, zorg, bestuurscultuur en dienstverlening en heeft hierbij doelen geformuleerd. Bij elk doel is aangegeven "wat men ervoor gaat doen" en "hoe men het gaat doen".

Ook wil het college dat bewoners een belangrijke rol spelen, zij heeft een positieve grondhouding om mee te werken aan plannen en ideeën vanuit de samenleving. Uitgangspunt voor de financiën is een sluitend meerjarenperspectief, waarin uitgaven zoveel mogelijk structureel worden gedekt. Het coalitieakkoord staat vol met ambities. Om de ambities waar te maken zijn zowel structurele als incidentele middelen nodig.

Omgevingsvisie 2040

De omgevingsvisie Harderwijk gaat over de toekomst van Harderwijk, Hierden en het buitengebied. Er wordt gezocht naar de samenhang van veel onderwerpen waar de gemeente een rol in speelt en dan met name in de ruimtelijk aspecten van die onderwerpen. De omgevingsvisie kent een thematische benadering: natuurlijke alliantie, alliantie van mens en maatschappij en alliantie van bouw en infrastructuur. In de omgevingsvisie zijn voor 13 thema's principes opgesteld die gelden voor het gemeentelijk handelen in het fysieke domein.
De leidende principes voor Harderwijk en Hierden zijn:

- Het natuurlijk systeem is de drager voor de ontwikkeling.
- Het welbevinden van onze inwoners staat voorop.

De basisstructuur wordt vastgelegd in de omgevingsvisie en is van strategisch belang en daarmee richtinggevend voor nieuwe ontwikkelingen. De structuur krijgt absolute prioriteit en wordt leidend in de gemeente. Dat betekent dat nieuwe ontwikkeling bijdragen aan dat netwerk.

De 13 principes zijn voor de diverse disciplines nu nog uitgewerkt in de beleidsuitwerking nota's. Bij vaststellen van de omgevingsvisie gaan we over op de thematische programma's en gebiedsprogramma's waarbij uiteindelijk alle andere beleidsdocumenten over het ruimtelijk domein komen te vervallen. De huidige beleidsuitwerkingen zijn uiteraard al in lijn met de omgevingsvisie en de 13 principes.

Duurzaamheidsvisie Harderwijk

De kaders en uitgangspunten die zijn vastgelegd in het visiedocument Duurzame Stad vormden de basis voor de pilot "Harderwijk aan de slag", een aanpak voor de fysieke leefomgeving waarin het toekomstbestendig ontwerpen van de openbare ruimte wordt vertaald in beheer- en uitvoeringsplannen.

Duurzaamheid staat centraal in ons handelen. De invulling van het thema berust op vier pijlers:

- Energietransitie, met als doelstelling het bereiken van 45% CO2-reductie in 2031 ten opzichte van 2010 en klimaatneutraal in 2050. Dit betekent onder andere dat we steeds meer emissieloos gaan werken. Hiervoor volgen we minimaal de basiseisen van het schoon en emissieloos bouwen (SEB) convenant. Dat betekent dat we de komende vijf jaar verder willen bouwen aan het omschakelen van ons materieel.
- Circulariteit: het produceren van zo min mogelijk afval en het sluiten van kringlopen. Dat betekent in 2030 50% minder primaire grondstoffen en in 2050 100% circulair. Alle

diensten en leveringen worden in 2030 100% circulair ingekocht. In elke uitvraag nemen we circulariteit mee (in welke vorm dan ook: herbruikbaar, los maakbaar, biobased, reparatie etc.). Een materialendepot om materialen op te slaan om ze weer opnieuw te gebruiken.

- Klimaatadaptatie: Harderwijk klimaatbestendig maken op basis van een analyse van de kritieke punten in Harderwijk voor hittestress, droogte en wateroverlast. We bergen regenwater op straten, pleinen en parken. We vergroenen de stad om hittestress te voorkomen, meer water te kunnen bergen en perioden van droogte te voorkomen. De komende periode gaan we de sponswerking van onze omgeving verbeteren door onnodige verharding weg te (laten) halen. Door het aandeel groen te vergroten kan de openbare ruimte meer water bergen en verwerken en is de gemeente beter voorbereid op perioden met te veel/weinig neerslag.
- Biodiversiteit: het versterken en bevorderen van de biodiversiteit in Harderwijk. Ondanks alle ruimtelijke ontwikkelingen mag de biodiversiteit er per saldo niet op achteruit gaan, maar moet die er juist op vooruit gaan. Wij willen dat daar waar zich mogelijkheden voordoen, kansen worden gegrepen om de biodiversiteit te vergroten en dat mensen zich meer bij de natuur betrokken voelen.

Beleidsuitwerking Natuur en Groen

Eind 2023 is de beleidsuitwerking Natuur- en groen “Harderwijk natuurlijk groen” vastgesteld. De belangrijkste uitgangspunten zijn dat het natuurlijke systeem leidend is en natuur en groen als volwaardige elementen worden meegenomen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast moet er meer gevarieerd en natuurlijk groen komen en moeten we meer bomen planten. Het liefst planten we 50% meer bomen met indien nodig goede ondergrondse groeiplaatsen zodat bomen de ruimte hebben om oud te kunnen worden. Hierbij is het belangrijk dat natuur en groen samen worden gecreëerd en beleefd. Dat betekent samen met bewoners, scholen en bedrijven, want de gemeente kan het niet alleen.

Beleidsuitwerking Bereikbaarheid/ Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) / Verkeersveiligheidsplan

Het GVVP wil de bereikbaarheid van Harderwijk via het spoor en de openbare weg verbeteren. We verbeteren de verkeersveiligheid op onze wegen. Daarvoor hanteren we het principe Duurzaam Veilig. Maar ook hebben we specifieke aandacht voor doorfietsroutes, fietspaden en fietsparkeren, bijvoorbeeld in de binnenstad. In het verkeersveiligheidsplan is veel aandacht voor de verkeersveiligheid voor fietsers in de stad. Ook zoeken we naar oplossingen voor actuele thema’s, zoals toenemend gebruik van de elektrische fiets in relatie tot snelheidsverschil, wegbreedte etc.

Daarnaast speelt verlichting een rol bij de verkeersveiligheid en heeft het ook effect op de beleving van de sociale veiligheid. Tegelijkertijd zijn donkere plekken essentieel voor natuurontwikkeling, want bijvoorbeeld vleermuizen hebben behoefte aan donkere locaties. Dit is uiteraard tegenstrijdig en vraagt om zorgvuldigheid en maatwerk bij het opstellen van beleid. Een dergelijk beleid, dat in de komende jaren ontwikkeld moet worden, is daarom nu nog niet opgenomen in dit beheerplan.

Ook vinden we dat voetgangers en fietsers meer ruimte moeten krijgen in de gemeente Harderwijk, vandaar dat het STOMP principe is ingevoerd (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a service, Privéauto). Voetgangers en fietsers staan voorop omdat we Harderwijkers - zeker voor korte afstanden - meer willen laten lopen en fietsen.

De voetganger en de fietser worden het belangrijkste domein. Dat betekent dat onze focus ligt op voet- en fietspaden. De beschikbare ruimte voor rijbaan, fietspad, stoep, parkeren en groen is vaak beperkt. We gaan zo mogelijk voor de ideale maatvoering, waarbij eventueel (te) brede

wegen worden versmald ten gunste van een breder trottoir, bredere fietspaden of meer groen. Bij beperkte ruimte kijken we voortaan eerst naar de benodigde ruimte voor lopen en fietsen, wat als gevolg heeft dat de rijbaan voor auto's wellicht smaller wordt.

Toegankelijkheid vinden wij belangrijk, daarbij hanteren we het Handboek Toegankelijkheid. Dit beschrijft de inrichtingsprincipes om ervoor te zorgen dat iedereen overal kan komen.

Beleidsuitwerking Riolering, Water en Klimaatadaptatie

In deze beleidsuitwerking komen twee onderwerpen samen. Het ene onderwerp gaat over het beheer en onderhoud van het bestaande stedelijk watersysteem en kan gezien worden als de 4de generatie van het gemeentelijk rioleringsplan. Het andere onderwerp gaat over het voorbereiden op de effecten van de klimaatverandering: 'klimaatadaptatie', één van de vier pijlers uit de duurzaamheidsvisie en een nadere uitwerking van de kaders die hiervoor door de raad zijn vastgesteld op 3 november 2022.

Drie van de vier effecten van ons gewijzigde klimaat hebben een sterke relatie met waterbeheer (overstroming, wateroverlast en droogte). Het is daarom logisch om dit te combineren met de gemeentelijke waterzorgtaken. Ook in verband met de kostendekking, omdat de uitgaven voor maatregelen die bijdragen aan deze zorgtaken mogen worden gedekt vanuit de inkomsten van riool- en waterzorgheffing.

Het vierde effect van klimaatverandering (hitte) heeft meer raakvlakken met gezondheid en welzijn. En daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds maatregelen in de openbare ruimte om het hitte-eiland effect te beperken en anderzijds woning gebonden maatregelen om de hitte uit verblijfsruimten te weren.

Een belangrijk effect van klimaatverandering is dat we vaker met extremer weer te maken krijgen. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt om ons aan te gaan passen aan dit veranderende klimaat. Het gaat veelal om ruimtelijke aanpassingen die raakvlakken hebben met andere ruimtelijke opgaven zoals energietransitie, woningbouwopgave, infrastructuur, biodiversiteit en landbouwtransitie.

In de beleidsuitwerking staat beschreven hoe we ook de komende jaren kunnen blijven voldoen aan de wettelijke waterzorgtaken. Daarnaast willen we maatregelen gaan treffen om in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig te zijn.

Wat gaan we doen? Op hoofdlijnen gaat dat om de volgende maatregelen:

- noodzakelijk (groot) onderhoud uitvoeren om het functioneren van het huidige stedelijke watersysteem in stand te houden;
- afkoppelen verhard oppervlak van gemengd rioolstelsel;
- verharding omzetten naar onverhard;
- waterbergend en/of infiltrerend hol volume creëren (boven en onder maaiveld);
- vergroten van de sponswerking van de bodem (hoger gehalte organisch materiaal);
- behouden en uitbreiden van het aantal bomen.

Als strategie hiervoor heeft de gemeenteraad gekozen voor het zogenaamde meekoppelen met andere ruimtelijke opgaven. Dat kan zijn een ingrijpend stadsvernieuwingsproject zoals Nieuw Weiburg, grootschalige ingrepen zoals de aanleg van een warmtenet of verzwaring van het elektriciteitsnet. En tenslotte geplande beheer- en onderhoudsprojecten.

Beleid vanuit sport, gezondheid en jeugd

Harderwijk is een sportieve gemeente waarin voor iedereen ruimte is om te sporten en te bewegen. We willen een gezonde en actieve leefstijl stimuleren en een breed, uitdagend en toegankelijk aanbod van sportvoorzieningen faciliteren. Goede sport en speelvoorzieningen in de wijk, zoals uitdagende speeltuinen en (kunst)grasveldjes, spelen daar een belangrijke rol in.

Sportinfrastructuur gaat niet alleen om de sportvelden, het zwembad of de sporthallen, maar ook om de openbare ruimtes in Harderwijk en Hierden. We willen voldoende uitnodigende sport- en beweegvoorzieningen beschikbaar stellen. Voor een goede gezondheid is het noodzakelijk dat mensen voldoende bewegen. Een beweegvriendelijke omgeving nodigt uit tot sporten, spelen en bewegen en draagt bij aan zowel het verminderen van overgewicht als een betere lichamelijke en geestelijke gezondheid. Voldoende toegankelijke speelplekken zijn belangrijk. Groen speelt ook daarvoor een belangrijke rol!

In de nieuwe Omgevingsvisie die opgesteld is, is een gezonde omgeving een belangrijk thema. Bij de (her)inrichting van openbare ruimte moet al bij planvorming bekeken worden hoe sporten en bewegen zoveel mogelijk kan worden gestimuleerd, ofwel sportinclusief denken. Daarbij kan het principe van BOSS het uitgangspunt zijn; Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen.

Om de jeugd en jongeren te stimuleren meer buiten te spelen, is naast aandacht voor interactief spelen en gamification (*het gebruiken van gamedenken, gametechnieken en spelelementen in een niet-game omgeving*) ook vernieuwend aanbod nodig. Dit wordt al op een aantal plekken toegepast in de gemeente Harderwijk (bijv. Sutu, pumptrackbaan, 3x3 basketbal en calisthenics park). Het is belangrijk aandacht te hebben voor zowel jeugd, jongeren, volwassenen als senioren.

Er wordt waarde gehecht aan een aantal grotere speelvoorzieningen, naast voldoende speelgelegenheden in de buurt (in de wijk). Op deze plekken staat ontmoeten centraal en kunnen jong en oud samenkomen. Hierbij is er ook aandacht voor toegankelijkheid en inclusiviteit. Daarbij willen we toe naar steeds meer rookvrije plekken, te beginnen met de speelplekken/speeltuintjes. Voor beheer betekent het sport- en gezondheidsbeleid:

- Vier bestaande beweegroutes onderhouden en in de komende vier jaar aanvullen tot zes routes, de kosten hiervan zijn al opgenomen in de begroting;
- Aandacht voor onderhoud en terugplaatsing punaises van deze beweegroutes bij werkzaamheden.

Verbeteragenda Inclusie Harderwijk en Hierden 2023-2026

Gemeente Harderwijk werkt aan het vergroten van de inclusie. Onder inclusie verstaan we dat iedere inwoner mee moet kunnen doen. Dit doen we door hindernissen en belemmeringen weg te halen. De Verbeteragenda heeft de vorm van een leer- en verbetertraject. Door te leren van onze eigen ervaringen en die van inwoners en professionals brengen we de inclusie steeds (een kleine) stap verder.

1.5 Bedrijfsvoering beheer openbare ruimte

Voor het effectief en efficiënt uitvoeren van het beleid is een goede bedrijfsvoering noodzakelijk. Ons advies is om de openbare ruimte te beheren op een manier die gericht is op goede service. Hierbij zijn drie uitgangspunten erg belangrijk:

- **Betrokkenheid van de samenleving:** We vinden het belangrijk dat mensen uit de samenleving meedenken en meedoen.
- **Betrokkenheid in de wijk:** We werken samen met mensen en organisaties uit de buurt.
- **Duurzaamheid:** We zorgen goed voor het milieu bij alles wat we doen.

Bij onze onderhoudsdiensten hanteren we de Harderwijker Aanpak met de drie O's: Open, Ontspannen en Ondernemend. De uitgangspunten en werkwijze toetsen we voortdurend op basis van de aspecten kennis, kosten en service. Dit resulteert voor het beheer in een snelle, flexibele en integrale dienstverlening.

Kennis

Het beheer van de openbare ruimte in de gemeente Harderwijk wordt deels door eigen personeel en deels door private partijen uitgevoerd. Dit heeft als voordeel dat de gemeente de vakkennis in huis houdt en hiervoor niet afhankelijk is van externe partijen. Bij overheidsinstanties die gekozen hebben om alleen een regierol te vervullen, blijkt dat de expertise vermindert en de controlefunctie en rol van opdrachtgever niet optimaal worden uitgevoerd. Door een deel van de werkvoorbereiding en het beheer zelf te blijven doen houden we voldoende kennis in huis om het beheer effectief aan te kunnen sturen.

Kosten

De beheercalculaties in dit integrale beheerplan zijn gemaakt op basis van marktprijzen en onafhankelijk van wie het beheer uitvoert. Zo kunnen we de kosten van onze eigen dienst en die van aannemers aan elkaar blijven spiegelen. Hiermee hebben we een ideale thermometer voor het efficiënt beheren van de openbare ruimte. Door voor de verschillende diensten een afweging te maken tussen zelf doen of uitbesteden kunnen we steeds financieel gunstige keuzes maken. Bij het realiseren van milieudoelen maken we altijd een maatschappelijke afweging van de kosten op de korte en middellange termijn.

Service

De kracht van onze bedrijfsvoering is kwaliteit en flexibiliteit. Door het gebruik van eigen personeel met historische gebiedskennis bieden we ook buiten reguliere werktijden een hoge service. We spelen in op onverwachte situaties en calamiteiten. Door de combinatie van inzetten van eigen personeel met uitbesteden aan private partijen bereiken we een optimum in flexibiliteit, benutten we lokale kennis en hebben we goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van lokale betrokkenheid bij het wijk- en buurtbeheer.

Combinatie kennis, kosten en service

De keuze voor de manier van uitbesteden is elke keer terug te voeren op het vastgestelde beleid en getoetst aan kennis, kosten en service. Voor grote machines die niet continu inzetbaar zijn, kiezen we op basis van kosten voor uitbesteden. En uit oogpunt van service is er bewust voor gekozen om het reinigen van straatkolken in eigen beheer uit te voeren. Zo kunnen we ook op zaterdagavond een inwoner helpen bij een verstopt riool of oliesporen van wegen verwijderen.

De uitvoerende organisatie is afgestemd op het integraal en klantgericht beheren. We toetsen regelmatig de kosten en kwaliteit aan de markt en maken waar nodig gebruik van aanvullende externe expertise. Door deze mix van uitbesteden en in eigen beheer uitvoeren van de onderhoudsmaatregelen leveren we de inwoners van Harderwijk en Hierden een hoog kwaliteitsniveau voor een marktconforme prijs.

Snel herstel is daarbij een goed functionerende en onmisbare schakel voor het beheer van de openbare ruimte naast onze historische gebiedskennis voor de inwoners en bedrijven van Harderwijk en Hierden. De overgang naar klantcontactcentrum (KCC) en de huidige tekortkomingen in het registratiesysteem leveren momenteel geen bruikbare analyses en daarmee kan de dienstverlening als minder worden ervaren.

Emissieloos

In de komende vijf jaar willen we verder bouwen aan het duurzaam omschakelen van ons materiaal en materieel. Momenteel is ons materieel voor 42% elektrisch, maar dat gaat dan vooral

om licht materieel. De omschakeling naar zwaarder materieel is lastig. De aanschaf is erg duur en het laad- en trekvermogen in combinatie met een goede actieradius schiet nu nog tekort. Toch streven we naar 5% verhoging in 2026 en willen we in 2050 op 100% emissieloos materieel uitkomen. Al onze niet electrische voertuigen tanken HVO100, zo besparen we wel subastantieel op de uitstoot van CO2.

2. Beheervisie op openbare ruimte

2.1 “Samen kleuren we de stad”

“Samen kleuren we de stad” is een inspirerend initiatief dat de kracht van de gemeenschapsbetrokkenheid benadrukt. In deze beweging bundelen inwoners hun creativiteit en inzet om het beeld van de stad te verbeteren. Of het nu gaat om het opfleuren van de openbare ruimtes met kleurrijke tuinen, kunst of moestuinen, of het organiseren van verbindende buurtactiviteit of het stimuleren van lokale economie, deze gezamenlijke inspanning draagt bij aan een levendige en hechte gemeenschap. “Samen kleuren we de stad” laat zien dat wanneer mensen verenigd zijn door een gedeelde visie, ze de potentie hebben om positieve verandering te brengen in de openbare ruimte en hun eigen leefomgeving te transformeren in een bruisende en inclusieve groene omgeving. Ook in dit beheerplan willen we voortbouwen op “Samen kleuren we de stad”.

De overheid levert een verzorgde basiskwaliteit en een goed functionerende openbare ruimte. Hierin participeert de bewoner en deze stroopt voor iets meer kwaliteit de mouwen op. Dit vormt het uitgangspunt voor onze voorstellen.

Daarnaast creëren we een win-win situatie voor het onderhoud van de openbare ruimte door inzet van inwoners die niet of moeilijk op de reguliere arbeidsmarkt terecht kunnen. Hun inzet geeft bijzondere plekken dat beetje extra, zodat Harderwijk en Hierden aantrekkelijk blijven. Zo nemen we samen verantwoordelijkheid voor onze eigen mooie gemeente.

2.2 Thema’s voor het beheer

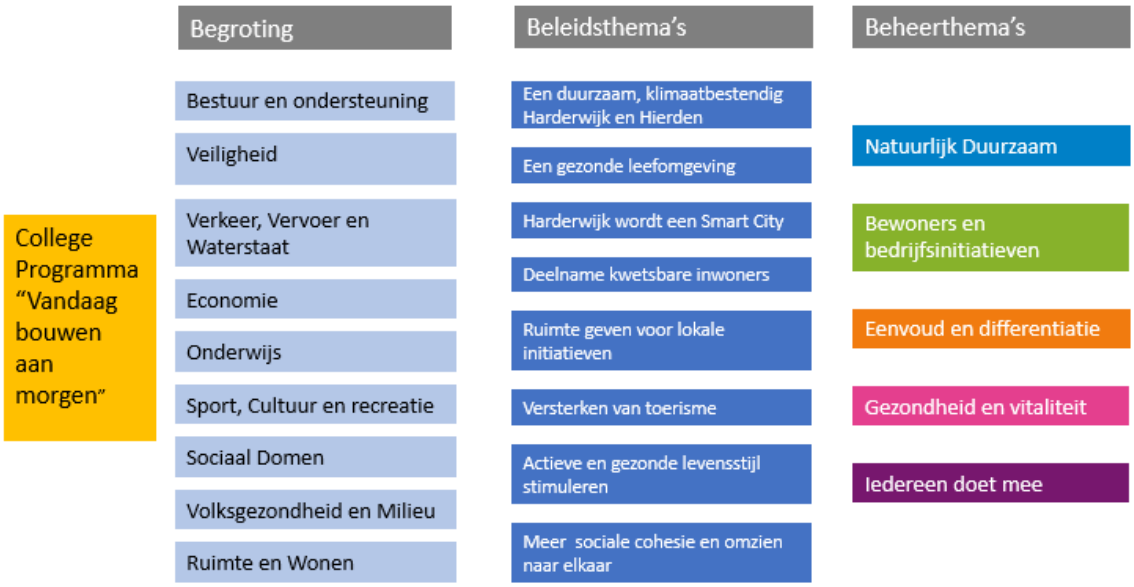
De gemeente Harderwijk beheert de openbare ruimte op een planmatige wijze en in samenhang met het integrale beleid voor alle gemeentelijke voornemens. De gemeentelijke meerjarenbegroting benoemt negen programma’s: Bestuur en Ondersteuning, Veiligheid,

Verkeer, Vervoer en Waterstaat, Economie, Onderwijs, Sport, Cultuur en Recreatie, Sociaal Domein, Volksgezondheid en Milieu en Ruimte en Wonen.

De thema's voor beheer sluiten aan op de volgende speerpunten van het collegeprogramma:

- Wij zetten ons samen met de inwoners in voor een veilige en prettige leefomgeving.
- Wij activeren inwoners om mee te doen.
- Wij bieden ondersteuning aan inwoners voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is (participatiewet).
- Wij werken aan een duurzame gemeente en aan een gezonde leefomgeving.

In het schema is te zien hoe de beleidsprogramma's met hun doelen zijn uitgewerkt in de vijf beheerthema's. De thema's bieden de basis voor een samenhangend pakket van maatregelen die bijdragen aan een duurzame instandhouding van de openbare ruimte. Hiermee streeft de gemeente naar een basiskwaliteit en een goed functionerende openbare ruimte.

Natuurlijk Duurzaam

NATUURLIJK DUURZAAM

De Omgevingsvisie is uitgewerkt in de duurzaamheidsvisie, en een klimaatadaptatieplan. De Natuur- en groenvisie bepalen onze keuze in beheer: we kiezen voor natuurlijker beheer en bij ontwikkelingen is het natuurlijk systeem leidend. Bij alles wat we doen, spiegelen we onze handelingen aan het duurzaamheidsbeleid. De pijlers energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn de komende jaren belangrijke uitgangspunten om de inrichting en het beheer van de openbare ruimte vorm te geven.

Bewoners- en bedrijfsinitiatieven

BEWONERS- EN BEDRIJFSINITIATIEVEN

Inwoners en bedrijven nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving. Nieuwe initiatieven zoals het adopteren en in gebruik nemen van groenstroken, speelplekken, straatmeubilair en prullenbakken in de buurt worden gewaardeerd. Bewoners en bedrijven kunnen zo de openbare ruimte aan laten sluiten bij hun wensen en ideeën. Voorstellen worden niet meer beoordeeld door "Nee, tenzij", maar door "Ja, mits". Bijvoorbeeld een horecaondernemer en een volkstuinvereniging die samen een kruidentuin inrichten en onderhouden. De gemeente biedt bewoners en bedrijven steeds vaker de mogelijkheid om zelf de regie te nemen voor de inrichting van de openbare ruimte. Inwoners, bedrijven en instellingen die middelen verstrekken om de openbare

ruimte in te richten en te beheren, krijgen hiervoor erkenning door reclamemiddelen of public relations. Harderwijk staat positief tegenover sponsoring van de openbare ruimte als hierdoor de kwaliteit van de openbare ruimte verbeterd wordt. Bedrijven en/of bewonersgroepen kunnen speelplekken of de plaatsing van straatmeubilair (zitbanken) sponsoren. Op banken kan bijvoorbeeld een koperen naamplaat met de namen van de schenkers komen.

Eenvoud en Differentiatie

We blijven als gemeente verantwoordelijk voor een schone, hele en veilige openbare ruimte. We zorgen als gemeente voor een basisniveau waarbij we telkens de afweging maken tussen een basisinrichting, de kosten en wensen en eisen van deze tijd. Hierbij bekijken we of we dure beheergroepen in bijvoorbeeld het groen kunnen omvormen naar natuurvriendelijke bermen en beplanting. Zo wordt het niet alleen eenvoudiger, maar helpen we ook de lokale biodiversiteit. Het straatmeubilair is eenvoudig, maar robuust, de verlichting functioneel en reinigen doen we op B-niveau.

De binnenstad, winkelcentra en parken zijn speciaal, dus daar doen we net dat stapje extra. De hele openbare ruimte moet heel, schoon en veilig zijn. Samen met bewoners en bedrijven kijken we dan naar net dat beetje extra. We trekken samen op voor net wat meer kleur in de openbare ruimte.

Gezondheid en vitaliteit

Buiten draagt bij aan een gezond en vitaal leven. We kunnen dus met dit beheerplan en de keuzes die we maken bijdragen aan een gezonde wijk. Bij maatregelen die we nemen is het uitgangspunt: sport/beweging inclusief. Een leefomgeving die uitnodigt tot sporten, spelen en bewegen, levert hieraan een belangrijke bijdrage. Een beweegvriendelijke omgeving draagt zo bij aan zowel het verminderen van overgewicht als een betere lichamelijke en geestelijke gezondheid. De aandacht voor een gezonde en actieve leefstijl, met name in de openbare ruimte, is in een stroomversnelling gekomen, mede door de corona-pandemie. De uitdaging zit voornamelijk in het creëren van een omgeving die sporten en bewegen een vanzelfsprekend onderdeel van de dag maakt. We zorgen dat de openbare ruimte bijdraagt aan ontmoeten, spelen en bewegen. Specifiek: We onderhouden de beweegroutes. We zorgen dat voet- en fietspaden er netjes bij liggen.

Iedereen doet mee

Een gezonde leefomgeving biedt voor iedereen een goede toegang, tot voorzieningen (zoals scholen, winkels, buurthuizen) en openbaar vervoer, nodigt uit tot een gezonde leefstijl (wandelen, fietsen, spelen, ontspannen, eten of elkaar ontmoeten) en is schoon, heel en veilig, maar vooral ook voor iedereen toegankelijk. In de openbare ruimte houden we rekening met iedereen (blinden/ slechtzienden, rolstoelgebruikers etc.)

Naast toegang bieden wil de gemeente voor inwoners die meer begeleiding nodig hebben op de arbeidsmarkt meer arbeidsperspectief kunnen bieden. Dat doen we dankzij de social-returnbepaling in de overeenkomsten met aannemers. In de praktijk werd deze groep vooral ingezet in drukke perioden en bleef de werkervaring beperkt tot tijdelijke contracten.

Samen met Inclusief groep, sociale dienst, het Stadsbedrijf en aannemers willen we inzetten op het trainen en begeleiden van de groep zodat ze zelfstandig gaan opereren op de arbeidsmarkt. Juist een individuele benadering en op die wijze werken aan het vergroten van kennis en kunde vraagt om begeleiding. Hiervoor willen wij als werkgever aan onze wettelijke verplichting voldoen.

3. Riolering en Stedelijk water

Riolering dient voor het inzamelen, transporteren (en in geval van hemelwater: lokaal verwerken) van stedelijk afvalwater en hemelwater. Dit samenhangende systeem is van groot belang voor de volksgezondheid en een schone leefomgeving. We beheren als gemeente zo'n 330 kilometer riolering, 18.000 kolken, 20 grote gemalen en bergingsvoorzieningen, 10 tunnelgemalen, 48 drukrioleringsgemalen en diverse schuiven en kleppen. In dit beheerplan zijn alleen de kosten van het jaarlijks onderhoud opgenomen. In de Beleidsuitwerking Riool Water Klimaat Adaptatie (BuRWKA) wordt integraal geadviseerd inclusief de vervanging- en verbeteringskosten.

Het stedelijk water bestaat uit watergangen, singels, beekjes en sloten met het natte profiel van de daarbij behorende oevers. Ook de oeverconstructies zoals kadewanden en beschoeiingen vallen onder het stedelijke water (duikers, bruggen en stuwen vallen onder civieltechnische kunstwerken). De havens, inclusief kades, vallen hierbuiten. Het stedelijk water vangt afstromend overtollig hemelwater (en zeer incidenteel overstortend rioolwater) op en transporteert het naar open water zoals het Wolderwijd. Het gaat om het beheer van circa 15.500 meter waterlopen en 1.200 meter beschoeiingen. Het doel is een eenvoudig maar verantwoord beheer voor lage maatschappelijke lasten.

3.1 Prestatiebeschrijving

Riolering
Het doel is het duurzaam beheren en onderhouden van de riolering binnen de gestelde kaders. De prestatie voor de riolering is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijving in de onderhoudsplanning en bestekken. De prestatie indicatoren voor de riolering volgens kwaliteitsniveau C zijn:

- Jaarlijks gemiddeld 1/12 deel riolering reinigen en waar nodig inspecteren.
- Technische installaties zoals gemalen, bergingsvoorzieningen, drukriolering en schuiven onderhouden.
- Reinigen van kolken.
- Verhelpen van gebreken, storingen en rioolverstoppingen.
- Planmatig vervangen van versleten riolering (geen onderdeel van dit beheerplan, maar van het BuRWKA).

We gaan per 2026 over naar systematisch risico gestuurd beheer waarbij we gebruik maken van software tool Rasmariant. Met de komende rioolinspecties maken we een inhaalslag door het inspecteren van riolen met een hoger risicogehalte. Een calamiteit in een belangrijke verkeersroute geeft immers veel meer overlast dan een calamiteit in een afgelegen woonstraat. We gaan evalueren of de nieuwe werkwijze tot een betere resultaat leidt.

Stedelijk Water
De prestatie is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijvingen in de onderhoudsplanning en bestekken. De schouwplichtige watergangen moeten voldoen aan de eisen van de Keur.

De prestatie-indicatoren voor het beheer van de watergangen volgens kwaliteitsniveau B zijn vastgelegd in de schaalbalken voor oevers, beschoeiingen, duikers en wateroppervlak van de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW. Hieronder staat als voorbeeld de kwaliteitsbeschrijving van vegetatie in nat profiel.

Water-vegetatie in nat profiel

Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 51.18.28

A+	A	B	C	D
				
Geen noemenswaardige begroeiing binnen het nat profiel met waterbodemwortelende planten. De water aan- en afvoer wordt nergens belemmerd.	Enige begroeiing binnen het nat profiel met waterbodemwortelende planten. De water aan- en afvoer wordt nergens belemmerd.	Het nat profiel is deels begroeid met waterbodemwortelende planten. De water aan- en afvoer wordt in geringe mate belemmerd maar nergens over de gehele breedte van het profiel.	Het nat profiel is begroeid met uitgegroeide beplanting. De water aan- en afvoer wordt duidelijk zichtbaar belemmerd, waarbij peilverschillen zichtbaar zijn.	Het nat profiel is begroeid met uitgegroeide beplanting. De water aan- en afvoer wordt duidelijk zichtbaar belemmerd, waarbij peilverschillen zichtbaar zijn.
bedekkingsgraad wateroppervlak ≤ 20% per 100m²	bedekkingsgraad wateroppervlak ≤ 30% per 100m²	bedekkingsgraad wateroppervlak ≤ 40% per 100m²	bedekkingsgraad wateroppervlak ≤ 50% per 100m²	bedekkingsgraad wateroppervlak > 50% per 100m²
belemmering water aan- en afvoer 0% per 100m²	belemmering water aan- en afvoer ≤ 5% per 100m²	belemmering water aan- en afvoer ≤ 20% per 100m²	belemmering water aan- en afvoer ≤ 40% per 100m²	belemmering water aan- en afvoer > 40% per 100m²
drijflagen 0% per 100m²	drijflagen ≤ 10% per 100m²	drijflagen ≤ 30% per 100m²	drijflagen ≤ 50% per 100m²	drijflagen > 50% per 100m²
houtachtige beplanting 0 per 100m¹	houtachtige beplanting ≤ 5 % per 100m¹	houtachtige beplanting ≤ 20 % per 100m¹	houtachtige beplanting ≤ 50 % per 100m¹	houtachtige beplanting > 50 % per 100m¹
breedte houtachtige beplanting ≤ 50 cm	breedte houtachtige beplanting ≤ 100 cm	breedte houtachtige beplanting ≤ 150 cm	breedte houtachtige beplanting ≤ 200 cm	breedte houtachtige beplanting > 200 cm

Figuur Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2023, publicatie 380, Bron: CROW, 2023.

3.2 Beleidsuitgangspunten

Riolering
Als gemeente moeten wij voldoen aan wettelijke regels. De algemene rijksregels voor de fysieke leefomgeving zijn vastgelegd in 4 besluiten (AMvB's) in de Omgevingswet. Daar staan ook uitgangspunten en bepalingen in waar stedelijk waterbeheer aan moet voldoen. Verder hanteren we de Leidraad Riolering (stichting Rioned).

Er is veel beleidsvrijheid voor een gemeente als het gaat om (de bekostiging van) stedelijk waterbeheer. Hoe gemeente Harderwijk deze beleidsvrijheid invult is uitgewerkt in de *BuRWKA Harderwijk 2024-2028*. Als gemeente hebben wij wettelijke zorgtaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater en als beheerders voldoen wij hieraan.

De normen voor oppervlakte- en grondwaterwaterkwaliteit heten omgevingswaarden in de Omgevingswet. Waterschap Vallei en Veluwe en de gemeenten Harderwijk, Ermelo en Putten werken als partners samen in de afvalwaterketen WHEP. In het BuRWKA is de gezamenlijke visie concreet gemaakt voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. De leidraad Riolering is een landelijke standaard die voor/door gemeenten is ontwikkeld met aanbevelingen voor onder andere het functioneren van het rioolstelsel (hydraulische afvoercapaciteit; water op straat; vuilemissie etc.).

Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken
De WIBON is in het leven geroepen om geen schade aan kabels en leidingen te veroorzaken door graafwerkzaamheden. Dit geldt ook voor de riolering. Degene die graafwerkzaamheden wil verrichten, dient vooraf een KLIC-melding te doen om de locatie van de voorgenomen werkzaamheden te melden. De gemeente is verplicht om alle bij haar in beheer zijnde kabels en

leidingen op een digitale tekening bij te houden en deze via een landelijke voorziening te ontsluiten. Voor de gemeentelijke riolering is er een applicatie beschikbaar die de gegevens van de riolering uit het beheerpakket beschikbaar stelt voor KLIC-meldingen.

De Arbowet en NEN
De Arbowet stelt strenge eisen aan het werken aan en met elektrische installaties zoals de gemalen. Zo moet veilig gebruik van elektriciteit gewaarborgd zijn conform de Nederlandse Normen (NEN). Voor de gemalen wordt vooral verwezen naar het veilig werken (NEN 3140) en die van een veilige installatie (NEN 1010). Deze NEN-normen zijn van belang bij het veilig beheren van een elektrische installatie.

Veilig werken in riolen
Specialistisch onderhoud aan de gemalen wordt uitbesteed. Het dagelijks beheer en onderhoud voert de gemeente zelf uit. Om een gemaal te mogen betreden, zijn er strenge veiligheidsregels opgesteld, bv. vanwege de giftige dampen die in een gemaal aanwezig kunnen zijn. De gehele rioolploeg heeft de cursus 'Veilig werken in riolen' met succes doorlopen. Ook zijn zij gevaccineerd om te voorkomen dat ze ziek worden.

Stedelijk Water
De Legger, Keur en algemene regels van het waterschap gelden voor de schouwplichtige watergangen. In de Legger staat wie verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van een watergang en de daarin liggende kunstwerken zoals stuwen, duikers en bruggen. In de Keur en algemene regels staat wat er wel en niet mag in watergangen, waterkeringen, bergingsgebieden en ondersteunende kunstwerken en met grondwater. Met die regels beschermt het waterschap de dijken, sloten, waterstanden en grondwaterstanden.

3.3 Korte terugblik 2019-2024

Riolering
De afgelopen jaren is het laatste deel van de riolering aangelegd op industrieterrein Lorentz III. In principe is het nieuwe industrieterrein bouwrijp gemaakt. In het gebied Waterfront is gestart met de aanleg van fase 3. Voor dit deel is de riolering nu in aanleg. In de woonwijk Harderweide deelgebied 2 is de aanleg van de riolering afgerond. Verder zijn er enkele buurten waar de oude woningen vervangen worden door nieuwbouw. Voor zover mogelijk blijft de bestaande riolering gehandhaafd en worden er zo veel mogelijk voor de afvoer van hemelwater infiltratievoorzieningen of een hemelwaterriool aangelegd.

> Een bijzondere klus was in de periode 2021-2023 de relining van 1.200m transportriool in de Oranjelaan en Harderwijkerweg. Dit riool is de aorta van Harderwijk en voert met een diameter van ø 1250 mm en ø 1500 mm al het afvalwater af van de gemeenten Ermelo en Putten. Ook waterschap Vallei-Veluwe en de gemeente Harderwijk lozen op deze aorta. Bij hevige neerslag stroomt hier meer dan 5 miljoen liter water per uur door. Aangezien er voor dat deel van het rioolstelsel geen omleidingsroutes zijn om het water via andere riolen om te leiden, was hiervoor een enorme pompvoorziening nodig met grote persleidingen. De transportriolen zijn voorzien van een kunststof kous en de gemetselde inspectieputten zijn gerenoveerd. Door de werkzaamheden samen met grootschalig wegonderhoud van de provincie Gelderland uit te voeren, was er voor de directe omgeving slechts 1 maal verkeershinder. Gemeente Ermelo en Waterschap Vallei Veluwe zijn ook deels eigenaar van deze transportleiding en hebben naar verhouding meebetaald aan deze bijzondere renovatieklus.

De vervanging van de besturing van de grote gemalen is afgerond met een bijzondere aanpassing. Een deel van het regenwaterstelsel op industrieterrein Lorentz is ook in gebruik als bluswaterriool. Door de technische ontwikkelingen is het nu mogelijk dat de brandweer in geval van een grote

brand, vanuit de brandweerkazerne in Harderwijk op afstand de kleppen betrouwbaar kan openen waardoor er oppervlaktewater vanuit het Veluwemeer via Lorentzhaven in het regenwaterriool kan stromen om te gebruiken als bluswater. Later is deze voorziening uitgebreid waardoor het ook bediend kan worden vanuit de brandweerkazerne in Hierden. Met deze aanpassingen is de bediening via de centrale meldkamer in Apeldoorn nu verleden tijd.

Stedelijk Water
Met de nieuwe woonwijk Harderweide en het verder inrichten van het industrieterrein, Lorentz III was het nodig om enkele watergangen om te leggen. Door een buurtinitiatief ligt het beheer en onderhoud van de vijver bij de Veldkamp nu bij de wijkbewoners.

3.4 Huidige kwaliteit

Riolering
Om het beheer op een integrale manier uit te kunnen voeren zijn twee uitgangspunten van belang: de kwaliteit zoals die door bewoners en gebruikers wordt ervaren en de technische kwaliteit, die van belang is voor een duurzame instandhouding van de openbare ruimte. De uitkomsten van beide vormen een basis voor de bijstelling van de beheerplannen.

De samenwerking tussen het waterschap Vallei en Veluwe, de gemeenten Ermelo en Putten is intensief. Zowel beleidsmatig als financieel wordt dit beter op elkaar afgestemd door middel van een Zuiveringsketen Afvalwater Plan (ZAP) en verder in het BuRWKA (WaterKwaliteitsPlan).

Voor de instandhouding van de riolering gaan we uit van een gemiddelde levensduur van 75 jaar. Door de kwaliteit van de riolering vast te stellen door inspecties blijkt dat vervangingsjaren kunnen afwijken. Oude riolen zijn eerder aan vervanging toe, maar nieuwe riolen gaan langer mee. Veel oude riolering is al vervangen zodat het aannemelijk is de riolering later te vervangen dan de nu gehanteerde theoretische leeftijd van 75 jaar.

Snel herstel
Uit het aantal meldingen dat bij Snel Herstel binnenkomt voor de riolering valt op te maken dat de riolering bij de burgers leeft. De inwoners waarderen de snelheid waarmee verstoppingen en reparaties worden verholpen. Uit de statistieken blijkt dat het aantal meldingen van verstopping jaarlijks licht blijft dalen als gevolg van het uitvoeren van goed onderhoud. Wel is er een toename van het aantal kolken dat vervangen moest worden, bijvoorbeeld vanwege stankoverlast in een droge periode.

Technische kwaliteit
De technische kwaliteit van de riolering voldoet aan kwaliteitsniveau C. Door het uitvoeren van vervangings- en reliningswerken wordt kwaliteitsniveau C gehandhaafd.

Sinds 2018 zijn de grote gemalen allemaal voorzien van een nieuwe besturing. Het natte najaar van 2023 is probleemloos door de riolering en de gemalen verwerkt terwijl er zo'n 40% meer neerslag is gevallen. De technische kwaliteit van de drukrioleringsgemalen (minigemalen in het buitengebied) is een punt van aandacht.

Alle gemalen, inclusief drukriool, zijn in 2023 getoetst aan de NEN-keuring 3140. Alle gemalen zijn veilig en de betrouwbaarheid is nog steeds hoog. Veel elektrische installaties zijn inmiddels afgeschreven, maar functioneren nog prima. Door het aanscherpen van de normen voldoen niet alle drukrioleringsgemalen meer aan de huidige eisen. De komende jaren worden elektrische installaties van deze gemalen voorzien van een nieuwe besturing conform de actuele normen.

Stedelijk Water
Om het beheer op een integrale manier uit te kunnen voeren zijn twee uitgangspunten van belang: de kwaliteit zoals die door bewoners en gebruikers ervaren wordt en de technische kwaliteit, die van belang is voor een duurzame instandhouding van de openbare ruimte. De uitkomsten van beide vormen een basis voor de bijstelling van de beheerplannen.

Snel Herstel
Bewoners doen weinig meldingen over het stedelijk water. Bij incidenten als grote wateroverlast reageren bewoners wel.

Technische kwaliteit
In de afgelopen vier jaren zijn er geen extreme buien gevallen en zijn er geen calamiteiten geweest. Er is alleen wateroverlast ontstaan in het extreme natte najaar van 2023 waar de neerslag niet voldoende door de watergangen kon worden afgevoerd. De ervaring van de beheerders leert dat het afgesproken kwaliteitsniveau B wordt behaald.

De gemalen in de gemeente Harderwijk worden door de technische dienst van het team Stadsbedrijf onderhouden conform de voorschriften die tijdens de aanleg golden. Dit scheelt aanmerkelijk in de onderhoudskosten en scheelt veel kilometers die derden zouden moeten maken. Hierdoor functioneren de gemalen al jarenlang probleemloos. Pompen worden niet zonder meer vervangen door nieuwe pompen. Daar waar mogelijk worden pompen gereviseerd om later weer ingezet te kunnen worden.

3.5 Ontwikkelingen 2026-2030

De komende jaren blijft samenwerking in de riolering een belangrijk speerpunt binnen de zuiveringskring Waterschap Vallei en Veluwe en gemeenten Harderwijk, Ermelo en Putten. Waar mogelijk wisselen we kennis uit en voeren we gezamenlijk werkzaamheden uit.

Riolering

Klimaatverandering
Het klimaat verandert. Dit merken we aan veel meer neerslag. Al jaren valt er gemiddeld rond de 800 mm neerslag per jaar. Echter, in het droge jaar 2018 viel er “slechts” 680 mm neerslag. Het najaar van 2023 was juist extreem nat met zo’n 1100 mm. Daarnaast vallen er vaker buien met hogere intensiteit. In korte tijd valt er veel meer neerslag die niet altijd in de riolering of de daarvoor bedoelde voorzieningen kan worden opgenomen. Door schoon regenwater niet meer naar de zuivering te transporteren, kan de riolering worden ontlast. Dit doen we door zo veel mogelijk schoon regenwater bij de woningen af te koppelen en in de directe omgeving in de bodem te infiltreren. Een alternatief kan zijn om een extra hemelwaterriool of een infiltratieriool aan te leggen. Dit betekent dan uitbreiding van het areaal en dat wordt bekostigd met het huidige beheergeld. Voor toekomstige projecten is het van belang hiervoor structurele gelden op te nemen om dit te bekostigen.

Met de reconstructie Engelserf, Veldkamp en Nassaulaan is er een infiltratieriool aangelegd, de gemeente heeft hiervoor geld geleend en er is 30% subsidie vanuit het Rijk aangevraagd en toegekend. Ook bij de grootschalige reconstructie van de Kleine Oosterwijck en de Grote Oosterwijck is een infiltratieriool aangelegd. Een groot deel van de neerslag die op de daken en op de straat valt, wordt via een regenwaterriool naar de haven afgevoerd.

We doen een proef met lava als infiltratiemiddel in plaats van infiltratiekratten. Deze lavalaag is bedoeld om het afstromende water in op te slaan. Het is een bufferlaag voor het water, dus er hoeven geen bufferbuizen of andere voorzieningen aangelegd te worden. Deze laag is toegepast bij de grote parkeerplaats Marijkelaan en Margrietlaan. Een parkeerplaats is een geschikte plek voor een proef omdat huisaansluitingen hier ontbreken. Met deze proef kunnen we onderzoeken wat we in het beheer tegen kunnen komen aan issues.

Meer relinen
In plaats van rioolvervanging in de gemeente Harderwijk zetten we zo veel mogelijk in op relining (sleufloze techniek). In plaats van de traditionele manier van vervangen wordt er een kunststof kous in het riool aangebracht. Belangrijk voordeel is dat er nauwelijks in de openbare ruimte gegraven hoeft te worden en dat de benodigde investering lager is per meter gerenoveerd riool. Door de aanleg van een extra riool voor gescheiden inzameling en transport (of infiltratie) van regenwater kan het verstandiger zijn een bestaand riool toch te vervangen i.p.v. te relinen. Immers, er wordt naast het bestaande riool een sleuf gegraven voor het nieuwe regenwater- of infiltratieriool. De advisering over de gevolgen van relinen voor de voorziening en zo waarborgen van een goede riolering gebeurt in het BuRWKA. In het BuRWKA adviseren we dan ook over de eventuele gevolgen voor de rioolheffing.

Meten en monitoren
Man-inspectie is een inspectiemethode waarbij een inspecteur in de inspectieput afdaalt en een rioolbuis betreedt. Deze vorm van inspecteren geeft een veel beter inzicht in de toestand van de put en de buis dan de methode waarbij inspectie alleen met een rijdende videocamera plaatsvond. Daarom willen we in de komende jaren samen met de mede-eigenaren gemeente Ermelo en Waterschap Vallei en Veluwe ook in de overige transportriolen op die wijze inspecties uitvoeren. De kosten worden verdeeld volgens de eigendomsverhoudingen. Op diverse locaties hangen meetsensoren in het stelsel om de werking te kunnen volgen.

Duurzaamheid en circulariteit
Duurzaamheid en circulariteit zijn twee actuele thema's. Riolering wordt vervangen als er reden toe is. Blijkt de riolering volgens de verwachte levensduur aan vervanging toe, dan zal deze pas vervangen worden als er de resultaten van een rioolinspectie daartoe ook aanleiding geven. Hierdoor kan riolering langer meegaan dan verwacht, maar kan ook eerder vervangen worden als schadebeelden daartoe aanleiding geven. Een reden voor vervanging kan ook zijn dat er bijvoorbeeld door de toegenomen buien grotere buizen nodig zijn.

Stedelijk water

Klimaatverandering
De trend van de afgelopen jaren waarin jaarlijks minder regenwater valt heeft effect op het grondwaterpeil. Het grondwaterpeil is nu lager dan voorgaande jaren en dat is buiten duidelijk zichtbaar. Najaar 2023 was echter extreem nat. Enkele watergangen konden de enorme hoeveelheid neerslag niet aan en zorgde voor een hoge grondwaterstand en ondergelopen weilanden.

We hebben naast droogte ook te maken met wateroverlast doordat er vaker buien voorkomen met hogere intensiteit. In korte tijd valt er dan veel neerslag. Daarnaast speelt mee dat een steeds groter oppervlak van de privétuinen wordt verhard. Samen met het Waterschap Vallei en Veluwe zoeken we naar een efficiënte en duurzame methode om deze problemen aan te pakken. De Beslisboom verwerken regenwater (Raad 3/11/2022) kan hierbij als hulpmiddel dienen.

3.6 Kosten

Riolering
De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor het jaarlijks onderhoud t.b.v. een duurzame instandhouding volgens de afgesproken kwaliteit C bedraagt € 1.425.979. De beheerraming heeft een tekort van € 31.106 (2,2 %) t.o.v. het begrote bedrag.

Vervangingsgolf riolering
Een belangrijk feit is dat door de "structurele" uitbreidingen van de stad vanaf 1945, de rioolvervangingsopgave vanaf 2026 structureel gaat toenemen. Hoe dit precies zit, is te lezen in bijlage IX van de BuRWKA. Voor die opgave is over de afgelopen periode 2015-2023 gemiddeld 1 miljoen euro per jaar uitgegeven. Dat bedrag gaat op termijn richting 3 miljoen euro per jaar gedurende een periode van tientallen jaren. Dat is een aanzienlijke stijging ten opzichte van de huidige jaarlijkse exploitatiebegroting voor het taakveld Riolering (circa 3,5 miljoen euro).

Stedelijk water
De begroting op basis van de benodigde activiteiten volgens het afgesproken prestatieniveau bedraagt € 44.005. De beheerraming is hoger dan het bedrag uit de meerjarenbegroting 2025 ter hoogte van € 44.005 ná opnemen van de taakstellingen. Er is een tekort van € 7.375 (20,1%). We merken wel dat er incidenteel op locaties extra onderhoud uitgevoerd moet worden. De taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting.

<u>Taakstelling</u>
De volgende taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting:
In Harderwijk staat een groot aantal watertappunten. Dit is geen essentiële voorziening voor een functionele openbare ruimte. Tevens blijkt uit het verbruik van de watertappunten dat een groot deel niet tot nauwelijks gebruikt wordt. Watertappunten opheffen € 4.000.

4. Reiniging

De reinigingswerkzaamheden omvatten de volgende taken:

- Het dagelijks reinigen van straten, pleinen, stoepen, parken en andere openbare ruimtes;
- Het legen en schoonmaken van afvalbakken en prullenbakken in de openbare ruimte;
- Het verwijderen van zwerfafval, zoals blikjes, flesjes, papier en plastic (minimaal 3x per week);
- Het reinigen van de hondenrennen;
- Het verwijderen van graffiti en wildplakken op openbare gebouwen en voorzieningen;
- Het reinigen van openbare toiletten en urinoirs (minimaal 2x per dag);
- Het reinigen van straatmeubilair, zoals bankjes, paaltjes en verkeersborden;
- Het verwijderen van onkruid op stoepen en langs wegen;
- Het ophalen en afvoeren van afvaldumpingen.

4.1 Prestatiebeschrijving

De reinigingswerkzaamheden dienen te worden uitgevoerd volgens de gestelde kwaliteitsniveaus zoals beschreven in het CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte (KOR). Wij hanteren voor deze onderdelen CROW-kwaliteitsniveau B+. Voor het verwijderen van graffiti en wildplakken op openbare gebouwen en voorzieningen streven we naar CROW-kwaliteitsniveau A+. Graffiti wordt binnen 2 werkdagen na melding verwijderd. Racistische uitingen worden binnen 24 uur weggehaald.

Hieronder staan twee voorbeelden van de kwaliteitsbeschrijving van de CROW voor grof zwerfafval in beplanting en op verharding.

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 50.15.31

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen grofvuil in de beplanting.	Er ligt geen grofvuil in de beplanting.	Er ligt weinig grofvuil in de beplanting.	Er ligt weinig grofvuil in de beplanting.	Er ligt veel grofvuil in de beplanting.
grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)
0 stuks per 100m²	0 stuks per 100m²	1 stuks per 100m²	1 stuks per 100m²	> 1 stuks per 100m²

Verharding-grofvuil

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 50.15.33

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen grofvuil op de verharding.	Er ligt weinig grofvuil op de verharding.	Er ligt in beperkte mate grofvuil op de verharding.	Er ligt redelijk veel grofvuil op de verharding.	Er ligt veel grofvuil op de verharding.
grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)	grofvuil (≥ 10 kg en/of ≥ 25 liter en ≤ 23 kg)
0 stuks per 100m²	0 stuks per 100m²	1 stuk per 100m²	1 stuk per 100m²	> 1 stuk per 100m²

Figuur Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2023, publicatie 380, Bron: CROW 2023.

4.2 Beleidsuitgangspunten

Voor reiniging van de openbare ruimte is geen specifiek beleid vastgesteld. Daarom hanteren we de algemene beleidsuitgangspunten zoals bijvoorbeeld het vastgestelde duurzaamheidsbeleid. Met het oog op de 'Fixing-broken-Windows-theorie' streven we naar een nette openbare ruimte. Daarom hanteren we voor intensief bezochte gebieden beeldkwaliteitsniveau A.

4.3 Korte terugblik 2019-2024

Er heeft in de gemeente veel nieuwbouw plaatsgevonden. Het areaal openbare ruimte is de afgelopen 4 jaar met 9% gegroeid. Daardoor zijn er meer prullenbakken bijgekomen en ook is meer capaciteit nodig. We kijken hoe we het werk efficiënter kunnen inrichten.

> Een voorbeeld hiervan zijn het Crescentpark in Harderweide, de wijk Harderweide en de Weide Wellen. Door plaatsing van sensoren op de prullenbakken zetten we lediging in op basis van de vulgraad. Sommige afvalbakken legen we vaak, andere minder vaak. Vooral het succes van Crescentpark vraagt vanuit reiniging extra inzet om schoon te houden.

Statiegeld op petflesjes en blikjes kan, door een beslissing van de raad, worden gedoneerd. Om de afvalbakken is een ijzeren ring aangebracht waarop de statiegeldflesjes kunnen worden gezet. Een vervuild beeld rond de ondergrondse containers vraagt om extra inzet. Dat geldt ook voor aanslag op de verharding op het Stationsplein en de vervuiling door hanggroep jongeren (lachgaspatronen ed.). Twee keer per jaar wordt de Beach Cleaner ingezet. Dit is een soort grote zeef die zorgt voor schoon zand op het stadsstrand.

In 2021 en 2022 heeft de afvalinzameling van vuurwerk als gevolg van corona niet plaatsgevonden. Gelukkig konden we dat in 2024 weer oppakken, want het was een doorslaand succes. Kinderen (met hun ouders) leveren met enthousiasme graag een zak in, waarvoor zij € 1 krijgen.

Bewoners zijn sowieso erg betrokken – de gemeente ondersteunt o.a. het project Wijkhelden. In dit project brengt de gemeente vrijwilligers bij elkaar die samen willen werken aan een schone buurt. De gemeente levert hiervoor alle benodigde materialen (afvalprikkers, zakken, emmers, hesjes) en verzekert de vrijwilligers. Op dit moment hebben we 266 volwassen en 288 kinderen die als actieve wijkhelden met veel enthousiasme bezig zijn om onze straten schoon te houden.

Eens per maand helpt bijvoorbeeld de organisatie Sup en Go ons. Dit is een organisatie die mensen gratis de mogelijkheid geeft te suppen. Met maximaal 25 mensen wordt in ruil hiervoor zwerfafval uit het water (bijv. in de haven en langs het strand) opgeruimd. De gemeente levert knijpers en zakken en het ingezamelde zwerfafval wordt door het Stadsbedrijf opgehaald.

4.4 Huidige kwaliteit

Technische kwaliteit
Sinds 2020 laten wij in de winkelgebieden scans uitvoeren. In vier gebieden in de gemeente Harderwijk worden de inwoners op straat geënquêteerd. Deze gegevens kunnen met data van andere gemeenten worden vergeleken en worden afgezet tegen gegevens van eerdere enquêtes.

De afgelopen jaren scoort Harderwijk hoger dan gemiddeld met een schoonheidsscore van 7. Daarmee worden de afgesproken kwaliteitsniveaus ruimschoots behaald, ook op de hotspots waar extra inzet nodig blijft om vervuiling tegen te gaan. Ook de graffiti afspraken zijn behaald, de huidige werkwijze en partner voor uitvoering zijn succesvol.

We gebruiken naar aanleiding van de motie in de raad sensoren in de containers in de binnenstad, op het strandeiland en in prullenbakken in buitengebieden en wijken. We onderzoeken hoe we de inzet van sensoren kunnen benutten om efficiënter te werken.

Er is een toename van het aantal hangplekken dat door verschillende groeperingen wordt bezocht. Deze plekken worden steeds vuiler als gevolg van onder andere het gebruik van lachgas. Blijven inzetten op gedrag is dus belangrijk. Als we met zijn allen ons afval opruimen dan is schoonmaken minder nodig. Zeker de jeugd bewust maken (zij hebben de toekomst) is belangrijk. Communicatie blijft aandacht vragen en moet meer afgestemd worden op de verschillende doelgroepen om gedragsverandering te bereiken. Waarbij we de belangrijkste doelgroep, jongeren, met name willen bereiken met de boodschap dat je rommel beter kunt opruimen dan buiten weggooien.

De beheerkosten voor ondergrondse containers vallen onder afvalinzameling en zijn geen onderdeel van dit beheerplan. Wel zien we dat het plaatsen/dumpen van afval bij deze ondergrondse containers een negatief effect heeft op de beeldkwaliteit. Ook is extra inzet noodzakelijk van reiniging om het beeld goed te houden. Deze constatering bespreken we in de evaluatie van de huisvuilinzameling.

4.5 Ontwikkelingen 2026-2030

We zien veel mogelijkheden voor het toepassen van data gestuurd beheer. Met route informatiesystemen kunnen we de inzet van materieel en mensen optimaliseren. En door het toepassen van sensoren op prullenbakken kunnen we de meest optimale route berekenen en rijden. Het toenemend bezoek van toeristen en het toenemende aantal evenementen in de stad vraagt steeds meer inzet. Ook bij al langer draaiende evenementen is meer inzet nodig, voor bijvoorbeeld extra schoonmaakrondes. Zie ook pagina 40 (Straatmeubilair). Voor evenementen zal apart beleid ontwikkeld worden.

In de komende periode blijven we zoeken naar methoden om effectief te communiceren met verschillende doelgroepen over het belang van het schoonhouden van de eigen omgeving. Door doelgroepen op hun eigen manier te benaderen, hopen we gedragsverandering te realiseren. Wij zetten in op “Harderwijk in 1 dag schoon” (verschillende manieren om aandacht aan zwerfvuil te geven), want educatie blijft belangrijk. Ook blijven we inzetten op de wijkhelden.

4.6 Kosten

De begroting op basis van de benodigde activiteiten volgens het afgesproken prestatieniveau B+ bedraagt € 1.519.315. De beheerraming komt redelijk overeen met het bedrag uit de meerjarenbegroting 2025 ter hoogte van € 1.490.499 ná opnemen van de taakstellingen. Er is een tekort van € 28.816 (1,9%) ten opzichte van de begroting. De taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting.

<u>Taakstelling</u>

- Stelpost reiniging versoberen € 25.000,-

De stelpost reiniging heeft jarenlang bijgedragen aan extra inzet voor het schoonhouden van de openbare ruimte wanneer dat nodig was. Hoewel dit een waardevolle flexibiliteit bood, is het geen essentiële voorziening om de basiskwaliteit van de openbare ruimte te waarborgen. In lijn met de strategie stellen we daarom voor om deze stelpost te schrappen. Hiermee focussen we op structurele oplossingen binnen de reguliere begroting en uitvoering.

- In eigen beheer uitvoeren graffiti en ongediertebestrijding € 20.000,-

In lijn met de strategie stellen we voor om deze bestrijding te beperken tot onze wettelijke taken: het beheersbaar houden van de rattenpopulatie in de openbare ruimte en het bestrijden van ongedierte wanneer de volksgezondheid in gevaar komt. Wespenbestrijding op openbaar terrein blijft een gemeentelijke taak, maar particuliere wespenbestrijding laten we in het kader van de Wet Markt en Overheid over aan de markt. Daarnaast stoppen we met het uitbesteden van graffitiverwijdering en nemen we deze taak zelf op. Door plaagdierbestrijding en graffiti-verwijdering te combineren in één functie benutten we onze capaciteit efficiënter en realiseren we kostenbesparing, terwijl we flexibel blijven inspelen op deze taken.

- Stoppen met de landelijke compostdag € 5.000,-
- UPV vergoeding prullenbakken legen € 35.000,-

5. Wegen

Het wegbeheer betreft het onderhouden van wegen, paden en parkeerterreinen die bestaan uit asfalt, elementen-, beton- of halfverharding. Het totaal aan verhard oppervlak bedraagt 268 hectare. Voor de hoofdroutes voert de gemeente Harderwijk gladheidsbestrijding uit. Het doel is om met bepaalde onderhoudsmaatregelen binnen het beschikbare budget, de veiligheid en de beeldkwaliteit op een gewenst minimumniveau te handhaven.

5.1 Prestatiebeschrijving

De prestatie is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijvingen in de onderhoudsplanning en bestekken. In 2021 heeft de gemeenteraad op basis van een kadernota en met de toekenning van financiële middelen besloten om de beeldkwaliteit in vier jaar te verhogen van beeldkwaliteitsniveau C naar B. De prestatie-indicatoren zijn vastgelegd in de beeldmeetlatten van de Wegenbeheersystematiek 2019 en de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023 van het CROW.

Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 83.81.23

A+	A	B	C	D
				
Er zijn geen oneffenheden. Er is geen schade volgens de CROW-systematiek voor wegbeheer.	Er zijn lichte oneffenheden. Er is enige schade volgens de CROW-systematiek voor wegbeheer.	Er zijn enige oneffenheden. De waarschuwingsgrens van de CROW-systematiek voor wegbeheer is overschreden.	Er zijn aanzienlijke oneffenheden. De richtlijn van de CROW-systematiek voor wegbeheer is overschreden.	Er zijn veel ernstige oneffenheden. De richtlijn van de CROW-systematiek voor wegbeheer is met meer dan één klasse overschreden. Er is sprake van onderhoudsachterstand.
Omvang en hoogteverschil	Omvang en hoogteverschil	Omvang en hoogteverschil	Omvang en hoogteverschil	Omvang en hoogteverschil
lichte oneffenheden (> 5 mm) < 3 stuks per 100 m^1	lichte oneffenheden (> 5 mm) ≥ 3 stuks per 100 m^1	lichte oneffenheden (> 5 mm) n.v.t.	lichte oneffenheden (> 5 mm) n.v.t.	lichte oneffenheden (> 5 mm) n.v.t.
matige oneffenheden (> 15 mm) 0 stuks per 100 m^1	matige oneffenheden (> 15 mm) < 8 stuks per 100 m^1	matige oneffenheden (> 15 mm) < 15 stuks per 100 m^1	matige oneffenheden (> 15 mm) ≥ 15 stuks per 100 m^1	matige oneffenheden (> 15 mm) n.v.t.
ernstige oneffenheden (≥ 30 mm) 0 stuks per 100 m^1	ernstige oneffenheden (≥ 30 mm) 0 stuks per 100 m^1	ernstige oneffenheden (≥ 30 mm) < 3 stuks per 100 m^1	ernstige oneffenheden (≥ 30 mm) < 3 stuks per 100 m^1	ernstige oneffenheden (≥ 30 mm) ≥ 3 stuks per 100 m^1

Figuur KOR 2023, beeldmeetlatten technisch onderhoud. Bron: CROW, 2023

5.2 Beleidsuitgangspunten

Wegbeheer is een belangrijk onderdeel van het beheer van de openbare ruimte. Artikel 6:174 van het Burgerlijk Wetboek regelt de risicoaansprakelijkheid van de wegbeheerder. Er bestaat uitgebreide jurisprudentie over aansprakelijkheid van de wegbeheerder. Wettelijke kaders en richtlijnen waaraan de wegbeheerder moet voldoen zijn onder andere in de Wegenwet, de Wegenverkeerswet, het RVV 1990 (Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990), de NEN-EN 1436 (Wegmarkeringsmaterialen-Eisen gesteld aan de wegmarkering ten behoeve van de weggebruiker) en de CROW-publicatie 147 Wegbeheer vastgelegd.

Dat betekent dat als de weg niet voldoet aan de eisen die men mag stellen (bijvoorbeeld door gebrekkig onderhoud) en er schade ontstaat, de wegbeheerder dan wel de gemeente aansprakelijk is voor schade als gevolg van een gebrek (ook al was hij niet op de hoogte van het gebrek).

Zaak is dus om de wegen goed te onderhouden. Voor dit wegenonderhoud stellen wij een planning op met gebruik van ons areaal managementpakket gisib. Daarnaast zijn er diverse beleidsuitgangspunten zoals het integraal fietsbeleid (2019), het handboek toegankelijkheid (2022), wegencategoriseringsplan (2023), verkeersveiligheidsplan (2021-2025), de parkeervisie en het nog vast te stellen laadvisie die invloed hebben op de planmatige onderhoudswerkzaamheden.

Beleid versus realiteit
De huidige onderhoudsbudgetten zijn voor 30 km straten niet toereikend en ombouw van asfalt naar een klinkerverharding brengt meerkosten met zich mee. Deze meerkosten moeten eerst door de gemeenteraad worden besloten of via de kadernota worden toegekend.

Ambities
Ons beleid vereist dat de buurtstraten als 30 km straten worden ingericht. Veel straten zijn echter voorzien van asfaltverhardingen. Bij groot onderhoud aan deze straten is dat het juiste moment om de straat in te richten volgens het 30 km beleid (met een klinkerverharding en verkeers-remmende maatregelen).

Het was de wens om stapsgewijs (2021-2025) het kwaliteitsniveau van C naar B op te hogen en daarop te handhaven. Dit is helaas niet gelukt, zie toelichting in 5.4.

5.3 Korte terugblik 2019-2024

Groei
Door uitbreidingen als Harderweide, Lorentz III en het Waterfront is het areaal verhard oppervlak fors gegroeid met 6% (ca. 151.000 m2). Hiermee komt het totale areaal aan verharding op 2.685.000 m2, ongeveer 383 voetbalvelden.

Ontwikkeling binnenstad
In 2023 zijn we gestart met een omvangrijk revitaliseringstraject in de binnenstad. De gemeente pakt diverse straten, pleinen en stegen aan, conform de vastgestelde ‘Binnenstadsvisie Harderwijk 2031, Een eigentijdse Hanzestad.’

Gevolgen onderhoudsniveau C
In 2021 heeft de gemeenteraad besloten het wegenareaal te onderhouden op niveau B en dat is de afgelopen jaren – ondanks incidentele middelen – niet gehaald. Niveau C is feitelijk het laagst haalbare beeldkwaliteitsniveau, bij D is de schade onherroepelijk. Het gevolg is dat er sprake is van een steeds verder dalend onderhoudsniveau en dat wordt steeds zichtbaarder in de gemeente Harderwijk.

Op beeldbepalende locaties (hoofdontsluitingswegen en locaties als de Scheepssingel, de Havendam, de Stationslaan en de route Engelserf/Veldkamp/Nassaulaan) zijn grotere reconstructies integraal aangepakt en met bijbehorende financiële middelen in nieuwstaat gebracht. Door die integrale aanpak is de verslechtering als geheel beperkt gebleven.

Gevolgen van de oorlog en de krapte op de arbeidsmarkt
Oorlogen binnen en buiten Europa hebben de prijzen voor energie zeer sterk beïnvloed. Beton, asfalt en klei zijn de meest voorkomende en gebruikte materialen voor verhardingen. De stijging van de energiekosten heeft daarmee een sterke invloed op de kostprijs van deze materialen.

De onderhoudskosten aan asfaltverhardingen zijn t.o.v. 2019 met 24,3% gestegen (Bron: GWW-index). De onderhoudskosten aan straatwerk met 27,2%. Deze forse stijging komt niet alleen door

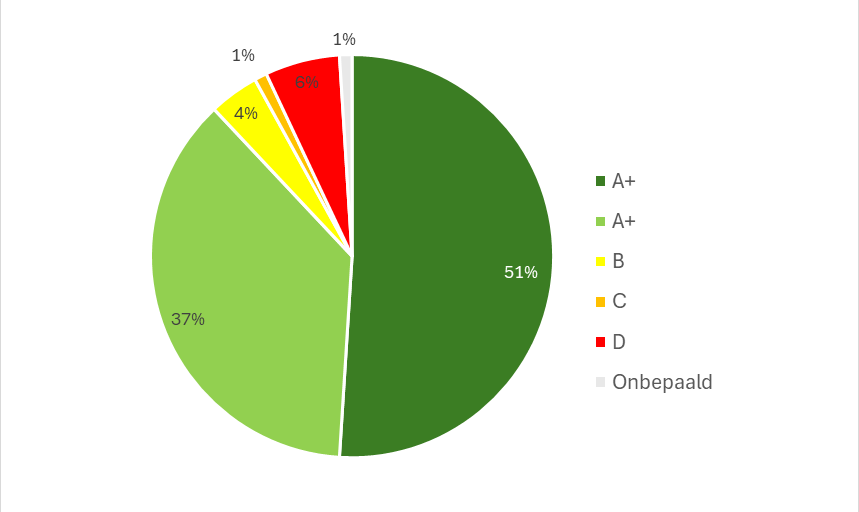
de gestegen energieprijzen maar ook door krapte op de arbeidsmarkt. De verwachting is dat de prijzen in de komende periode 2026-2030 stabiliseren, maar dat de krapte op de arbeidsmarkt voorlopig blijvend is. Gevolgen voor de projecten zijn niet alleen de hogere kosten, de projecten zijn ook lastiger te plannen. De tijd tussen voorbereiden en uitvoeren neemt toe naarmate er minder personeel beschikbaar is.

Onkruid op verharding neemt toe
De afgelopen jaren zien we het onkruid op verharding toenemen. Dat heeft twee oorzaken:

- We bestrijden met heet water in plaats van chemische middelen (glyfosaat). Door onkruid met heet water te bestrijden blijven de diep gelegen wortels onaangetast en wordt alleen het zichtbare onkruid verdelgd en daarmee oppervlakkig bestreden.
- Het veranderende klimaat. De zomer begint vroeg, de herfst duurt langer en seizoenen met aanhoudende vrieskou zijn steeds zeldzamer. Daarnaast kennen we langere periodes van droogte naast intensieve regenperiodes. Ideale omstandigheden voor de groei van onkruid, zowel in de zomer als in de herfst. Omdat vrieskou zeldzamer wordt krijgt onkruid de tijd om goed te groeien. Het beheersen van onkruid wordt daarmee intensiever en uitgebreider.

5.4 Huidige kwaliteit

De huidige beeldkwaliteit van het wegenareaal is weergegeven in onderstaande figuur.

Het grootste gedeelte van het wegenareaal (88%) ligt op A+ en A-niveau. Dit niveau is vergelijkbaar met nieuwe aanleg. Omdat dit grote percentage door nieuw areaal wordt veroorzaakt, geeft dit een vertekend beeld van de gemiddelde kwaliteit van het totale areaal. De beeldkwaliteit is onder andere afhankelijk van gebruik, locatie, ondergrond, materialisatie en onderhoud. Het percentage C-niveau neemt in het totaal af, maar het percentage D-niveau neemt wel toe. Een positief signaal is dat het percentage lager onderhoudsniveau, C en D, in totaal 6% is van het totaal.

Reparaties van wegen zijn goed zichtbaar omdat we bestaande materialen hergebruiken. Het gevolg voor de langere termijn is dat door het uitblijven van tussentijds groot onderhoud wegen eerder moeten worden vervangen en er dus kapitaalvernietiging plaatsvindt.

De krapte in het beschikbare budget is afgelopen jaren verminderd zichtbaar doordat we ‘werk met werk’ maken, en onderhoud uitstellen om mee te liften op het verkeersveiligheidsplan, of middels verkregen subsidies. Dit is geen structurele oplossing voor de toekomst. Een mooi

voorbeeld is de introductie van relining binnen de discipline riolering. Door deze werkmethode hoeft de weg niet helemaal meer open en kunnen we op dat gebied geen ‘werk met werk’ meer maken. De kosten voor grote renovaties van wegen of groen stijgen omdat de discipline “riolering” hier niet meer aan bijdraagt. Onderhoudskwaliteit C geeft een sober beeld en een armoedige uitstraling van de wegen. Dit werkt door in de beleving van de omgeving en dat zien we terug in de meldingen. Maar een armoedige uitstraling en een technisch nog goede weg vraagt even goed onderhoud.

De kosten voor het wegbeheer zijn de afgelopen 2 jaren boven de budgetten uitgestegen als gevolg van forse prijsstijgingen, maar ook door de groeiende wensen en behoeften van bewoners. Deze laatste nemen we nu summier mee, omdat het budget slechts de onderhoudskosten kan dragen. Toch is het raadzaam om, als de wegen aangepakt worden, de wensen van bewoners ook mee te wegen in de maatregelen voor het onderhoud.

Om het beheer op een integrale manier uit te kunnen voeren zijn twee uitgangspunten van belang: de technische kwaliteit en de kwaliteit zoals die door bewoners en gebruikers ervaren wordt. Beiden zijn van belang voor een duurzame instandhouding van de openbare ruimte. De uitkomst van beide vormen een basis voor de bijstelling van de beheerplannen.

Snel Herstel
Omdat de leefbaarheidsmonitor niet meer wordt uitgevoerd, hebben we geen meting over de daadwerkelijke beleving van bewoners. Sinds de overstap van B naar C zien we wel een toename van de klachten via Snel Herstel, een tweede indicatie is een toename van het klein onderhoud, de verwachting is dat ook dit zal toenemen.

Technische kwaliteit
In de kadernota 2022 heeft de gemeenteraad besloten dat de beeldkwaliteit van wegen van C naar B gaat. Bij dat besluit zijn de benodigde financiële middelen ook toegekend.

Voor het onderhoud aan de wegen zijn de prijzen fors gestegen, de toegekende middelen dekken slechts de prijsstijging. Het gevolg is dat het beeldkwaliteitsniveau op C is gebleven en het gewenste B-niveau, ondanks de toekenning van meer budget, niet haalbaar is gebleken.

We beheren op kwaliteitsniveau C, maar willen onderhouden op niveau B, dat houden we vast. De extra middelen zijn opgegaan aan prijsstijgingen en de krapte op de arbeidsmarkt. Op korte termijn wordt dit zichtbaar door uitstel van onderhoud en hergebruik van materialen. De gevolgen op de langere termijn is dat het beeldkwaliteitsniveau van wegen lager wordt. Ook het bewust verlagen van beeldkwaliteit werkt kapitaalvernietiging in de hand en worden grote investeringen naar de toekomst verschoven. Het areaal is met voldoende aandacht voor veiligheid en de conditie van de verharding onderhouden.

Met langjarig onderhoud op onderhoudsniveau C daalt de algemene beeldkwaliteit van de wegen. Positief lijkt het dat het aandeel C-niveau is gedaald van 7% in 2019 tot 1% in 2025, dit komt echter door de uitbreiding van het nieuwe areaal. Het nieuwe areaal zorgt ervoor dat het percentage C-niveau ten opzichte van het totaal afneemt. Helaas is het aandeel D-niveau gestegen van 0% in 2019 naar 6% in 2025. In werkelijkheid is de totale kwaliteit van het wegen areaal afgenomen. Ondanks de extra investeringen zal de komende jaren het onderhoud niet per direct omhoog gaan. Door het onderhoud op een lager onderhoudsniveau van de afgelopen 20 jaar duurt het ook weer even om het areaal weer op orde te brengen. Om de beeldkwaliteit naar een acceptabel onderhoudsniveau te tillen vraagt dit in de toekomst om grotere budgetten.

5.5 Ontwikkelingen 2026-2030

De komende jaren dragen Harderweide en Waterfront fase-3 bij aan een uitbreiding van het areaal. In Waterfront fase-3 worden dezelfde materialen toegepast als in fase-2. In Harderweide worden de verhardingen in de parkeerplaatsen zoveel mogelijk waterpasserend aangelegd. Waterpasserende verharding vraagt meer beheer en onderhoud, omdat het regenwater tussen de verharding wordt afgevoerd. De infiltratie van regenwater zorgt voor meer zetting in de ondergrond en daarmee eerder voor oneffenheden.

De stad stelt zich een ambitieus doel: in 2031, wanneer Harderwijk zijn 800-jarig bestaan viert en de Internationale Hanzedagen organiseert, moet de binnenstad volledig volgens deze visie zijn ingericht. Het realiseren van deze visie vraagt echter om meer dan de reguliere vervangingsbudgetten bieden.

Als beheerders passen wij onze werkwijze aan om te voldoen aan het klimaatakkoord. Wij ontwikkelen schone uitvoeringsmethoden en kiezen voor milieuvriendelijke en circulaire materialen. Kiezen voor cementloos straatmateriaal, waterpasserende bestrating en meer ruimte voor een groene invulling helpt om duurzamer en milieubewuster te werken. Het gebruik van andere materialen en een schone uitvoeringsmethode zijn kostenverhogend, maar dragen in grote mate bij aan een gezondere leefomgeving en het klimaat.

Ook in onze onderhoudsprojecten proberen we de aannemer waar mogelijk emissieloos te laten werken. Daarnaast wordt materiaal zoveel mogelijk hergebruikt, bijvoorbeeld straatstenen. Om duurzaamheid meer vorm te geven kijken we ook naar cementloze straatstenen en het aanbrengen van “warm” (140 graden) i.p.v. (170 graden) “heet” asfalt. Omdat deze methoden in ontwikkeling zijn kan het betekenen dat duurzaam materiaal vaker onderhouden moet worden. Die ontwikkelingen zijn gaande en worden gevolgd.

Inpassen van wensen vanuit bewoners
Tijdens de voorbereiding van de grotere onderhoudsklussen maken bewoners middels participatie hun wensen bekend. Het voorbereidingsproces vraagt daarom veel meer tijd en inzet dan voorheen. Het resultaat is dat de plannen breed gedragen zijn en de expertise van de buurt en/of bewoners uitstekend wordt ingebracht. Daarmee zijn kansen voor de buurt benut, maar de financiële armslag om deze wensen vanuit de bewoners toe te passen vaak niet. Participatie is noodzakelijk, maar het inpassen van wensen geeft ook financiële knelpunten. De afweging is dan om of ander onderhoud of de wensen niet in te passen en daarmee het project passend te maken binnen de financiële kaders.

Met de nieuwe omgevingswet krijgt het betrekken en inpassen van wensen een grotere en belangrijkere rol. De komende jaren heeft dit een blijvende invloed op de doorlooptijden en de financiën van het onderhoud.

Energietransitie: overgaan naar warmtenet.
In de komende jaren worden de eerste bestaande wijken aardgasvrij gemaakt door aan te sluiten op een warmtenet of verzwaring van het elektriciteitsnet (all-electric). De vervanging van de verharding (en omvorming van verharding naar halfdoorlatende verharding of groen) kan dan meeliften op die transitie.
Doordat we nu vaker de keuze maken voor relinen in plaats van een algehele vervanging van de bestaande riolering en de daarbij behorende openbare ruimte, hoeft niet meer de hele straat worden opengelegd. De meekoppelkansen om het verharde oppervlak van gemengde riolering af te koppelen nemen daardoor af. De aanleg van het warmtenet biedt nieuwe kansen om mee te koppelen.

Als een bestaande wijk aardgasvrij wordt, verwijderen we gasleidingen en leggen we nieuwe warmtenetten aan. Dit zijn ingrijpende werkzaamheden voor de buurt en voor de wegen. De verharding wordt verwijderd en de straat moet open. De werkzaamheden zijn vergelijkbaar met het aanleggen van een nieuw rioolstelsel. Indien wegverharding eigenlijk een aantal jaren eerder zou moeten volgens het afgesproken onderhoudsniveau, kiezen we ervoor deze vervanging uit te stellen en gelijk op te pakken met de aanleg van het warmtenet. Dit heeft een slechtere staat van de verharding tot gevolg.

Momenteel zijn er nog geen besluiten genomen over welke wijken een warmtenet krijgen en op welke manier de aanleg gaat plaatsvinden, maar dit biedt ons de kans om de wegen in te richten volgens de meest moderne principes. Bij de uitwerking van de oplossingen voor de energietransitie (voornamelijk bij verzwaren elektriciteitsnet en aanleg warmtenet) wordt ingezet op deze koppelkansen. Hierbij moet onderzocht worden hoe dit financieel mogelijk te maken is. Het IBOR kan alleen bijdragen als op hetzelfde moment ook onderhoud moet plaatsvinden, nieuwe investeringen zijn niet geraamd in het IBOR.

Naast de transitie in warmte is er ook een sterk groeiende vraag naar elektriciteit. Dat stelt netbeheerder Liander en Tennet voor een behoorlijke netverzwaringsopgave. Bij netverzwaringen worden er meer en dikkere kabels en leidingen aangelegd om in de toekomst te voldoen aan de grote vraag. Ook hiervoor moeten de straten en stoepen open.

Groei
Het beheerareaal groeit de komende jaren gestaag door met de aanleg van nieuwe woonwijken in Harderweide en het Waterfront 3. In deze nieuwe wijken wordt minder asfalt en meer waterdoorlatende verharding toegepast. Het beheersen van onkruidgroei wordt door de veranderende omstandigheden een belangrijker onderdeel van het onderhoud.

5.6 Kosten

De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens de afgesproken kwaliteit bedraagt € 3.638.794 ná opnemen van de taakstelling. De beheerraming is hoger dan het begrote bedrag van € 3.548.270. De taakstelling is verwerkt in de beheer-raming en begroting.

Door de sterk gestegen energieprijzen, inflatie en de personeelstekorten in de sector is er een tekort van € 90.524 (2,6%).

Taakstelling

- Verlaging aantal weginspecties € 5.000,-

6. Civieltechnische kunstwerken

Civiele kunstwerken bestaan uit tunnels, bruggen, kademuren, duikers, hellingbaan en viaduct. In totaal hebben we 102 civiele kunstwerken (12 tunnels, 76 bruggen, 6 kademuren, 6 duikers, één hellingbaan, één viaduct en bijna 1 kilometer aan geluidscherm in beheer en onderhoud. Het doel is om met bepaalde onderhoudsmaatregelen binnen het beschikbare budget, de veiligheid en de conditie op het gewenste C-niveau te handhaven.

6.1 Prestatiebeschrijving

De prestatie is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijvingen in de onderhoudsplanning en bestekken. De prestatieindicatoren voor het beheer van civieltechnische kunstwerken volgens kwaliteit C zijn vastgelegd in de beeldmeetlatten van de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte waarbij Schoon, Heel en Veilig de indicatoren zijn.

6.2 Beleidsuitgangspunten

De civieltechnische kunstwerken zijn in het areaalmanagementsysteem IASSET opgenomen waarbij de eis is gesteld dat de civiele kunstwerken voldoende moeten functioneren. Het beheer wordt uitgevoerd op basis van een planmatige verouderingstijd. Het benodigde beheer en inzicht in de staat van de kunstwerken volgt uit een inspectie die eens per drie jaar wordt uitgevoerd. In IASSET is ook een overzicht opgenomen van de civiele kunstwerken waarvan hun verwachte vervangingstermijn binnen 10 jaar valt.

6.3 Korte terugblik 2019-2024

Het areaal aan civieltechnische kunstwerken is de afgelopen vier jaar iets gegroeid. In Harderweide zijn er twee betonnen metselwerkbruggen en in Waterfront zijn er negen betonnen bruggen bijgekomen. In Drielanden zijn de meeste houten brugdekken vervangen door composiet en is er met een schildersbedrijf uit Harderwijk een onderhoudscontract gesloten om het schilderwerk van de bruggen jaarlijks bij te houden. Bij de spoortunnel over het Westeinde hebben we de voegovergangen opnieuw gekit.

De Wellen is gerealiseerd en heeft als doel “verbinding met water”. In dit project is langs de waterlijn een promenadeachtige inrichting gecreëerd met speelse waterbouwkundige elementen die de verbinding met het water zullen versterken. In Harderweide is het Crescentpark aangelegd waarin langs de meanderende beek en waterplas diverse brugelementen en kademuurachtige constructies zijn opgenomen.

De spijlen onder de leuning van de brug bij het station zijn vastgezet. Hier was sprake van veel en doelbewust molest, waardoor er grote gaten tussen de spijlen ontstonden. De brug is nu weer veilig voor gebruik.

6.4 Huidige kwaliteit

Om het beheer op een integrale manier uit te kunnen voeren zijn twee uitgangspunten van belang: de kwaliteit zoals die door bewoners en gebruikers ervaren wordt en de technische kwaliteit. De uitkomsten van beide zijn de basis voor de invulling van de beheerplannen. De vastgestelde kwaliteit C wordt binnen het beschikbare budget gehaald. De veiligheid van de civieltechnische kunstwerken is daarmee geborgd.

Snel Herstel
Meldingen van bewoners gaan meestal over veiligheid zoals gladheid van brugdekken en molest zoals vernielingen aan bevestigingen of glasplaten.

Technische kwaliteit
De kwaliteit van de civieltechnische staat wordt eens per drie jaar gemonitord. De conditie van de civieltechnische kunstwerken is op peil en er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Wel zien we dat het houtwerk van de bruggen in Drielanden langzaam achteruitgaat. De leuningen en relingen zijn de komende jaren aan renovatie toe. Over civieltechnische kunstwerken zijn geen meldingen gedaan door bewoners.

6.5 Ontwikkelingen 2026-2030

In het Waterfront wordt nog een bijzondere brug voorzien in de Stadswerven. Verwacht wordt dat deze brug omstreeks 2027 wordt aangelegd. Houten brugdelen waarmee de bruggen in Drielanden zijn opgebouwd zoals leuningen en het hekwerk zullen worden vervangen vanwege het einde van de technische levensduur.

De ontwikkelingen van duurzame materialen gaan sneller dan verwacht en deze worden vaker toegepast in civiele kunstwerken. Het gebruik van cementarm beton, herbruikbare segmenten, en van circulair bio-composiet materiaal winnen terrein. Ook op andere manieren werken we duurzamer. Zo worden bestaande bruggen hergebruikt.

Veel civieltechnische kunstwerken, zoals de tunnels onder de Stadswei, zijn aangelegd in de jaren 70 en zijn ongeveer 50 jaar oud. De technische levensduur van een betonnen kunstwerk is ongeveer 80 jaar. Dat betekent dat over ongeveer 30 jaar, afhankelijk van de technische staat, de kunstwerken vervangen moeten worden.

6.6 Kosten

De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens het afgesproken prestatieniveau bedraagt € 171.714. De beheerraming komt goed overeen met het bedrag uit de meerjarenbegroting ter hoogte van € 171.714. Er is een klein positief verschil van €1.142 (0,7%). De taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting.

7. Openbare verlichting en technische installaties

Het areaal van de openbare verlichting (de lichtmasten en armaturen) bestaat uit 9.291 lichtmasten en 9.323 armaturen. Daarnaast bestaat het areaal uit speciale verlichting voor het aanlichten van bomen, stadsmuren en gebouwen. Voorbeelden hiervan zijn de Linnaeustoren en de led-lijn op de Havendam. Dit doen we met 150 grondspots en een led lijn.

Onder technische installaties vallen onder andere parkeerinstallaties, camerasystemen, verzinkbare stadsafsluitingen, betaalverkeer, maar ook kabels. Het doel is om binnen het beschikbare budget de veiligheid op een gewenst niveau te handhaven en de installaties zonder storingen te laten werken.

7.1 Prestatiebeschrijving

De prestatie is het voldoen aan de vastgestelde wettelijke verplichtingen voor aansprakelijkheid en waarborgen dat de installaties continu functioneren.

Het kwaliteitsniveau voor technische installaties gaat uit van de beheerafspraken die zijn vastgesteld over de levensduur en het instandhoudingsplan. De technische installaties moeten altijd functioneren. Om dit te bewerkstelligen is een service-level-agreement (SLA) afgesloten. Binnen deze SLA is afgesproken dat storingen binnen 24 uur opgelost moeten zijn. Daarnaast is het van groot belang dat de technische installaties veilig in gebruik en veilig om aan te werken zijn. Daarom worden de technische installaties gekeurd volgens de normen NEN 1010 en NEN 3140.

De prestatie-indicatoren voor het beheer van openbare verlichting zijn gebaseerd op een planmatige vervanging van armaturen en lichtmasten. Om de kwaliteit van de openbare verlichting te borgen, rijdt de aannemer drie keer per jaar een controleronde door de gemeente. Een lamp mag maximaal drie weken niet branden. Ontstaat een verkeersonveilige situatie, zoals bij een lichtmast ter hoogte van een zebrapad, dan wordt er sneller ingegrepen.

De oorspronkelijke doelstellingen van het Energieakkoord uit 2013 liepen tot 2023. Voor de periode tot 2030 en verder zijn deze doelen opgevolgd door het Klimaatakkoord en aanvullende Europese afspraken. Hieronder is een overzicht gegeven van de belangrijkste klimaat- en energiedoelstellingen voor Nederland tot 2030 en 2031.

- 50% energiebesparing bij OVL (en VRI's) in 2030 t.o.v. 2013
- 100% energiezuinige openbare verlichting (zoals LED) voor 2030
- Slimme verlichting: inzet van slimme sturing, dimmen, en monitoring voor efficiëntie

7.2 Beleidsuitgangspunten

Er is geen inrichtingsvisie voor openbare verlichting. Als basis voor de doelen en richtlijnen geldt de landelijk gehanteerde richtlijn voor de verlichtingskwaliteit van de openbare verlichting. De meest recente versie hiervan is de NPR 13201+A1: 2018. Deze richtlijn is het product van een samenwerking tussen NEN en NSVV (Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde). De richtlijnen geven een handreiking aan beheerders om goede verlichting te realiseren die bijdraagt aan de verkeers- en sociale veiligheid.

Voor zowel de openbare verlichting als de technische installaties geldt dat deze moeten voldoen aan de landelijke wet- en regelgeving. Uitgangspunt is dat deze installaties continu moeten functioneren en veilig zijn in gebruik. De wetten en regels die van toepassing zijn op de openbare verlichting en technische installaties zijn:

Elektriciteitswet
De Elektriciteitswet omvat onder meer het beheer en instandhouding van het kabelnet. De netbeheerder is belast met het in stand houden van het kabelnet. De gemeente is netbeheerder voor het eigen net en moet dus niet alleen oog hebben voor de lichtmasten, maar ook voor het ondergrondse deel.

WIBON
De WIBON is in het leven geroepen om geen schade aan kabels te veroorzaken door graafwerkzaamheden. Degene die graafwerkzaamheden wil verrichten dient een KLIC-melding te doen om de locatie van de voorgenomen werkzaamheden te melden. De gemeente is verplicht om alle bij haar in beheer zijnde kabels en leidingen op een digitale tekening bij te houden en deze via een landelijke voorziening te ontsluiten.

De Arbowet en NEN
De Arbowet stelt strenge eisen aan het werken aan en met elektrische installaties. Zo moet veilig gebruik van elektriciteit gewaarborgd zijn. Zij geeft hiervoor geen praktische invulling, maar verwijst naar de Nederlandse Normen (NEN). In het werkveld van de verlichting wordt vooral verwezen naar het veilig werken (NEN 3140) en die van een veilige installatie (NEN 1010). Deze NEN-normen zijn van belang bij het veilig beheren van de elektrische installatie.

Installatieverantwoordelijkheid
Volgens de Arbowet en NEN is de gemeente als eigenaar van de openbare verlichtingsinstallatie ook “installatieverantwoordelijke”. Dit betekent dat de gemeente op de hoogte is van de geldende wet- en regelgeving en dat zij zorgt voor een veilige en goede installatie. Alleen deskundige, goed onderrichtte en bevoegde werknemers mogen elektrotechnische en bedieningswerkzaamheden uitvoeren. Binnen de gemeentelijke organisatie dient een installatieverantwoordelijke aangesteld en opgeleid te zijn conform NEN 3140. Een middel om ervoor te zorgen dat een installatie tijdens gebruik veilig blijft is een periodieke inspectie van de elektrische installatie.

7.3 Korte terugblik 2019-2024

De afgelopen vier jaar hebben we ons openbare verlichtingsareaal een stuk energiezuiniger gemaakt. Door deels te dimmen en alleen maar LED lampen te gebruiken hebben we de SER energieakkoord doelen van 2020 behaald. In het vorig IBOR-plan zouden we in 2031 volledig over zijn op ledverlichting. Door stijgende energieprijzen op vast- en variabele stroom zijn er afgelopen jaren echter minder armaturen vervangen voor LED armaturen en lopen we achter op onze doelstelling. We dachten dat we extra verlichting konden vervangen met de besparing op stroomkosten. Door de gestegen stroomprijzen is dat helaas niet gelukt.

De afgelopen vier jaar zijn er 897 armaturen vervangen voor LED armaturen, en zijn er 373 lichtmasten vervangen. Daarnaast is bij de herinrichting van de Havendam een LED lijn van 200 meter geplaatst die de stadsmuur nabootst. Ook is in 2022 de Linnaeustoren uitgelicht met grondspots.

Daarnaast is de server van het politiecamerasysteem op het politiebureau in Harderwijk vervangen. Hier hebben we een efficiëntieslag gemaakt door de server van het camerasysteem van de parkeergarage de Houtwal samen te voegen met het camerasysteem van de politie.

Ook zijn er vier interactieve voetgangersoversteekplaatsen geplaatst om de veiligheid voor voetgangers tijdens het oversteken te vergroten. Om ook voor mindervaliden toegankelijk te zijn,

is in parkeergarage “De Houtwal” een kassa vervangen door een verlaagde kassa zodat die nu ook gebruikt kan worden door mensen in een rolstoel. Tot slot is begonnen met de implementatie van installatieverantwoordelijkheid binnen de gemeente Harderwijk.

Ook zijn de verzinkbare stadsafsluitingen op de locaties Luttekepoortstraat en Donkerstraat vervangen. Om in de toekomst de dienstverlening te verbeteren zijn deze locaties voorzien van een ANPR-kentekencamera. Hierdoor is het mogelijk om voertuigen op basis van een kenteken toegang te geven tot de binnenstad. Tot slot is het parkeer route informatie systeem (PRIS) uitgebreid met 11 locaties.

In 2023 is de paslezer/toegangssysteem van parkeergarage de Vuldersbrink vervangen, nadat deze tijdens oud en nieuw is opgeblazen met zwaar vuurwerk. Daarnaast zijn er twee extra mobiele politiecamera’s aangeschaft en is er een samenwerking opgezet met de gemeente Putten en Ermelo met betrekking tot het leveren en monteren van de mobiele politiecamera’s.

Het elektrisch rijden in de gemeente is in hoog tempo toegenomen. Hierdoor waren er veel aanvragen voor openbare laadpalen.

7.4 Huidige kwaliteit

De openbare verlichting vervult een belangrijke functie zowel op het gebied van sociale- als verkeersveiligheid en draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze stad. Het is belangrijk dat de inwoners en bezoekers zich prettig en veilig voelen in hun leefomgeving, ook na het invallen van de duisternis.

Bij aanleg van nieuwe verlichting gaan we uit van de landelijke richtlijnen. Bij grootschalige vervangingen worden altijd lichtberekeningen gemaakt om te voldoen aan de landelijk geldende normen. Gemiddeld worden er 850 storingen per jaar gemeld, waarbij het in 80 procent gaat om defecte verlichting. In alle andere gevallen gaat het om onder andere aangereden lichtmasten en netstoringen.

Armaturen die end of life zijn moeten vervangen worden. Het betreft een groot deel van de bestaande 5622 conventionele armaturen (nog exclusief binnenstad). Deze zullen bij een koude winter in grote getallen uitvallen, dus deze moeten nu al over naar LED. De nieuwe armaturen zijn echter duurder waardoor het vervangingsbudget niet toereikend is. Er is nu 150K per jaar beschikbaar om LED te vervangen, met dit budget is dan in 2037 alles vervangen voor LED.

Ook de extra structurele vervanging van lampen vanwege de gewenste verledding van het lampenbestand blijft achter. Dat is een aandachtspunt omdat de prijzen voor stroom in de afgelopen jaren enorm zijn gestegen. Door LED lampen toe te passen kan al snel een daling in de onderhoudskosten worden gerealiseerd. Als alle lampen zijn omgezet naar LED kan dat een jaarlijkse besparing opleveren van 100K. De armaturen in de binnenstad zijn ook nog veel duurder dan in de rest van de wijken (€4000 vs €300). Het is de wens om deze voor 2031 te vervangen, vanwege het 800 jarig bestaan van de stad.

Duurzaamheid en circulariteit zijn twee thema’s waaraan de gemeente Harderwijk veel belang hecht. Naast het volgen van het energieakkoord, proberen we ook op andere zaken te voldoen aan deze thema’s. Zo herplaatsen we lichtmasten en armaturen wanneer deze in een nieuwe inrichting niet meer passen, maar nog goed genoeg zijn om elders in Harderwijk geplaatst te worden. Ook laten we aan het eind van de technische levensduur een kwaliteitsinspectie plaatsvinden aan de lichtmasten. Tot slot, als uit deze inspectie blijkt dat de kwaliteit van de lichtmasten voldoende is, worden deze niet vervangen.

De technische installaties functioneren naar behoren, waarbij de parkeersystemen door het veelvuldig gebruik het meest onderhoudsintensief zijn. Het algemene beeld voor zowel de openbare verlichting als de technische installaties is dat de kwaliteit moeilijk te handhaven is. De oorzaak hiervan is enerzijds de hoeveelheid beschikbaar technisch personeel bij de leveranciers, naast de geleverde kwaliteit en anderzijds stijgende kosten.

7.5 Ontwikkelingen 2026-2030

Verlichting
Armaturen voor de openbare verlichting worden modulair gebouwd, zodat er alleen onderdelen vervangen hoeven te worden en niet het gehele armatuur. Ook worden de armaturen steeds energiezuiniger, en zijn ze dimbaar. Daarnaast houden we bij het toepassen van verlichting steeds meer rekening met de flora en fauna in de omgeving. Dit doen we onder andere door het toepassen van een lichtkleur die niet standaard is, voor de das bijvoorbeeld gebruiken we amberkleurig licht. Standaard passen we warm licht toe. Daarnaast neemt het areaal toe door uitbreidingen in Harderweide en Waterfront.

Technische installaties
Het wordt steeds lastiger om goede locaties voor laadpalen te vinden in wijken waar de parkeerdruk al hoog is. Plaatsing van een laadpaal stuit vaker op bezwaren van bewoners uit de buurt, wat leidt tot langere procedures.

Het is beleid om de binnenstad autoluw te maken. Het aantal dynamische afsluitingen neemt toe en piramides worden vervangen door omhoogkomende palen.

We verwachten veel van kentekenherkenning. Dit kan bij parkeergarages en dynamische afsluitingen gemak opleveren voor bewoners en toeristen.

Van de technische installaties is een deel van de kasten nog niet gecontroleerd, dat moet nog wel gebeuren. Er zal een investering nodig zijn om alle kasten op het gewenste veiligheidsniveau te krijgen.

7.6 Kosten

De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens het afgesproken prestatieniveau bedraagt € 1.564.251 ná opnemen van de taakstellingen. De beheerraming komt niet overeen met het bedrag uit de begroting van € 1.535.748. Dit geeft een tekort van € 28.504 (1,9%). De taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting.

<u>Taakstelling</u>
- Parkeerrouteinformatiesysteem (PRIS)versoberen € 9.800,-
  Voor de parkeerroute bewegwijzering rondom de binnenstad maken we gebruik van een dynamisch parkeerrouteinformatiesysteem (PRIS). Er staan nu 23 PRIS-borden. Door 13 van de 25 PRIS-borden te vervangen door statische borden, kunnen we kosten besparen op onderhoudscontract en energiekosten. Een deel van de PRIS-borden is onderdeel van de utilitaire (verplichte) bewegwijzering en moet wel blijven staan. Daarom kunnen ze niet allemaal weggehaald worden. Door de systemen af te koppelen besparen we onderhoud op hardware, elektra, software en abonnementsgelden.

- Afschaffen betalen met muntgeld in Harderwijk € 7.500,-
  In Harderwijk is het nog steeds mogelijk om bij alle parkeerautomaten met muntgeld te betalen. Deze betaalmogelijkheid is echter niet noodzakelijk. Dit blijkt ook uit het lage aantal betalingen met muntgeld. Bovendien zijn de kosten voor het ophalen van muntgeld hoger dan de inkomsten uit parkeergeld. We verwachten niet dat het afschaffen van de mogelijkheid om met muntgeld te betalen zal leiden tot minder inkomsten.

8. Straatmeubilair

Het straatmeubilair in de gemeente Harderwijk bestaat uit zitbanken, prullenbakken, fietsklemmen, verkeersborden, hekwerken (35 hondenrennen), bewegwijzering, stadsplattegronden en plaquettes. Daarnaast zijn er nog enkele bijzondere objecten en elementen. In totaal hebben we ongeveer 11.000 stuks straatmeubilair. Het doel is het duurzaam beheren en onderhouden van straatmeubilair.

8.1 Prestatiebeschrijving

De prestatie is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijvingen in de onderhoudsplanning en bestekken. De prestatie-indicatoren voor het beheer van straatmeubilair volgens kwaliteitsniveau B zijn vastgelegd in de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW in de schaalbalken voor straatmeubilair. Het gaat om de aspecten schoon, heel en veilig. Hieronder staat als voorbeeld de kwaliteitsbeschrijving voor het aspect heel van dragers van straatmeubilair.

Meubilair-drager-deuken en gaten

Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 32.83.23

A+	A	B	C	D
				
Er zitten geen deuken en gaten in de drager.	Er zitten weinig deuken en gaten in de drager.	Er zitten in beperkte mate deuken en gaten in drager.	Er zitten redelijk veel deuken en gaten in de drager.	Er zitten veel deuken en gaten in de drager.
deuken + gaten	deuken + gaten	deuken + gaten	deuken + gaten	deuken + gaten
0% per drager	≤ 2% per drager	≤ 5% per drager	≤ 10% per drager	> 10% per drager

Figuur Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2023, publicatie 380, Bron: CROW, 2023.

8.2 Beleidsuitgangspunten

De nota Kwaliteit Openbare Ruimte – Straatmeubilair is op 22 februari 2000 vastgesteld voor de periode 2000-2019. In deze nota zijn kwaliteitsomschrijvingen en omvang van de beschikbare middelen getoetst en vastgesteld. De nota is richtinggevend voor de gewenste kwaliteit van straatmeubilair.

8.3 Korte terugblik 2019-2024

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2019
Het beheer is uitgevoerd op het afgesproken niveau. Door de uitbreiding van het areaal, zoals Waterfront Fase-2 en Fase-3 en Harderweide is er straatmeubilair bijgekomen. Doordat er hoogwaardig en duurzaam (duurder) meubilair wordt toegepast in deze uitbreidingen, zijn de onderhouds- en vervangingskosten omhoog gegaan. Ook is er op De Wellen langs de waterlijn een ‘verbinding met water’; een promenadeachtige inrichting gecreëerd met speelse waterbouwkundige elementen die de verbinding met het water versterken.

Evenementen
In de afgelopen jaren is voor evenementen steeds meer inzet nodig van personeel en materieel zoals hekwerken en prullenbakken. Denk hierbij aan Aaltjesdag, Blije Bietjes, rommelmarkten, Ibizamarkt, Visserijdagen, maar ook commerciële evenementen zoals Harderwijk op stelten, de

Veluwade en Harderwijk op IJs. En niet te vergeten de opbouw van het podium voor Harderwijk Live bijvoorbeeld. De kosten hiervan drukken behoorlijk op de begroting.

Uitbreiding en duurzaamheid
Het areaal is ten opzichte van 2019 met 9% gegroeid. Er zijn dus steeds meer objecten te onderhouden. In objecten zitten steeds duurzamere materialen. Daarmee wordt de aanschaf van het object ook duurder. Borden, bankjes en prullenbakken van duurzame materialen zijn beter voor het milieu maar ook molest gevoelig. Die meerkosten en de uitbreiding van het areaal drukken op de begroting.

8.4 Huidige kwaliteit

Om het beheer op een integrale manier uit te kunnen voeren zijn twee uitgangspunten van belang: de kwaliteit zoals die door bewoners en gebruikers ervaren wordt en de technische kwaliteit, die van belang is voor een duurzame instandhouding van de openbare ruimte. De uitkomsten van beide kwaliteiten zijn de basis voor de bijstelling van de beheerplannen. Het doel om binnen het beschikbare budget straatmeubilair duurzaam te beheren en onderhouden is behaald. De afgelopen jaren is bij uitbreidingen hoogwaardiger en duurder straatmeubilair toegepast, wat leidt tot spanning in de vervangingsbudgetten.

Om te besparen zijn overbodige borden verwijderd en houten planken van banken vervangen door duurzame gerecyclede kunststof planken. Het huidige B-niveau kan hiermee worden gehandhaafd. De kosten voor herstel van vernield straatmeubilair zijn gelijk gebleven.

Technische kwaliteit
De huidige kwaliteit - zoals blijkt uit de ervaring van de beheerder - is gehandhaafd op niveau B.
Het relatief dure (design) straatmeubilair, bij einde levensduur of molest, wordt vervangen door een goedkoper standaard type, daarmee blijft het kwaliteitsniveau B gehandhaafd. Op bijvoorbeeld toeristisch aantrekkelijke plaatsen blijven we bijzondere materialen toepassen. Omdat duurzaamheid een steeds belangrijker thema wordt, maken we vaker de keuze voor duurzame materialen. Een mooi voorbeeld zijn de bio-composiet verkeersborden die we toepassen op het Waterfront Fase-3.

Snel Herstel
Meldingen over het straatmeubilair zijn marginaal toegenomen ten opzichte van andere jaren. Rond de jaarwisseling komen de meeste schademeldingen binnen door vuurwerkschade. Jaarlijks worden er ongeveer 25 prullenbakken en ongeveer 35 stuks aan verkeersborden vernield/ opgeblazen.

8.5 Ontwikkelingen 2026-2030

Slim meubilair
Straatmeubilair wordt steeds slimmer en duurzamer. We verwachten dat sensoren in straatmeubilair steeds meer toegepast gaan worden. Daardoor is er meer monitoring van bijvoorbeeld het gebruik ervan mogelijk. Meubilair dat niet veel gebruikt wordt, kan verwijderd worden. Hiermee kunnen we beheerkosten besparen.

Energietransitie, Circulariteit, Biodiversiteit en Klimaatadaptatie
Er is een maatschappelijke druk en noodzaak om meer duurzame en circulaire materialen te gaan gebruiken. Die opkomst van duurzame materialen is niet meer te stoppen. Circulaire verkeersborden, duurzame bio-composiet banken en prullenbakken worden steeds meer de norm. Duurzaam gemaakt straatmeubilair is nog wel duurder.

8.6 Kosten

De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens de afgesproken kwaliteit bedraagt € 284.607 ná opnemen van de taakstellingen. De beheerraming is wat hoger dan het bedrag uit de begroting van € 281.879. Dit geeft een klein tekort van € 2.728 (1,0%).

Taakstelling

- Podium niet meer opzetten €15.000,-Het opzetten van een podium voor activiteiten is een taak die uitstekend door de markt kan worden uitgevoerd. Het aanbieden van deze service is niet in lijn met de Wet Markt en Overheid, aangezien we hiervoor geen kosten in rekening brengen.
- Luxe banken vervangen voor reguliere banken € 5000,-
  Luxe banken vragen meer onderhoud dan reguliere banken, terwijl beide hetzelfde doel dienen: een plek om op te zitten. Vaak draait het bij luxe banken vooral om esthetische kwaliteiten in plaats van functionele voordelen. Bij de Stille wei staan bijvoorbeeld vier Smart City-banken. Hoewel deze banken zijn voorzien van moderne snufjes, zoals schermen en zonnepanelen, zorgen deze toevoegingen voor extra onderhoud. De schermen zijn vaak kapot, de zonnepanelen werken niet goed, en de batterijen laden en ontladen niet meer zoals het hoort. Bovendien hebben de banken regelmatig schade, wat al meerdere reparaties noodzakelijk heeft gemaakt. Het vervangen van deze luxe banken door reguliere exemplaren vereenvoudigde het onderhoud en bespaart beheerkosten.
- Geen gratis hekwerken meer voor commerciële evenementen vanaf 2026 – €14.000
  Bedrijven in de markt kunnen uitstekend hekwerken plaatsen voor evenementen. Het gratis aanbieden van deze dienst past niet binnen de Wet Markt en Overheid, omdat er geen kosten worden berekend. Daarom stoppen we vanaf 2026 met het faciliteren van hekwerken voor commerciële evenementen.
  Voor niet-commerciële evenementen blijft ondersteuning mogelijk.
  Inwoners/initiatiefnemers kunnen nog steeds rekenen op hekken voor activiteiten zoals een buurtbarbecue, de avondvierdaagse, Koningsdag en de Koningsspelen.
- Stoppen met het drijvende podium € 3.950,-
  Het drijvende podium is geen wettelijke taak daarbij is het podium tot op heden nog nooit gebruikt voor het oorspronkelijke doel. Momenteel ligt het drijvende podium als een “speelplek” in het water bij het strandeiland. De plek is echter erg geliefd bij watervogels en vraagt veel inzet om het enigszins presentabel te houden. De plek is eigenlijk te ondiep dus echt gebruiken als plek om vanaf te springen is niet toegestaan. Daarom stellen we voor om in lijn met de strategie te stoppen met het drijvende podium.

9. Groen

De gemeente Harderwijk heeft ongeveer 200 hectare groen en 23.833 straat- en parkbomen. Het doel is om de beplanting en het bomenbestand duurzaam in stand te houden en te voldoen aan de wettelijke zorgplicht.

9.1 Prestatiebeschrijving

De prestatie is het behalen van de vastgestelde kwaliteitsomschrijvingen in de onderhoudsplanning en bestekken. De prestatie-indicatoren voor het beheer van groen in Harderwijk en Hierden zijn gebaseerd op kwaliteitsniveau B (functioneel) van de CROW. Voor de Binnenstad hanteren we kwaliteitsniveau A. Deze schaalbalken voor de openbare ruimte zijn landelijk vastgelegd in de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van de CROW. De nadruk ligt op een technisch maar verzorgde instandhouding van het groen (beplanting en gras). Hieronder de schaalbalk voor het meten van onkruid in beplanting.

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 51.48.07

A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per 100m²	bedekking ≤ 20% per 100m²	bedekking ≤ 30% per 100m²	bedekking ≤ 40% per 100m²	bedekking > 40% per 100m²
bedekking door resten 0% per 100m²	bedekking door resten ≤ 20% per 100m²	bedekking door resten ≤ 30% per 100m²	bedekking door resten ≤40% per 100m²	bedekking door resten > 40% per 100m²
aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm 0 stuks per 100m²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 10 stuks per 100m²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 20 stuks per 100m²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 30 stuks per 100m²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm > 30 stuks per 100m²

Figuur Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023, publicatie 380, Bron: CROW, 2023.

Voor bomen hanteren we geen beeldkwaliteitsniveau maar zijn de normen van het Norminstituut Bomen leidend. Het onderhoud en de visuele controle voeren wij uit volgens de richtlijnen in het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen.

9.2 Beleidsuitgangspunten

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van openbaar groen. Vanuit haar algemene verantwoordelijkheid als beheerder is er een zorgplicht (met verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid) voor een veilige en duurzaam ingerichte openbare ruimte. De aansprakelijkheid is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek en aanvullende jurisprudentie.

De belangrijkste uitgangspunten voor de inrichting en beheer van het groen stonden in het Handboek Groen uit 2007. Dit handboek is vervangen door de Natuur- en Groenvisie uit 2022 ‘Harderwijk Natuurlijk Groen’ en de beleidsuitwerking Natuur en Groen uit 2024.

Hierin staan de volgende principes centraal:

- Neem de unieke ruimtelijke ondergrond als basis voor groen
- Meer en gevarieerd groen
- Natuurlijk samenwerken en beleven

In het bebouwde gebied voeren we het beheer steeds meer op een natuurvriendelijke manier uit. Bij nieuwe aanplant zorgen we voor variatie en meerdere lagen, en gebruiken we zo veel mogelijk inheemse planten. Ook geven we bomen meer ruimte, zodat ze kunnen uitgroeien tot gezonde en sterke exemplaren. Zo ontstaat er meer groen in de stad.

In het buitengebied richten we ons op het herstel van landschappelijke beplanting. We leggen bloemrijke akkerranden en bermen aan, zorgen voor natuurlijke oevers en stimuleren het gebruik van inheemse soorten. Op deze manier vergroten we de biodiversiteit en sluiten we aan bij de natuurlijke kenmerken van het landschap.

In de beleidsuitwerking Natuur en Groen staat in detail beschreven wat dit betekent voor de Natuur- en Groenvisie in het beheerplan. Daarbij is de 3-30-300 regel een belangrijk uitgangspunt voor de hoeveelheid groen in woonwijken.

9.3 Korte terugblik 2019-2024

De afspraken voor het beeldkwaliteitsniveau hebben we gehaald, uit de schouwen komt een gemiddelde naar voren van beeldkwaliteit B.

De afgelopen jaren is de bestrijding van invasieve soorten succesvol verlopen. We werken met een vaste partner die de bestrijding uitvoert. We zien hierdoor een afname in zowel de Japanse Duizendknoop als eikenprocessierups.

In de afgelopen droge zomers merken we dat vooral pas aangeplante bomen en struiken extra kwetsbaar zijn. Met behulp van sensoren zijn we proeven gestart om het vochtgehalte in de bodem te meten, zodat we tijdig water kunnen geven en alleen daar water geven waar het nodig is. Zo gaan we effectief om met het water dat we uit de Randmeren pompen. Zo hebben we in 2024 zelfs vijfnieuw aangeplante bomen dat jaar helemaal geen water gegeven.

We zien nog wel dat bij aanleg in de nieuwe woonwijken door de ruimere budgetten in de grondexploitatie voor beplantingstypen gekozen wordt die niet met de reguliere onderhouds-budgetten te vervangen zijn. Dit is een aandachtspunt.

Het Strandeiland is een druk bezochte en gewaardeerde plek. Een aantal onderdelen van het ontwerp kon deze hoge druk niet aan. De afgelopen jaren hebben we dit aangepast en robuuster vormgegeven. Het strand blijft door de ongunstige ligging op de overheersende windrichting afkalven. Veel zand spoelt weg richting de kom. Bij de aanleg van de brug komt het zand dan in de haven. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen hebben we een extra damwand geslagen om zo het zand beter vast te houden. Zand herschikken en aanvullen zal echter noodzakelijk blijven. Voor alle producten maar met name reiniging, spelen en groen maar ook ongediertebestrijding blijft het nodig het onderhoud continu bij te sturen.

Eenvoud en differentiatie
Om te voorkomen dat de beeldkwaliteit terugliep hebben we beplanting omgevormd naar gazon en kruidenbermen. Deze beheergroepen zijn minder intensief en daardoor goedkoper dan het beheer van struiken. Door de kwaliteitsslag die is ingezet naar niveau B zien we wel dat langzaam de kwaliteit van het groen herstelt.

Bewoners maken weinig gebruik van sponsoring om geld te genereren voor eigen voorstellen. Voor de sponsoring door bedrijven van de rotondes is meer animo. De afgelopen jaren heeft de exploitant in overleg met de beheerders de inrichting van de rotondes aangepast zodat ze goed

te onderhouden zijn op het afgesproken A-niveau. Voorbeelden zijn de rotondes langs de Groene Zoomweg. Controle op afgesproken kwaliteit blijft aandachtspunt.

Bedrijfs- en bewonersinitiatieven
Steeds meer inwoners en bedrijven van Harderwijk en Hierden steken zelf de handen uit de mouwen. “Samen kleuren we de stad” heeft veel bewoners bewogen om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de openbare ruimte bij hen in de buurt. Bewoners en bedrijven onderhouden nu niet alleen moestuintjes maar ook “gewoon” plantsoen. Ook zijn de geveltuintjes een doorslaand succes. De vijver aan de Veldkamp is samen met de omwonenden opgeknapt. De omwonenden zorgen voor het onderhoud van de oevers van de vijver.

Social return
We hebben jarenlang via de Gresbo/Inclusief Groep BV een deel van de gemeente Harderwijk onderhouden. Door een deel van het onderhoud uit de aanbesteding te houden en dit vervolgens in te besteden dragen we bij aan een arbeidsmarkt die voor iedereen bereikbaar is. De verandering in de wet zorgde ervoor dat de Gresbo minder instroom aan personeel kreeg. Dat had als gevolg dat zij geen uitvoering meer kon geven aan de onderhoudsbestekken Lorentz en Frankrijk. We zien dat steeds meer bedrijven inclusief willen zijn en dat betekent dat we met de beschikbare mogelijkheden we onze eigen rol als inclusieve organisatie anders moeten gaan invullen.

Natuurlijk duurzaam
Veel van de gazons in Harderwijk en Hierden zijn omgevormd naar kruidenbermen. Daarin passen we verschillende typen beheer toe, zoals het bijenmengsel onder het mes. Dit is een kruidenmengsel dat vaker gemaaid wordt (5-6 keer) en daardoor lager blijft. Deze beheerwijze is gunstig voor madelief en paardenbloemen, waarvan met name de laatste al vroeg in het voorjaar een bron van nectar is voor de bijen. We blijven het maaibeheer evalueren om een goede balans te vinden tussen biodiversiteit (tijdstip van maaien, gefaseerd maaien) en overlast (grasaren).

In verschillende gebieden houden we het gras kort met een kudde schapen. Deze duurzame manier van beheren maakt machines overbodig. Doordat schapen selectief grazen, ontstaat er meer variatie in de beplanting. Een deel van de schapen graast op vaste plekken. Daarnaast is er een rondtrekkende kudde die we verplaatsen en tijdelijk binnen een afrastering laten grazen.

Voor een goed ecosysteem is een gelaagde beplanting belangrijk: een laag met bomen, daaronder struiken en daaronder een laag kruidachtige beplanting. In de afgelopen jaren hebben we om de beheerkosten te verlagen met name veel heesters vervangen door gazon, omdat gazons goedkoper zijn in het beheer. In de laatste twee jaar brengen we nu deze ontbrekende schakel weer terug door solitaire heesters te planten. Deze zijn eenvoudiger te beheren dan een vak met heesters, en zorgen toch voor een hoge biodiversiteitswaarde.

Om meer kleur in de openbare ruimte te brengen hebben we veel bloembollen toegepast. De narcissen en krokussen geven in het voorjaar een fleurig beeld. Inwoners zijn hierover zeer enthousiast en we krijgen hierover regelmatig complimenten. Maar ook de insecten hebben hier veel baat bij.

Ook in de uitvoering van het beheer zetten we in op duurzaamheid. In aanbestedingen eisen we van aannemers dat alle kleine machines, zoals heggenscharen en bosmaaiers, elektrisch zijn.
We belonen aannemers om steeds een stapje duurzamer te worden en te stijgen op de CO_2-prestatieladder. Dit signaal wordt vanuit de markt goed opgepakt: we hebben al een paar aannemers die trede 5 hebben bereikt.

Vanuit de beleidsuitwerking wordt geadviseerd om op plekken waar het kan, blad te laten liggen omdat dit een positief effect heeft als schuilplaats voor dieren en insecten, en het na verteren weer voeding is voor de bodem. Vooral in plantvakken laten we het blad liggen. Op de gazons en kruidenbermen is dit echter niet mogelijk. Hiervoor zijn we een proef gestart om het blad te verkleinen en vervolgens weer te verspreiden. Zo voorkomen we een verstikkende laag en verteert het blad heel snel door de mechanische voorbewerking. Hierdoor sluiten we de kringloop. Resultaten zijn tot nu toe positief.

Bomen

Door de positieve effecten van hun onder andere hitte dempende effect zijn bomen heel belangrijk in de openbare ruimte, vooral in versteende delen met veel bestrating. Bomen in verharding hebben echter voldoende ondergrondse groeiruimte nodig om uit te kunnen groeien tot gezonde en volwassen exemplaren. Sinds een paar jaar is veel onderzoek gedaan naar de leefomstandigheden van bomen en de veiligheid. We weten steeds beter wat een boom nodig heeft om goed en veilig te kunnen groeien. Het Norminstituut Bomen heeft hier in het Handboek Bomen landelijk erkende normen voor opgenomen.

Bij herinrichtingsprojecten blijkt de behoefte aan parkeerplaatsen groot. Zonder extra investeringen is het niet haalbaar om voor bomen een geschikte groeiplaats te realiseren en parkeerplaatsen en bomen te combineren. Nu wordt als gevolg van de beperkingen in het budget prioriteit gegeven aan de aanleg van parkeerplaatsen en is het aantal bomen in verharding sterk teruggelopen in met name de “oude” wijken. Het afnemen van het aantal bomen in deze wijken gaat de komende jaren door als er geen structurele andere keuzes gemaakt worden. Momenteel hebben we nog ruim 4.400 bomen die op niet geschikte plekken in de verharding staan. Deze bomen verdwijnen als we geen ruimte creëren door bijvoorbeeld ondergrondse voorzieningen aan te leggen.

De afgelopen jaren is er eenmalig extra geld beschikbaar gesteld voor de aanleg van ondergrondse voorzieningen voor bomen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Wouter van Damstraat. Daar hebben we zonder verlies van parkeerplaatsen de straat klimaatadaptief ingericht en bomen een goede groeiplaats kunnen geven.

Foto: Wouter van Damstraat, groeiplaats bomen

9.4 Huidige kwaliteit

Technische kwaliteit
Gemiddeld genomen voldoet het groen aan het afgesproken beheerniveau B. Met ingang van 2019 hanteren we het beheerniveau B. We zien dat alle partijen in deze eerste jaren moeite hadden om niveau B te behalen. Iedereen moest weer wennen na jarenlang onderhoud op niveau C.

Om de kwaliteit van het areaal duurzaam in stand te houden is het noodzakelijk om jaarlijks een deel van het groenareaal te renoveren. Dit vraagt om een vervanging van circa 16.000 m2 plantsoen, 26.000 m2 gazon en bloembollen en 340 stuks bomen per jaar.

We hebben nog een ruim areaal aan bomen, die in het verleden op ongeschikte groeiplekken zijn geplant. Ruim 4.400 bomen staan nog op plekken waar een duurzame instandhouding niet mogelijk is. Om deze bomen te handhaven of te vervangen op dezelfde plek zijn extra investeringen nodig.

Snel Herstel
We merken dat de bewoners het groen steeds meer gaan waarderen. De kwaliteitsimpuls voor initiatieven in het groen en het groen onderhouden op niveau B beginnen hun vruchten af te werpen. Omdat de leefbaarheidsmonitor niet meer uitgevoerd wordt hebben we helaas geen meting over de daadwerkelijke beleving van bewoners. Een lichte afname van het aantal groenmeldingen via Snel Herstel geeft wel een indicatie dat we op de goede weg zijn.

9.5 Ontwikkelingen 2026-2030

De grootste uitdaging voor de komende jaren is de verandering van het klimaat voor het groenbeheer. Hierbij zijn met name soortkeuze en nieuwe aanplant de belangrijkste aandachtspunten.

Voor nieuwe aanplant (bomen en heesters) is het een goede start geven en de eerste jaren op weg helpen steeds belangrijker. Een goede bodem en voldoende water zijn een steeds grotere uitdaging. Vooral het geven van water op het moment dat bomen en struiken dit het hardste nodig hebben wordt lastiger, omdat op het gebruik van water steeds meer restricties komen.

De bestrijding van invasieve soorten, zoals de Japanse Duizendknoop en Alsemambrosia blijft extra aandacht vragen. Ook kost de aanpak van ziekten en plagen, zoals de eikenprocessierups extra tijd. Deze extra inspanning is nu opgenomen in het reguliere beheer.

Het klimaat verandert; in de toekomst krijgen we hevige regenbuien en langere perioden van droogte. Niet alle soorten die zijn aangeplant zijn berekend op deze wisselende omstandigheden. Daarom is een aanpassing in het assortiment dat we aanplanten noodzakelijk. Het liefst willen we naar inheems/lokaal plantmateriaal, wat momenteel lastig te krijgen is. Ook is het van belang om meer variatie aan te brengen in de soorten die we aanplanten. Laanstructuren en grote groepen van één soort blijken vatbaarder voor ziekten en plagen.

De ontwikkelingen in de technologie, zoals de digitalisering, gaan de beheerpraktijk steeds meer beïnvloeden. Een praktisch voorbeeld daarvan is de toepassing van sensoren bij pas aangeplante bomen. Met behulp van sensoren kunnen we goed bepalen op welk moment we water moeten geven en hoeveel water de boom nodig heeft.

De huidige arbeidsmarkt maakt het steeds moeilijker om gekwalificeerde medewerkers te krijgen voor het groenonderhoud. We merken dat aannemers soms niet meer inschrijven op het reguliere werk (schoffelen) maar alleen nog op werk waar ze gespecialiseerd personeel op kunnen inzetten (snoeien, maaien). Om die reden gaan we de inrichting van de buitenruimte de komende jaren zo aanpassen dat het onderhoud machinaal uitgevoerd kan worden.

Over het veranderende klimaat zegt het Europees Milieuagentschap het volgende: “Hitte is de meest ernstige en urgente klimaatgerelateerde risicofactor voor de menselijke gezondheid. Specifieke bevolkingsgroepen lopen het grootste risico. Bijvoorbeeld arbeiders die buiten werken en aan extreme hitte worden blootgesteld, ouderen, en mensen in slechte woonomstandigheden, in stedelijke gebieden met een sterk hitte-eilandeffect, of die onvoldoende toegang hebben tot verkoeling.” Bomen hebben dus een belangrijke functie in het koelen van de stad, maar delven vaak het onderspit bij het afwegen van belangen, omdat er continu aanpassingen worden gevraagd. Bomen staan dan vaak “verkeerd”, bijvoorbeeld naast kruispunten die groter moeten worden gedimensioneerd of fietspaden die breder worden. Het belang om groen voorrang te geven wordt dus steeds urgenter.

Voor een gezonde leefomgeving zijn bomen steeds belangrijker. In de basis biedt de boom voor alle klimaatveranderingen een oplossing. Tegelijkertijd zien we dat de ruimte voor de boom in de stad steeds kleiner wordt. Het is “druk” in de ondergrond (kabels en leidingen voor riolering, elektriciteit, aardgas, drinkwater en telecommunicatie). Ook het veelvuldig verharden (wegen en parkeerplaatsen) zorgt voor weinig lucht en water in de bodem. Bomen laten de gevolgen het beste merken door wortelopdruk en slechte groei. Het inrichten van een goede ruime groeiplaats vinden we nu noodzakelijk. Ook zijn bomen met name voor verkoeling in stedelijke omgeving erg belangrijk.

9.6 Kosten

De beheerraming op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens de afgesproken kwaliteit bedraagt € 3.887.286 ná opnemen van de taakstellingen. De beheerraming is wat lager dan het begrote bedrag van € 3.867.548. Dit geeft een relatief klein nadelig verschil van € 19.737 (0,5%). De taakstelling is verwerkt in de beheerraming en begroting.

Taakstelling

- Boomfeestweek sponsoren € 15.000,-
  De Boomfeestweek is een jaarlijks evenement waar ruim 600 kinderen de waarde van bomen leren kennen. Hoewel waardevol, is het geen noodzakelijke voorziening voor het onderhoud van de openbare ruimte. Stoppen met de Boomfeestweek past bij de strategische keuzes. Tegelijkertijd erkennen we het belang van milieubewustzijn bij de van milieubewustzijn bij de jeugd. Voor 2025 en 2026 hebben we sponsoren gevonden om het evenement te behouden.
- Stelpost groen opheffen (kleine onvoorziene klussen) € 25.000,-
  Voor onverwachte uitval, schade of verzoeken van bewoners is er een stelpost opgenomen in de begroting om deze werkzaamheden uit te voeren. Dit stelt ons in staat om snel te reageren en de kwaliteit van het groen op een hoog niveau te behouden. Door dit onderdeel op te nemen in het reguliere onderhoud kunnen we kosten besparen. Het gevolg hiervan is echter dat de esthetische kwaliteit kan afnemen en dat we geen verzoeken van inwoners kunnen honoreren die passen binnen het beleid.

- Versoberen groen door goedkopere varianten € 15.000,-
  Deze maatregel richt zich op eenvoudiger groenbeheer. Door luxe groenvoorzieningen om te vormen naar een basisniveau, dalen de onderhoudskosten. Het technische onderhoud blijft ongewijzigd, maar de esthetische kwaliteit wordt verlaagd.

10. Spelen

In de gemeente Harderwijk zijn ongeveer 200 speelplaatsen (inclusief sportveldjes) en ruim 950 speel- en sporttoestellen. De gemeente beheert ook de daarbij behorende ondergronden en hekwerken. Het doel is het handhaven van een veilige speelomgeving waar voldoende mogelijkheden zijn om te bewegen, ontmoeten, sporten (BOSS) en spelen voor jong en oud.

10.1 Prestatiebeschrijving

Door de regelmatig uitgevoerde inspecties en de inzet van het onderhoudsteam zijn de huidige speeltoestellen in goede conditie en voldoen alle speeltoestellen aan de voorschriften van de Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) – heel en veilig volgens het Attractiebesluit.

Keuringen
Het team Stadsbedrijf doet maandelijks een visuele inspectie. Daarnaast voert een onafhankelijke externe partij 1 keer per jaar een operationele inspectie uit en 1 keer per jaar een veiligheidsinspectie. Zij controleren alle speel- en sporttoestellen, maar ook de ondergronden.

Mocht bij keuring blijken dat een toestel onveilig is, dan wordt dit meteen verholpen. Als dit door omstandigheden niet direct lukt, dan wordt een speeltoestel buiten gebruik gesteld of verwijderd. Kleine gebreken, zoals beginnend houtrot of het aanvullen van de ondergrond leveren niet direct gevaar op en worden binnen een week door het team Stadsbedrijf verholpen.

Alle gebreken en herstelwerkzaamheden leggen we vast in het digitale beheersysteem. Zo is de onderhoudsgeschiedenis van een speeltoestel altijd terug te vinden.

10.2 Beleidsuitgangspunten

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van speelvoorzieningen. Vanuit het Attractiebesluit van maart 1997 heeft de gemeente de zorgplicht om de veiligheid van speelvoorzieningen te waarborgen, zowel voor de inrichting als voor het onderhoud.

De belangrijkste uitgangspunten voor het spelen staan in het Speelruimteplan uit 2004.
Vanwege de veranderende maatschappij en de steeds grotere rol van burgerparticipatie is het Speelruimteplan uit 2004 gedateerd. Dit jaar zijn we begonnen met het schrijven van een nieuw plan dat aansluit op onze omgevingsvisie en gericht is op het BOSS principe. Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten.

10.3 Korte terugblik 2019-2024

De afgelopen vijf jaar hebben we 25 hele speelplekken vervangen inclusief de ondergrond. Het vervangen van deze speelplaatsen doen we altijd in samenspraak met bewoners, vooral met de kinderen. Ook zijn er waar nodig individuele speeltoestellen vervangen, de zogenaamde 1 op 1 vervanging. Bijvoorbeeld een veerwip voor een veerwip en duikelrek voor een duikelrek. Hiervoor nodigen we dan niet de buurt uit. Gemiddeld vervangen we ca. 50 toestellen per jaar.

Naar aanleiding van uitbreiding of burgerinitiatieven zijn er 10 nieuwe speelplekken bij gekomen. Deze zijn ingericht in het Crescentpark, Wellenpad, Kamperfoeliedreef, Paardenbloemdreef, Korenbloemdreef, Bloemendreef, Horlosebrink, Vuurbaak, Maltezerlaan en de Tinnegieter. Verder is er bij wijkcentrum de Roef een plek ingericht met fitnesstoestellen voor ouderen. Bij de Sypel is een skeelerbaan aangelegd. Met provinciale subsidie en een bijdrage van de basketbalvereniging is er vorig jaar op de Parkweg een 3x3 basketbalveld aangelegd. Ook is de skatebaan aan de Parkweg vervangen voor een gloednieuw betonnen skatebaan die geschikt is

voor zowel skaters als steppers. De kosten hiervan zijn gedekt uit het Meerjaren- Investeringsplan (MIP)

> Een bijzonder project was de opknapbeurt van de speelplek aan het Vlierburgpad. Deze plek was sociaal onveilig, waardoor kinderen er niet meer gingen spelen. Door het hoge, dichte struikgewas te verwijderen kreeg de speelplek weer een open karakter. Met het plaatsen van nieuwe toestellen, nieuwe beplanting en mooie paden hebben we hier weer een fijne plek van gemaakt.

Ook zijn er vanuit het Stadsidee maar liefst zes nieuwe speel/sportplekken bijgekomen. Een pumptrackbaan, professioneel basketbalveld, Calisthenicspark, een klimboom, een discgolfbaan en vorig jaar nog een Skills Bike Park in Hierden. Om meer bewoners te betrekken bij de keuze voor nieuwe speeltoestellen gebruiken we af en toe de participatietool van de 'Speeltuinbouwer'. Via het internet kunnen kinderen hun eigen speeltuin ontwerpen. Met behulp van muntjes kunnen ze voor een bepaald budget kiezen uit heel veel verschillende speeltoestellen. Deze ontwerpen zetten we dan online zodat buurtbewoners kunnen stemmen op het aantrekkelijkste ontwerp.

Ook zoeken we de bewoners op locatie op. We zetten een tent op in de betreffende speelplaats en laten de bewoners kiezen uit meerdere voorbeelden. Bewoners kunnen via een QR-code ook online stemmen. Dat gaat heel goed, we krijgen hiermee veel meer reacties. Bij het inventariseren van de wensen van bewoners merken we een sterke groei in de vraag naar speeltoestellen met een natuurlijke uitstraling. Deze toestellen worden gemaakt van robinia hout en hebben een grillige vorm. Daarbij kunnen ook natuurlijke spelaanleidingen worden geplaatst zoals een gekapte vertakte boom, wilgentenenhut of zwerfkeien.

Aan de andere kant zijn juist interactieve speeltoestellen heel populair. Tot nu toe zijn er een aantal geplaatst: de Sutu, de Fono (DJ tafel) en de Memo. Met deze speeltoestellen kunnen jongeren een gevarieerd aanbod aan spelletjes doen. Dankzij de internetverbinding is het mogelijk om met jongeren in andere wijken of steden in competitie te gaan.

Samenwerking met Inclusief Groep BV (Gresbo)
Afgelopen periode zijn er twee mensen van het onderhoudsteam van de Inclusief Gresbo met vervroegd pensioen gegaan. Zij werkten beiden gemiddeld 18 uur per week en hielden zich onder andere bezig met onderhoudswerkzaamheden en inspecties. Momenteel werkt er nog 1 persoon van de Inclusief Gresbo bij ons. Hij werkt 32 uur per week en houdt zich voornamelijk bezig met het aanvullen van de ondergrond en het schoonhouden van alle speelplaatsen. Gelukkig hebben we een van onze eigen onderhoudsdienst medewerkers kunnen opleiden tot inspecteur. Hij doet maandelijkse visuele inspecties en alle onderhoudswerkzaamheden. Op dit moment doet hij dit 27 uur in de week. Dit is ook hard nodig, omdat het aantal te onderhouden speeltoestellen nog steeds groeit.

10.4 Huidige kwaliteit

Technische kwaliteit
De kwaliteit van de speelplekken zijn over het algemeen goed. Dit komt voornamelijk door de inzet van onze eigen dienst. Ongeveer 1x in de 6 weken gaat onze eigen onderhoudsmedewerker alle speelplekken langs en doet een visuele inspectie. Hij weet ook precies op welke locaties hij vaker moet komen en waar het minder vaak kan. De speelplek aan de Watertorenweg in het bos bijvoorbeeld wordt in het hoogseizoen wekelijks bezocht. Doordat de controles dus zo vaak gedaan worden, kan er ook snel gehandeld worden. Kleine reparaties worden direct opgelost. Is

er meer aan de hand, dan worden de materialen besteld en op een later moment wordt het toestel gerepareerd. Door goed onderhoud, gaan onze toestellen veel langer mee.

> Een voorbeeld hiervan is de speelboot aan de Vogelstraat. De speelboot was kapot, maar met de veren die eronder zaten hebben we een nieuw veerplateau gemaakt. Met deze circulaire oplossing besparen we € 1000. Door steeds te kijken wat herbruikbaar is, leveren we een positieve bijdrage aan de doelstelling om circulair te werken. In tegenstelling tot vaak wordt gedacht leidt deze werkwijze niet tot lagere kosten. Wel nemen we hiermee onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om te komen tot minder verspilling (afval).

De interactieve speeltoestellen en de kunstgrasvelden zijn duurder in onderhoud dan traditionele speeltoestellen. De interactieve speeltoestellen hebben een aansluiting op het elektriciteitsnet en op het internet nodig.

Helaas ontkomen we in de gemeente Harderwijk ook niet aan vandalisme. Met name in het Crescentpark zijn er veel vernielingen aangericht, zoals het doorzagen van de spijlen van de trap van de grote glijbaantoren. Levensgevaarlijk! Ook zijn er toestellen verdwenen, zoals een nestschommel. Maar ook vuurwerkschade met oud en nieuw blijft een punt van zorg. De kosten voor reparatie of vervanging blijven drukken op de onderhoudsbegroting. Jaarlijks zijn de kosten ongeveer € 15.000,-.

Snel Herstel
Wekelijks komen er meldingen binnen. De meldingen die binnenkomen variëren van onderdelen die kapot zijn door slijtage, maar ook vaak door vandalisme. Zoals speeltoestellen die ondergekliederd zijn door bijvoorbeeld latex, modder of zelfs poep. Ook worden de toestellen moedwillig vernield en kunnen ze helaas dan niet meer gemaakt worden. Bewoners bellen ook nog weleens over glas in de speelplekken of de ondergronden die aangevuld moeten worden. Meestal komt dit omdat er dan juist veel gespeeld wordt, zoals bijvoorbeeld onder de schommels. Door het schommelen krijg je juist slijtplekken. Meldingen die gevaarlijk zijn lossen we dezelfde dag nog op. Alle andere meldingen zo spoedig mogelijk.

10.5 Ontwikkelingen 2026-2030

Nieuwbouwwijken en buurtinitiatieven
Bij de aanleg van nieuwe woonwijken, zoals Harderweide en het Waterfront, worden nog veel nieuwe speelplaatsen en speeltoestellen geplaatst die onderhouden moeten worden. In het Waterfront komt zelfs een heel nieuw park met een groot scala aan speel- en sporttoestellen. Ook in de bestaande wijken neemt het aantal speelplaatsen toe als het gevolg van inbreiding of burgerinitiatieven. De nieuw geplaatste speeltoestellen duurder zijn in aanschaf en onderhoud, de beheerkosten nemen hierdoor toe.

Veranderende wensen
Speeltoestellen worden steeds steviger en gaan steeds langer mee. Ook hebben bewoners de behoefte aan een wisseling in speeltoestellen omdat de leeftijdsopbouw in de wijken verandert. We zoeken naar leveranciers die flexibele speeloplossingen aanbieden, zoals het leveren van modulaire toestellen of hergebruiken van onderdelen.

Er is veel vraag naar het aanpassen van de speeltoestellen naar de leeftijdsgroep. Vanwege de doorstroming van gezinnen in een woonwijk kan de leeftijdsopbouw van de wijk verschuiven en sluit het speelaanbod niet meer aan bij de kinderen die in de wijk wonen.

Ook is er meer vraag naar inclusieve en toegankelijke speeltuinen. We krijgen geregeld de vraag of we de speeltuin zo kunnen inrichten dat iedereen zich er welkom voelt en kan spelen. Aan de

Hofdijkstraat en Vlierburgpad hebben we de speelplek inclusiever gemaakt door het aanleggen van paden en het plaatsen van spelborden.

In 2025 starten we met schrijven van het nieuwe speelruimteplan zodat we deze belangrijke thema's verder kunnen uitwerken.

Buitenspelen motiveren
We willen een actieve en gezonde leefstijl stimuleren. Volgens de beweegrichtlijnen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport[1] moeten volwassenen wekelijks ten minste twee en een half uur matig tot intensief bewegen en kinderen dagelijks minstens een uur.
We merken dat interactieve speeltoestellen en Urban sports erg in trek zijn bij jongeren. Uit onderzoek van TNO blijkt dat dit soort speel- en sporttoestellen een hoge beweegintensiteit scoren. Dit wordt uitgedrukt in de MET waarde. Met deze waarde wordt uitgedrukt hoeveel inspanning een activiteit kost ten opzichte van rustig zitten (1 MET).

Daarom willen we meer van dit soort speel- en sporttoestellen plaatsen zodat jongeren meer in de buitenlucht gaan bewegen. We willen graag een buitenspeelkaart maken, zodat je in een app kunt zien waar alle speel- en sporttoestellen te vinden zijn.

10.6 Kosten

Het budget is toereikend voor spelen. De begroting op basis van de benodigde activiteiten voor duurzame instandhouding volgens de afgesproken kwaliteit bedraagt € 498.036 ná opnemen van de taakstelling. De beheerraming is lager dan het begrote bedrag van € 516.939. Er is een overschot van € 18.903 (3,7%) ten opzichte van de begroting. Dit is bereikt doordat wij de speelplaatsen geheel in eigen beheer onderhouden en daarmee hoge kosten van aannemers voorkomen.

Vanwege de ombuigingen doen we vanaf dit jaar (2025) geen operationele inspectie meer, maar uiteraard nog wel de veiligheidsinspectie. Omdat we zelf ook maandelijks inspecteren, komt de veiligheid hierdoor niet in gevaar.

Het geld dat we "overhouden" gebruiken we om bepaalde speelplekken in te kunnen richten zodat iedereen hier kan komen (toegankelijk) en waar het kan iets extra's plaatsen voor bijvoorbeeld iemand in een rolstoel of voor blinden (een voelbord).

<u>Taakstelling</u>
- Inspecties speeltoestellen versoberen € 6.000,-

[1] *Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017) beweegrichtlijnen 2017*

11. Wijk- en buurtgericht werken, Snel Herstel

‘Samen **KLEUREN** we de Stad’ is een inspirerend initiatief dat de kracht van de gemeenschapsbetrokkenheid benadrukt. In deze beweging bundelen inwoners hun creativiteit en inzet om het beeld van de stad te verbeteren. Of het nu gaat om het opfleuren van de openbare ruimtes met kleurrijke tuinen, kunst of moestuinen, of het organiseren van een verbindende buurtactiviteit of het stimuleren van lokale economie, deze gezamenlijke inspanning draagt bij aan een levendige en hechte gemeenschap. “Samen kleuren we de stad” laat zien dat wanneer mensen verenigd zijn door een gedeelde visie, ze de potentie hebben om positieve verandering te brengen in de openbare ruimte en de stad te transformeren in een bruisende en inclusieve groene omgeving.

Inwoners en bedrijven nemen daarmee verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving. Dit is niet alleen het groenbeheer, maar ook het schoon krijgen en houden van deze leefomgeving. Nieuwe initiatieven zoals het adopteren en in gebruik nemen van groenstroken, speelplekken, straatmeubilair en prullenbakken in de buurt worden zeer gewaardeerd. Bewoners en bedrijven kunnen zo de openbare ruimte aan laten sluiten bij hun wensen en ideeën. Voorstellen worden niet meer beoordeeld door “Nee, tenzij”, maar door “Ja, mits”. Bijvoorbeeld een horecaondernemer en een volkstuinvereniging die samen een kruidentuin inrichten en onderhouden. De gemeente geeft steeds meer ruimte aan bewoners en bedrijven om de regie te pakken in de openbare ruimte.

Inwoners, bedrijven en instellingen verstrekken middelen om de openbare ruimte in te richten en te beheren en krijgen hiervoor erkenning door reclamemiddelen of public relations. De gemeente Harderwijk staat positief tegenover sponsoring van de openbare ruimte als hierdoor de kwaliteit van de openbare ruimte verbeterd wordt. Bedrijven en/of bewonersgroepen kunnen speelplekken of de plaatsing van straatmeubilair (zitbanken) sponsoren. Op banken kan bijvoorbeeld een koperen naamplaat met de namen van de schenkers komen.

Een prachtig voorbeeld van verbindende initiatieven in de openbare ruimte zijn de moestuinen, waarvan er de afgelopen periode een flink aantal is gerealiseerd. Door het stedelijke gebied te transformeren tot gedeelde moestuinen, bevorderen de initiatiefnemers niet alleen duurzaamheid en voedselzekerheid, maar creëren ze ook sociale verbondenheid. Deze groene voedsel oases in de stad dienen als ontmoetingsplekken waar mensen samenwerken, kennis delen en de vruchten van hun inspanningen oogsten. Op deze manier dragen openbare moestuinen niet alleen bij aan een gezondere levensstijl maar versterken ze ook de band tussen bewoners en hun leefomgeving.

De afgelopen jaren zijn er in totaal 45 moestuinen gerealiseerd, in 2023 waren dat er 10.

Ontwikkelingen 2026-2030
In de komende jaren willen we de focus leggen op het thema moestuinen in de openbare ruimte. Een collectieve moestuin in de openbare ruimte biedt diverse voordelen en bevordert gemeenschapsbinding doordat mensen samenwerken aan het verbouwen van voedsel. Daarnaast draagt het bij aan duurzaamheid door lokaal geteelde producten te stimuleren. Het educatieve aspect van het delen van kennis over tuinieren en voedselproductie draagt bij aan een bewustwording over gezonde voeding en milieubewustzijn. En voor het beheer heeft het bijkomende voordeel dat minder onderhoud hoeft te worden uitgevoerd omdat het beheer door de betrokken buurtbewoners wordt gedaan.

Snel Herstel
Bij alle facetten in de openbare ruimte speelt Snel Herstel een rol. Van meldingen openbare ruimte tot afvalinzameling. Zo was de afvalinzameling van vuurwerk bijvoorbeeld een doorslaand succes.

Ook de ondersteuning vanuit de gemeente bij het project Wijkhelden (gemeente en vrijwilligers die gezamenlijk werken aan een schone buurt) en de samenwerking met Sup en Go zorgen voor een schoner strand en water.

12. Terugblik en focus voor de komende jaren

In de voorbije periode is de druk op de openbare ruimte alleen maar toegenomen. Er is een steeds grotere aandacht voor onze eigen woonomgeving en de invoering van de Omgevingswet vraagt om een andere manier van werken die aansluit bij wensen uit de samenleving. Participatie wordt een vereiste en daarmee verandert de rol van bewoners.

De afgelopen jaren hebben we het beheer van de openbare ruimte op een basisniveau uit kunnen voeren. Daarbij lag de nadruk op de vijf thema's (zie 2.2.) voor het realiseren van een schone, hele en veilige openbare ruimte. Eén van de grootste uitdagingen voor het in standhouden van een gezonde openbare ruimte zijn de gestegen kosten. Zo zijn de kosten van materialen en personeelskosten hard gestegen. We moeten ons richten op een eenvoudig maar verantwoord beheer waarbij we rekening houden met de lange termijn.

Er is een omslag in het denken over hoe we met onze natuurlijke hulpbronnen omgaan. We gebruiken bijvoorbeeld steeds minder apparaten in de openbare ruimte die op fossiele brandstoffen werken. Ook proberen we grondstoffen zo veel mogelijk te hergebruiken en recyclen.

Ons belangrijkste streven voor de komende jaren is zorgen voor een gezonde leefomgeving. De gemeente Harderwijk streeft naar een duurzame, circulaire en energieopwekkende openbare ruimte, waarbij cruciaal is hoe wij onze openbare ruimte inrichten en beheren. Daarbij vinden we het belangrijk om in te spelen op toekomstige effecten – dus droge voeten en koele plekken- en op een gezonde leefomgeving die uitnodigt om buiten te bewegen en te ontmoeten. Een gezonde leefomgeving is in het belang van elke inwoner.

Uitbreiding areaal
Met de aanleg van de wijken Drielanden, Waterfront is het beheerareaal fors uitgebreid. Ten opzichte van het vorige beheerplan is het oppervlak met 170.000 m2 toegenomen, een toename van ongeveer 9%. De groei van Harderwijk en Hierden is gedekt via de voordeurnorm. De voordeurnorm is nog steeds voldoende om de reguliere uitbreidingen te beheren. Bovenwijkse voorzieningen en voorzieningen gefinancierd met eenmalige middelen worden via de kadernota eens in de vier jaar aangemeld of opgenomen in dit integrale beheerplan openbare ruimte.

De initiatieven die in het kader van Stadsidee zijn gerealiseerd vergen ook een onderhoudsinspanning. Sinds 2017 zijn het hondenstrand en ontmoetingstuin De Rietmeen aangelegd. De aanleg van de pumptrackbaan in Hierden is samen met de initiatiefnemers gestart. Bij spelen werden als gevolg van de bezuinigingen minder toestellen teruggeplaatst bij vervanging, maar door aanvragen via het budget voor burgerinitiatieven zijn er toch speeltoestellen bij gekomen. Deze moeten echter ook vervangen worden.

Evenementen
Er is meer inzet nodig voor evenementen, de benodigde extra bedragen daarvoor zijn bij diverse disciplines opgenomen. Echter het aantal evenementen en dus ook de inzet per evenement neemt toe. Het achteraf weer schoonmaken en herstellen drukt zwaar op de begroting. Ureninzet voor evenementen betekent geen ureninzet voor werkzaamheden binnen de openbare ruimte.
In 2025 stoppen we met het podium en per 2026 met faciliteren van dranghekken

Leefbaarheidsmonitor
Uiteindelijk is het hele pakket maatregelen qua uitvoering en voorstellen bedoeld om te voldoen aan de vragen en wensen van onze inwoners en bedrijven. Naast de technische beoordeling is het wenselijk te weten of we op de goede weg zijn volgens de bewoners en bedrijven met het beheer van de openbare ruimte. We kunnen het beheer efficiënt doen en technisch hoog scoren, maar als dit door de bewoners niet gewenst is, is het alsnog zonde van de inspanning. We hebben meerdere kanalen waarbij we deze wensen en behoeften ontvangen. Snel Herstel, inloopavonden maar ook klachten en brieven zijn mooie graadmeters. Echter dat geeft slechts gedeeltelijk beeld. De in het verleden gehanteerde leefbaarheidsmonitor gericht op de openbare ruimte gaf een totaalbeeld van de beleving per wijk.

12.1 Conclusies per discipline

Per discipline blikken we terug op de afgelopen jaren en geven we aan waar we de focus voor de komende periode op willen leggen.

12.1.1 Riool en Stedelijk Water

Riool
Om het huidige systeem duurzaam te beheren en te onderhouden is het beheerniveau nog steeds C en dat voldoet. Wij voldoen aan wettelijke verplichtingen als Waterwet, het Afvalwaterplan 2015-2020 en de Leidraad Riolering.

We hebben te maken met meer neerslag en krijgen vaker buien met hogere intensiteit. Door de afgelopen jaren voor lange termijn maatregelen te kiezen hebben we geen problemen. Bij het vervangen van riolering of herinrichtingsplannen wordt waar mogelijk tegelijk een infiltratieriool aangelegd. Voor toekomstige projecten is het van belang hiervoor structurele gelden op te nemen om dit te bekostigen.

Stedelijk water
Om watergangen op diepte te houden zijn incidenteel baggerwerkzaamheden nodig. Omdat niet duidelijk is wanneer deze werkzaamheden uitgevoerd moeten worden, melden we deze maatregelen en bijbehorende kosten aan op het moment dat deze noodzakelijk zijn bij de kadernota.

12.1.2 Reiniging
Het gemiddelde onderhoudsniveau in de gemeente Harderwijk wordt ruimschoots gehaald. Ondanks dat we het onderhoudsniveau behalen, kunnen een aantal sterk vervuilde plekken het beeld op straat (en dus door de ogen van de burger) negatief beïnvloeden. Wel vragen vooral het Strandeiland, de Stationsomgeving en het Crescentpark extra aandacht en inzet. We kunnen deze extra inzet binnen het budget realiseren.

Naast de personele inzet en maatregelen die we nemen voor het netjes houden van de stad is het sturen op gedragsverandering de belangrijkste factor. Als iedereen zijn rommel netjes opruimt hoeven we alleen nog maar blad te ruimen, prullenbakken te legen en goten te vegen. Gedragsverandering is en blijft cruciaal in het houden van een schone omgeving en doen we onder andere met projecten als “Wijkhelden” en door de samenwerking te zoeken met verenigingen en bedrijven.

Met de toenemende digitalisering zoeken we kansen voor een efficiëntere werkwijze: we passen prullenbakken met sensoren toe naast de mogelijkheid om afval bijeen te persen zodat bakken minder snel vol zijn.

12.1.4 Wegen

De vastgestelde kwaliteit C wordt met de onderhoudsmaatregelen binnen het beschikbare budget behaald met voldoende veiligheid en de conditie van de verharding.

De doelstelling om het kwaliteitsniveau van C naar B te realiseren is grotendeels niet gehaald. De extra middelen zijn opgegaan aan prijsstijgingen en de krapte op de arbeidsmarkt. Wel hebben we de focus op voet- en fietspaden gelegd (niveau B) en de wegen daarmee bewust op een lager niveau onderhouden (niveau C).

De krapte in het beschikbare budget is geen structurele oplossing voor de toekomst. De kwaliteit van de wegen staat onder druk. Het wordt door de introductie van relining bij riolering bovendien moeilijker om werk met werk te maken omdat we de straat niet meer openbreken. Het gevolg is dat de kosten verschuiven van riolering naar de projecten voor wegen of groen. Dit willen we oplossen door mee te liften met de aanleg van het warmtenet.

Focus voor de komende jaren

De kosten voor het wegbeheer komen niet meer overeen met het beschikbare budget. Om binnen de beschikbare middelen de wegen te onderhouden moeten we keuzes maken. We stellen daarom voor om de fiets- en voetpaden op B te onderhouden en wegen vooralsnog op C.

Als beheerders passen wij onze werkwijze aan om te voldoen aan het klimaatakkoord. Wij ontwikkelen schone uitvoeringsmethoden en kiezen voor milieuvriendelijke en circulaire materialen waar dit past binnen de beschikbare middelen. Het gebruik van andere materialen en een schone uitvoeringsmethode zijn meestal kostenverhogend, maar dragen in grote mate bij aan een gezondere leefomgeving en het klimaat.

Wens versus realiteit

We halen de doelstellingen zoals in eerder genomen besluiten voor verkeersveiligheid en binnenstadsvisie niet door het ontbreken van de daarvoor benodigde middelen. Verzoek om deze middelen wordt zo mogelijk door extra advisering en/of aanmelding bij de kadernota aan college voorgelegd.

12.1.5 Civieltechnische Kunstwerken

De vastgestelde kwaliteit C wordt door middel van bepaalde onderhoudsmaatregelen binnen het beschikbare budget, de veiligheid en de conditie behaald. Dit is vooral te danken aan de relatief jonge leeftijd van het grootste deel van civiele kunstwerken, waardoor de vervangingskosten en de onderhoudskosten nog relatief laag zijn. Hierdoor is het huidige tekort voor de komende vier jaar te overbruggen.

De eisen waaraan civieltechnische kunstwerken dienen te voldoen staan beschreven in het beheerprogramma IASSET. Het areaal is de afgelopen vier jaar gegroeid en is als gevolg van de bruggen in het Waterfrontgebied en Harderweide verder uitgebreid. Dit leidt tot een flinke toename van de beheerkosten. Deze worden normaliter na oplevering als bestuurlijke verplichting via de Kadernota bijgeraamd.

12.1.3 Openbare verlichting en technische installaties

In de afgelopen collegeperiode hebben we verschillende maatregelen genomen om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Zo zijn tot nu toe 40 - 50% van alle armaturen van de straatverlichting al vervangen door energiezuinige ledlampen. Door de toegenomen stroomkosten konden we minder vervangen dan we hadden gepland. De nieuwe armaturen zijn ook duurder waardoor het vervangingsbudget niet toereikend is. Met het huidige budget is in 2037 alles vervangen voor LED, wat buiten de doelstellingen van het rijk valt (2031).

Ook de extra structurele vervanging van lampen vanwege de gewenste verledding van het lampenbestand blijft achter. Zo duurt het langer om de gewenste besparing van 100K per jaar op de stroomkosten te realiseren. Met een schuin oog kijkend naar de visie voor de binnenstad en hanzedagen / 850 jarig bestaan en opknappen van de verlichting en verledden van de verlichting moet hier nog een inhaalslag gemaakt worden.

De ingezette ontwikkelingen binnen de gemeente Harderwijk worden uitgebreid. Zo worden er meer Smart City technologieën toegepast. Ook stroomlijnen we onze processen door de integratie van nieuwe technieken en het koppelen van de verschillende systemen.

Tot slot neemt het elektrisch rijden in de gemeente in hoog tempo toe. Hierdoor zijn er veel aanvragen voor openbare laadpalen. Het wordt steeds lastiger om goede locaties te vinden in wijken waar de parkeerdruk al hoog is. Plaatsing van een laadpaal stuit steeds vaker op bezwaren van bewoners uit de buurt, wat leidt tot langere procedures. Er ontstaan daardoor vaker conflicten rondom de plaatsing van laadpalen.

12.1.4 Straatmeubilair

Het doel om het straatmeubilair binnen het beschikbare budget duurzaam te beheren en onderhouden is deels behaald.

Straatmeubilair wordt steeds slimmer en duurzamer. We passen steeds meer sensoren in straatmeubilair toe en hierdoor is monitoring op het gebruik mogelijk. Daarnaast is er een maatschappelijk druk en noodzaak om meer duurzame en circulaire materialen te gaan gebruiken. Circulaire verkeersborden, duurzame bio-composiet banken en prullenbakken worden steeds meer de norm. Duurzaam gemaakt straatmeubilair is vaak nog wel duurder. Op bijzondere plekken zoals de binnenstad blijven we bijzondere materialen toepassen.

12.1.5 Groen

Het budget voor het jaarlijkse groenonderhoud is voldoende om het groen op kwaliteitsniveau B te onderhouden de komende jaren.

De grootste uitdaging voor de komende jaren is de verandering van het klimaat voor het groenbeheer. Hierbij zijn met name soortkeuze en nieuwe aanplant de belangrijkste aandachtspunten, daarom is een aanpassing in het assortiment dat we aanplanten noodzakelijk. Daarnaast zal er variatie in boomkeuze (soorten) moeten plaatsvinden, laanstructuren en grote groepen van één soort blijken vatbaarder voor ziekten en plagen.

Bomen worden steeds belangrijker en nieuwe aanplant willen we een goede start geven. Dat betekent een goede bodem en voldoende water. Daarbij helpen aangebrachte sensoren bij pas geplante bomen. Met behulp van sensoren kunnen we goed bepalen op welk moment we water moeten geven en hoeveel water de boom nodig heeft. Ook is er meer druk op de stad, niet alleen door inbreiding maar ook uitbreiding. We zullen voldoende ruimte moeten realiseren voor groen en bomen.

We hebben nog een ruim areaal aan bomen, die in het verleden op ongeschikte groeiplekken zijn geplant. Ruim 4000 bomen staan nog op plekken waar een duurzame instandhouding niet mogelijk is. Om deze bomen te handhaven of te vervangen op dezelfde plek zijn extra investeringen nodig.

De bestrijding van invasieve soorten, zoals de Japanse Duizendknoop en Alsemambrosia, blijft extra aandacht vragen. Ook de aanpak van ziekten en plagen, zoals de eikenprocessierups, kost extra tijd en geld. Deze extra inspanning is nu opgenomen in het reguliere beheer.

12.1.6 Spelen

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor een veilige speelomgeving en het voldoen aan de eisen van de Wet Attractiebesluit Speeltoestellen (WAS), de toestellen en locaties worden geïnspecteerd op veiligheid. Als gevolg van wijkuitbreidingen, burgerparticipatie en de hogere onderhoudskosten voor interactieve speeltoestellen en kunstgrasvelden ontstaat er een tekort op het budget.

Wij betrekken in het kader van “Samen kleuren we de Stad” altijd bewoners bij de keuze van de inrichting dan wel bij het vervangen van speeltoestellen. Veelal valt de keus tegenwoordig op speeltoestellen met een natuurlijke uitstraling. Ook merken we dat inwoners meer afwisseling in de speeltoestellen wensen, terwijl leveranciers juist producten ontwikkelen die een langere levensduur hebben. We zoeken nog naar een mogelijkheid om met speeltoestellen te variëren dan wel speeltoestellen op een eenvoudige manier te kunnen verplaatsen. Zo is er meer variatie in het speelaanbod en profiteren we optimaal van de langere levensduur.

Het huidige speelruimteplan dateert uit 2004. Dit jaar zijn we begonnen met het schrijven van een nieuw plan dat aansluit op onze omgevingsvisie en gericht is op het BOSS principe: Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten.

12.2 Evaluatie beheerthema’s

Natuurlijk duurzaam

Om de gevolgen van klimaatverandering te beperken of de openbare ruimte weerbaar te maken zijn vaak investeringen nodig. De huidige middelen zijn onvoldoende om dit overal te doen. Op sommige onderdelen zien we dat natuurlijk duurzame maatregelen al “gewoon” zijn en geen tot weinig extra investeringen vragen. Wanneer de kosten voor duurzame alternatieven binnen 10% meerkosten vallen, nemen we deze mee. Veel alternatieven zijn echter nog duurder.

- *Energietransitie*

In de groenbestekken hebben we een bonus opgenomen voor beperking van de uitstoot van CO_2. Daarnaast zijn we waar mogelijk overgestapt naar elektrisch materieel. Het machinepark bestaat zoveel mogelijk uit elektrisch aangedreven voertuigen. Echter voor veel machines zijn de duurzame alternatieven nog behoorlijk duurder. Een elektrische veegmachine kost bijvoorbeeld ruim twee ton meer dan de traditionele dieselvariant.

- *Circulair*

Wij zoeken naar milieuvriendelijke oplossingen bij de keuze van de materialen die we toepassen; voor speelondergronden gebruiken we in plaats van rubber, boomschors/houtsnippers of gras. Met onze grondstoffen gaan we zuinig om: waar mogelijk wordt bijvoorbeeld bestratings-materiaal in projecten hergebruikt. Ook voor straatmeubilair kiezen we voor duurzame materialen. Circulaire materialen staan echter nog in de kinderschoenen en we zijn zeer afhankelijk van wat er in de markt beschikbaar is. De nieuwe ontwikkelingen die op de markt komen zijn vaak nog aanzienlijk duurder dan de traditionele. Bij circulair is het vaak het allerbeste: Het niet doen. Waar het mogelijk is doen we niets en maken dus geen gebruik van grondstoffen, dat is het allerbeste. Waar we kunnen kiezen doen we de komende jaren juist dingen niet.

- *Klimaatbestendig*

We richten de openbare ruimte klimaatbestendig in, waarbij wij ruimtelijke ontwikkelingen, beheer, gezondheid en natuur als een gezamenlijke opgave laten samenkomen. Regenwater

koppelen we waar mogelijk af. We bergen het overtollige regenwater zoveel mogelijk in de bodem.

- *Biodiversiteit*

We vormen traditionele gazons en bermen om naar bloemrijke bermen en solitaire struiken bij voldoende ruimte. Zo kunnen insecten, vlinders en vogels voedsel en een schuilplaats vinden en dragen we bij aan een grotere biodiversiteit.

Bewoners- en bedrijfsinitiatieven

De aanpak om bewoners in de gemeente Harderwijk meer te betrekken bij het beheer van de openbare ruimte is een succes gebleken. Cruciaal hierin is geweest dat we snel hebben kunnen schakelen en adequaat hebben kunnen inspringen op wensen van bewoners. De hiervoor beschikbare middelen zijn essentieel gebleken en hebben zich zeker terugverdiend. Doorgaan op de ingeslagen weg is zeer wenselijk. Ook de komende jaren willen we samen met de inwoners en de bedrijven van Harderwijk en Hierden weer inzetten op meer kleur in de stad.

Eenvoud en differentiatie

Door ons te beperken tot de basis, namelijk functioneel (schoon, heel en veilig) hebben we over de breedte het beheer uit kunnen voeren zonder grote nadelige gevolgen. Om dit de komende jaren wederom te kunnen doen zijn keuzes noodzakelijk. We stellen daarom voor om de komende jaren de openbare ruimte eenvoudig maar verantwoord te beheren. Dit betekent dat we op alle terreinen zo veel mogelijk teruggaan naar een basisniveau. Voor reiniging gaan we terug naar niveau B en voor wegen naar niveau C. We merken dat de onderhoudskwaliteit van de wegen langzaam maar zeker steeds verder terugloopt.

In de binnenstad, de winkelcentra en de parken doen we nog wel dat stapje extra. Dit doen we door iets luxere materialen te kiezen en het onderhoud voor groen en reiniging op A uit te voeren.

Gezondheid en Vitaliteit

Wij willen een gezonde en actieve levensstijl bevorderen voor de inwoners van Harderwijk en Hierden en hen stimuleren om met plezier een leven lang te bewegen en te sporten. Daarom moet onze openbare ruimte uitnodigen tot een gezonde leefstijl (wandelen, fietsen, spelen, ontspannen, eten of elkaar ontmoeten) en schoon, heel en veilig zijn. De fiets- en voetpaden krijgen daarom prioriteit en onderhouden we op B.

We hebben in de openbare ruimte aantrekkelijke beweegroutes gerealiseerd. Dit willen we de komende jaren uitbreiden met routes op het bedrijventerrein en aangepaste routes voor senioren (Beweegroute plus). De routes sluiten op elkaar aan en kunnen met elkaar gecombineerd worden, daarnaast worden er voorzieningen langs de route geplaatst om individueel of gezamenlijk bewegen extra te stimuleren. Het streven is de komende jaren de omgeving verder sport- en beweegvriendelijk in te richten. De Beweegrichtlijnen (RIVM) helpen hierbij.

Door het aanbieden van aantrekkelijke speelplekken stimuleren we de jongeren om meer buiten te spelen. In de gemeente Harderwijk zijn tot nu toe twee interactieve speelplekken ingericht. Daar kunnen jongeren met elkaar en via het digitale netwerk ook in competitie met anderen spelen. Deze speellocaties worden goed bezocht en daarom streven we ernaar om meer interactieve speelplaatsen in te richten. Onze speelplekken worden rookvrij en in wijken met gezondheidsachterstanden worden de kernwaarden als eerste toegepast.

Iedereen doet mee

Een inclusieve maatschappij waarbij we met zijn allen samen optrekken blijft belangrijk. Door vallen en opstaan leren we steeds beter dit ook toe te passen in de openbare ruimte. Samen met onze ketenpartners willen we de komende periode verder bouwen en werken aan een voor

iedereen toegankelijke openbare ruimte. We passen minimaal de 5% social return toe in onze opdrachten maar gaan voor arbeidsintensieve producten nog een stapje verder en passen minimaal 10% toe. De komende jaren blijven we samen optrekken met de werkgroep toegankelijkheid en zetten we in op een toegankelijke openbare ruimte voor iedereen.

13. Financiële planning

13.1 Uitgangspunten financieel overzicht

In bijlage 1 is per product een financieel overzicht opgesteld. De uitgangspunten en samenvatting staan hierna.

- In de overzichten zijn primair de kosten inzichtelijk gemaakt. De dekking van de kosten van het gekozen onderhoudsniveau is afhankelijk van politieke besluitvorming. In deze besluitvorming wordt de keuze tussen activering van renovatie of toedeling aan de exploitatie betrokken, immers de gemeente is vrij en wordt door de BBV gestimuleerd om investeringen met een maatschappelijk nut op een zo kort mogelijke termijn af te schrijven.
- Een financiële planning met een onderverdeling van de kosten voor hoofdmaatregelen:
  1. service onderhoud,
  2. planmatig jaarlijks onderhoud,
  3. planmatig meerjaarlijks onderhoud,
  4. inspectiewerkzaamheden,
  5. overhead.

  De eerste vier hoofdmaatregelen bepalen de beheercalculatie.
  Onder ‘overhead’ zijn de kosten voor voorbereiding, toezicht en administratie op basis van eigen personeelsuren tegen gemeentelijk verrekentarief opgenomen. De percentages voor de overhead verschillen per product, dit heeft te maken met de wijze van uitvoering van het beheer, aanbesteding en dergelijke.
- Door de verschillen in de methodiek van de kostprijsberekening in de beheercalculatie en de budgettering zal er altijd enig verschil in de totaalsommen zijn.
- Een overzicht van de exploitatiebegroting van 2026, waarbij alleen de kosten die direct met het beheer te maken hebben zijn opgenomen en het deel van de investeringen dat in 2026 voor het product is geraamd en betrekking heeft op het onderhoud van bestaande voorzieningen.
- Bij de financiële planning wordt het gerealiseerde (huidige) kwaliteitsniveau en het streefniveau vermeld.
- Onder de kop ‘Bestaand beleid en nieuw beleid’ zijn posten opgenomen waarmee de gemeente stuurt op de kosten en de kwaliteit van het beheer. Hier staan ook besparingen die mogelijk zijn omdat bepaalde beheerkosten nog niet gemaakt hoeven orden.
- De kosten voor renovatie en vervanging zijn gebaseerd op een meerjaarlijks gemiddelde. Als gevolg van prioritering kunnen er fluctuaties in de jaarschijven van de beheercalculatie ontstaan. Dit is dan te zien in het meerjarenvervangingsschema (MVS) Openbare Ruimte.

De ramingen en de beschikbare middelen zijn gebaseerd op de meerjarenbegroting van 2025 aangevuld met de structurele effecten voor de jaarschijven na 2025 uit die begroting en invulling van de taakstellingen.

13.2 Financieel overzicht voor alle disciplines

Voor de producten in de openbare ruimte zijn beheercalculaties gemaakt op basis van normen, landelijk gehanteerde kengetallen en ervaringscijfers. De hoofdmaatregelen zijn onderverdeeld in service onderhoud, planmatig jaarlijks onderhoud, planmatig meerjaren-onderhoud, inspectiewerkzaamheden en overhead.

De beheercalculaties (regel “Totaal raming (a)”) zijn afgezet tegen de huidige budgetten uit de exploitatiebegroting (regel ”Begroting (b)”).

De totale calculatie voor het beheer van de openbare ruimte bedraagt €13.033.988 en het bedrag uit de meerjarenbegroting € 12.845.242. Door beleidsmaatregelen en synergievoordelen is het uiteindelijke tekort € 188.745 (1,5%).

De hoofdconclusies over de financiën voor het beheer van de openbare ruimte zijn:

a. Het totale beheerbudget is redelijk in balans met de gezamenlijke beheercalculaties ondanks de prijsstijgingen en personeelstekorten.
b. De beheerbudgetten civieltechnische kunstwerken en straatmeubilair zijn toereikend voor het realiseren van de bestuurlijk vastgestelde streefkwaliteit.
c. De overige budgetten laten een licht tekort zien, waarbij de afwijking niet hoger is dan € 10.000 of 2,6%, maar in totaal optellen tot een tekort van € 208.790. Dit zet het behalen van de bestuurlijk vastgestelde kwaliteit onder druk.

13.3 Financiële gevolgen van de thema's

In het beheerplan 2020 – 2024 zijn aanbevelingen gedaan per beheerthema. Deze zijn grotendeels gerealiseerd. De evaluatie is te vinden in 12.2

Het overzicht op de volgende bladzijde is beperkt tot de resterende voorstellen die een directe budgetvraag met zich meebrengen. Voor deze voorstellen dienen we via een aparte kadernota aanvraag in.

Samenvattend Samen KLEUREN we de Stad:

Product	Actie	Incidenteel	P&C
Bewoners en bedrijfsinitiatieven			
Natuurlijk duurzaam			
Alle disciplines	Duurzaamheid plus	4 keer € 98.000 per jaar (Beheerplan, 2027, 2028, 2029 en 2030)	Kadernota 2027
	Verledden	4 keer investering van € 250.000 per jaar. (Beheerplan 2026, 2027, 2028 en 2029)	Kadernota 2026
Eenvoud en differentiatie			
Gezondheid en vitaliteit			
Iedereen doet mee			

13.4 Meerjarenplanning Beheer Openbare Ruimte

Meerjarenvervangingsschema (MVS) Openbare Ruimte

	2026	2027	2028	2029	2030
Skatebaan Rietmeen			152.000		
Houtwal camera's vervangen	25.000				
Stadhuis speedgate vervangen	50.000				
Camera's parkeren vervangen	20.000				
Houtwal Gevelbekleding buitenkant	30.000				
Houtwal ontruimingsinstallatie		9.000			
Server VCS vervangen		40.000			
Hortus speedgate		30.000			
Intercom parkeergarages vervangen		30.000			
Dak noodtrappenhuis Houtwal vervangen		50.000			
Schilderen en stuccen Houtwal			20.000		
Lichtmasten vervangen				45.000	45.000
Pyramides,Havendam, Hoogstraat,Buiten Bruggepoort					150.000
Verdeelkasten vervangen					20.000
Totaal	**125.000**	**174.000**	**172.000**	**45.0000**	**215.0000**

Bronnen

Gemeentelijke plannen en beleidsstukken:

Collegeprogramma 2022-2026. ‘Vandaag bouwen aan morgen’. Harderwijk, 2022

Coalitieakkoord 2022-2026 ‘Samen bouwen aan de toekomst’ afspraken in begrijpelijke taal.

Omgevingsvisie (Concept) 2040. Harderwijk: 2023

Gemeentelijke Beleidsuitwerking Bereikbaarheid/Gemeentelijk verkeers-en Vervoerplan (GVVP)/ Verkeersveiligheidsplan 2016-2020 Harderwijk: 2016 ev.

Verbeteragenda Inclusie Harderwijk en Hierden 2023-2026

K.J. Bakema, J.L. Dirksen, M. van den Ende, D. Gielen, J.Wels - *Integraal beheerplan openbare ruimte 2020-2024. Samen kleuren we de stad*. Boskoop: DG Groep.

Kadernota 2025-2028.. Harderwijk: 2024

Kwaliteit Openbare Ruimte – Straatmeubilair. Harderwijk: 2000

Beleidsuitwerking Natuur- en groen 'Harderwijk natuurlijk groen'. Harderwijk: 2023

Raadsbesluit 05061 Waardevolle bomen en Boomgroepen & Vastgestelde criteria waaraan bomen moeten voldoen om op de lijst te komen.

Sportbeleid – Lokaal sportakkoord Gemeente Harderwijk. Harderwijk: 2023

Themabegroting 2023-2027. Harderwijk: 2023

Duurzaamheidsvisie Harderwijk *De Duurzame stad*, concept. Harderwijk, juli 2019

Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan, Waterschap Vallei en Veluwe, gemeente Harderwijk, Ermelo en Putten (Grontmij 2015)

Overige publicaties:

110 Whitepaper Interactief Spel (2019) Waarom interactief spelen bijdraagt aan een gezonde leefstijl. Yal

CROW (2023) Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2023, publicatie 380. Ede: CROW

JH Spijker, CMJ Jacobs G Mol (2019) Aanpak hittestress Harderwijk. Wageningen: Wageningen Environmental Research

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017) Beweegrichtlijnen 2017

Kennisdocument- basiskwaliteit - Natuur

Bijlagen

FINANCIEEL OVERZICHT CALCULATIES EN BUDGETTEN BEHEER OPENBARE RUIMTE HARDERWIJK											
		Riolering	Stedelijk water	Reiniging	Wegen	Civiele Kunst-werken	Straatmeubilair	OV en Technische Installaties	Groen	Speelplaatsen	TOTAAL
1	SERVICE ONDERHOUD	€ 15.000	€ 1.000	€ 52.500	€ 106.080	€ 3.330	€ 53.300	€ 9.750	€ 80.055	€ 9.000	€ 330.015
2	PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD	€ 910.255	€ 32.505	€ 1.257.845	€ 465.480	€ 81.169	€ 6.375	€ 1.936.695	€ 2.630.872	€ 170.125	€ 7.491.322
3	PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD	€ 176.974	€ 10.500	€ 0	€ 2.825.363	€ 75.167	€ 201.031	€ 692.010	€ 607.672	€ 286.666	€ 4.875.383
4	INSPECTIEWERKZAAMHEDEN	€ 116.250	€ 0	€ 49.920	€ 21.285	€ 13.848	€ 4.400	€ 10.000	€ 133.871	€ 6.831	€ 356.405
5	OVERHEAD	€ 175.000	€ 8.600	€ 159.050	€ 365.310	€ 3.200	€ 19.500	€ 106.450	€ 446.700	€ 111.220	€ 1.395.030
TB	**Subtotaal Beheercalculatie**	**€ 1.393.479**	**€ 52.605**	**€ 1.519.315**	**€ 3.783.518**	**€ 176.714**	**€ 284.607**	**€ 2.754.905**	**€ 3.899.169**	**€ 583.842**	**€ 14.448.154**
6	BESTAAND EN NIEUWE BELEID	€ 32.500	€ 8.600-	€ 0	€ 144.724-	€ 5.000-	€ 0	€ 1.190.654-	€ 11.884-	€ 85.805-	€ 1.414.167-
TB1	**TOTAAL Beheercalculatie met aanpassing beleid**	**€ 1.425.979**	**€ 44.005**	**€ 1.519.315**	**€ 3.638.794**	**€ 171.714**	**€ 284.607**	**€ 1.564.251**	**€ 3.887.286**	**€ 498.036**	**€ 13.033.988**
BE1	BEGROTING 2025 - (exclusief kapitaallasten)	€ 1.394.873	€ 36.630	€ 1.490.499	€ 3.548.270	€ 172.856	€ 281.879	€ 1.535.748	€ 3.867.548	€ 516.939	12.845.242,08
S	SALDO (BE1-TB1)	€ 31.106-	€ 7.375-	€ 28.816-	€ 90.524-	€ 1.142	€ 2.728-	€ 28.504-	€ 19.737-	€ 18.903	€ 188.745-

BEHEERCALCULATIE RIOLERING 2026-2030			Totaal			C			B			A			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	SERVICE ONDERHOUD				€ 15.000			€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00	
	Aantal meldingen	stuks	100	€ 150,00	€ 15.000	0		€ 0,00	0		€ 0,00	0		€ 0,00	
2	PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD				€ 910.255			€ 0,00			€ 878.255,20			€ 0,00	
	Rioolreiniging	mtr	30.000		€ 150.000			€ 0,00	30.000	€ 5,00	€ 150.000,00			€ 0,00	aanbesteding
	Kolkenzuigen	st	18.000		€ 108.000			€ 0,00	18.000	€ 6,00	€ 108.000,00			€ 0,00	
	afvoer Slib	ton	400		€ 36.000				400	€ 90,00	€ 36.000,00				
	Gemalen reinigen	st	0		€ 80.000			€ 0,00	80	€ 1.000,00	€ 80.000,00			€ 0,00	
	Spindels controleren	st	45		€ 6.750			€ 0,00	45	€ 150,00	€ 6.750,00			€ 0,00	
	Spindels/schuiven e.d. repareren	eur	36		€ 18.000				36	€ 500,00	€ 18.000,00				
	Verstoppingen	st	52		€ 18.200				52	€ 350,00	€ 18.200,00				
	Calamiteiten	st	8		€ 20.000				8	€ 2.500,00	€ 20.000,00				
	Putdeksels ophogen/vervangen	eur	2		€ 30.000				2	€ 15.000,00	€ 30.000,00				offerte
	Piketdienst 24/7	eur	0		€ 0				0	€ 0,00	€ 0,00				
	Kilometdingen	eur	250		€ 2.750				250	€ 11,00	€ 2.750,00				
	Energie	kwh	350.000		€ 210.000			€ 0,00	350.000	€ 0,60	€ 210.000,00			€ 0,00	
	Communicatie	eur	1		€ 5.000			€ 0,00	1	€ 5.000,00	€ 5.000,00			€ 0,00	
	Wadi's Jaarlijks onderhoud	eur	1		€ 5.000			€ 0,00	1	€ 5.000,00	€ 5.000,00			€ 0,00	verticuteren e.d.
	Huisaansluitingen	eur			€ 17.500			€ 0,00			€ 17.500,00			€ 0,00	2013
	Brandkranen, putten														
	kosten vitens brandkranen	eur	25	1400,00	€25.000										
	onderhoud brandkranen	stuks	1.550		€2.000										
	onderhoud / testen brandputten	stuks	30		€5.000										
	PWS overstortheffing	eur			€ 10.000			€ 0,00			€ 10.000,00				uitvoer van 3 met pomp
	stelpost				€ 71.720						€ 71.720,00				10 %
	Incidentele maatregelen	eur			€ 42.000			€ 0,00			€ 42.000,00				toegenomen wateroverlast
	Aannemerskosten	st			€ 47.335			€ 0,00			€ 47.335,20			€ 0,00	12 % incl a/k en uitv
3	PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD				€ 176.974										
	Vervanging riolering en voorzieningen *														zie ZAP
	renovatie gemalen				€ 80.000										
	kolken vervangen				€ 8.694										vaak gaan kolken minder lang mee
	Vervangen kolken huisaansluitingen				€ 40.000										0,5 % (met name relining)
	tussentijdse onvoorziene vervanging				€ 25.280										profiel verbetering (spitten)
	Wadi's planmatig onderhoud				€ 25.000										
4	INSPECTIEWERKZAAMHEDEN				€ 116.250	11%									
	Inspectie riolering	mtr	30.000	€ 2,50	€ 75.000										1/12e deel
	Rioolinspectie incidenteel	st	2	€ 5.000,00	€ 10.000										
	Inspectie voorzieningen	st	250	€ 125,00	€ 31.250										
5	OVERHEAD				€ 175.000	16%									
	databeheer, beleid- en beheerplannen				€ 15.000										oa inhuur adviesbureau's
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€ 160.000										
TB	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)				€ 1.393.479										
BE	BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)				€ 1.394.873	excl. Kap last, incl. tractie									Begroting
	kapitaallasten														
VE	VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)				€1.394,21										
6	BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID				€ 32.500,00										
	Onderhouden op niveau C (berekend op basis van huidig areaal en prijzen verschilten opzichte van B niveau)				€50.000										door oprekken juist meer dagelijks onderhoud ivm calamiteiten
	huisaansluitingen kostendekkend door leges				(€17.500)										
TB1	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)				€ 1.425.979										
BE1	BEGROTING 2019 - exploitatie (excl kapitaallasten)				€ 1.394.873										
S	SALDO (BE1-TB1)				(€31.105,79)										

BEHEERCALCULATIE STEDELIJK WATER 2026-2030			Totaal			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	**SERVICE ONDERHOUD**				**€1.000**	
	Aantal meldingen	stuks	10	100,00	€1.000	
2	**PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD**				**€32.505**	
	Schouwen A watergangen (door waterschap)	km1	0	0,00	€0	
	Schouwen keur B watergangen	km1	16	850,00	€13.175	sommige niet A watergangen voor wateroverlast toch lokaal essentieel zijn
	Schouwen C watergangen	pm	1	2800,00	€2.800	50%
	Schouwen B watergangen Lorentz	pm	1	2160,00	€2.160	door middel van maaiboot
	Exoten beheer	pm	1	750,00	€750	
	Bijmaaien duikers	stuks	191	20,00	€3.820	
	Stortkosten A en B watergangen incl instanthouden depot	pm	1	500,00	€500	stortkosten zitten niet in begroting SW, alleen kosten depot opgenomen
	Pompen (fonteinen e.d.)	stuks	9		€0	kosten zijn opgenomen in begroting riolering, inclusief pompen brandputten
	stroomkosten	eur			€0	kosten zijn opgenomen in begroting riolering
	onderhoud	stuks	6		€0	kosten zijn opgenomen in begroting riolering
	Wadi's	*pm*	*1*		€0	kosten zijn opgenomen in begroting groen
	Watertappunten	stuks	9	700,00	€6.300	kosten onderhoud en kosten vitens
	Stelpost	eur	1	3000,00	€3.000	bv kleine reparaties beschoeiingen, oeverbeheer
3	**PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD**				**€10.500**	
	Baggeren watergangen *	jaar	1	7500,00		1 x per 5 jaar; voorziening/kadernota
	Baggerplan + slibonderzoek *	pm	1	1250,00		1 x per 5 jaar; voorziening/kadernota
	Vervangen beschoeiingen *	m1	50	80,00		1 x per 5 jaar; voorziening/kadernota
	Reinigen duikers	stuks	70	75,00	€5.250	doorspuiten duikers
	Pompen (fonteinen e.d.)	stuks	0,6			kosten zijn opgenomen in begroting riolering
	Wadi's	pm	1	0,00	€0	nog nvt (toekomst mogelijk verdichting en verontreiniging, PFAS)
	Watertappunten	stuks	0,6	3750,00	€2.250	vervanging 15 jaar
	calamiteiten		1	3000,00	€3.000	verstoppingen, schade, uitspoelingen, overstromingen
4	**INSPECTIEWERKZAAMHEDEN**				**€0**	**0%**
	Monitoring en inspectie	pm	1		€0	zie straatmeubilair
5	**OVERHEAD**				**€8.600**	**20%**
	Databeheer, beleid- en beheerplannen	pm	1	3000,00	€3.000	kosten telemetrie grondwatermeetnet en invoer data
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)	pm	1	5600,00	€5.600	
TB	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)**				**€52.605**	
BE	**BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)**				**€36.630**	
	kapitaallasten					
VE	**VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)**				**(€15.975)**	
6	**BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID**				**(€8.600)**	
	bestuursdienst kosten onderdeel van riolering en groen				(€8.600)	
TB1	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)**				**€44.005**	
BE1	**BEGROTING 2019 - exploitatie (excl kapitaallasten)**				**€36.630**	
S	**SALDO (BE1-TB1)**				**(€7.375)**	

EHEER CALCULATIE REINIGING 2026-2030			Totaal			C			B			A			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	SERVICEONDERHOUD				€ 52.500			€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00	
	aantal meldingen	stuks	1.000	€ 52,50	€ 52.500	0		€ 0,00	0		€ 0,00	0		€ 0,00	
2	PLANMATIG JAARLIKS ONDERHOUD				€ 1.257.845			€ 0,00			€ 1.256.767,45			€ 30.549,40	
	Zwerfvuil	are			€ 237.500	0		€ 0,00	50.000	€ 4,75	€ 237.500,00	0		€ 0,00	
	Verkeersdrempels - overgang rijbanen	are			€ 179.025			€ 0,00	2.750	€ 65,10	€ 179.025,00			€ 0,00	
	legen prullenbakken	stuks			€ 177.713				750	€ 236,95	€ 177.712,50				
	reinigen - overpaden	are			€ 45.938			€ 0,00	5.250	€ 8,75	€ 45.937,50			€ 0,00	
	Verwijderen graffiti	eenheid			€ 30.549			€ 0,00			€ 0,00	1	€ 30.549,40	€ 30.549,40	
	leststellen standaardprullenbakken Vlaanderen e.d.	eenheid			€ 20.000				1	€ 20.000,00	€ 20.000,00				
	storkosten overgangsstrook (in LABA-tarief)	ton			€ 69.000				1	€ 0,00	€ 69.000,00				Storkosten meerggrondgroeitarief (Kampioen)
	Storkosten Bedrijfstarief	ton			€ 155.000				1	€ 0,00	€ 155.000,00				Storkosten RHGV zand, puin, Asfalt teerhoudend, bedrijfstarief, B en C - lokt (Remondis)
	reinigen objecten (kiosken, stadhuis bordes etc)	stuks			€ 35.375				4		€ 35.375,00				
	legen bladcontainers	stuks			€ 65.126				212	€ 307,20	€ 65.126,40				
	evenementen	stuks			€ 15.000						€ 15.000,00				
	ongediertebestrijding	eenheid			€ 10.000				1		€ 44.471,00				
	schoonmaak koopzondagen	stuks			€ 28.685				48	€ 597,60	€ 28.684,80				
	schoonmaken bijzondere boatties														
	strandetalud	eenheid			€ 10.465				1	€ 10.465,00	€ 10.465,00				
	strandetalud beschoeiingen	eenheid			€ 8.600				4	€ 2.150,00	€ 8.600,00				
	strandetalud schoonmaken duikers winddoek	eenheid			€ 6.060				3	€ 2.020,00	€ 6.060,00				
	strandetalud prullenbakken wijk				€ 6.161				26	€ 236,95	€ 6.160,70				
	station	eenheid			€ 15.697				1	€ 15.697,00	€ 15.697,00				
	crossenpark	eenheid			€ 5.980				52	€ 115,00	€ 5.980,00				
	parkeergarages (Wittebrug, Beek, Stadhuis en Horttis)														
	uberen reinigen	uur			€ 5.208				80	€ 65,10	€ 5.208,00				uegen of reinigen uber met schrobmachine uitkontainer
	reinigen	uur			€ 14.400				320	€ 45,00	€ 14.400,00				schoonmaken spinnenwebben
	reinigen	uur			€ 14.400				320	€ 45,00	€ 14.400,00				schoonmaken overig (oogdruk/stoppen/bladblazen e.d)
	Reinigen Toiletten strandetalud, RS				€ 30.000				50	€ 600,00	€ 30.000,00				De RIk schoonmaak toiletten stadstraad, Briks schoonmaak toilet RS incl toiletpapier
	Reinigen Toiletten Nieuw Wielde wielen								50	€ 300,00	€ 15.000,00				nieuw te bouwen toilets schoonmaak combineren met strandetalud (de Rik) aanmelden kade nota 2026 15.000,-
	niet overdekte parkeerterreinen Westelijke (achterzijde), Kloosterplein, Schreipsplein, Bontekuard, Plantage, Kerkplein, Wittegasthuisgelen Wittepoort.														
	uegen	st			€ 5.208				80	€ 65,10	€ 5.208,00				extra uegen rondom tou regulier uegen
	reinigen	uur			€ 720				16	€ 45,00	€ 720,00				schoonmaken betaalautomaat (plaatsing e.d)
	voorfacturering	eur			€ 10.000				1	€ 10.000,00	€ 10.000,00				
	buitentarieven														
	steekpost	0,50%			€ 36.037						€ 36.036,55				onvoorzien 5%
3	PLANMATIG MEERJARENONDERHOUD				€ 0			€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00	
	vervangen bebouwing horden beleid	*st*			*€ 0*										*zie Straatmeubilair*
	vervangen hondenmeuren	*st*			*€ 0*										*zie Straatmeubilair*
	vervangen prullenbakken	*st*			*€ 0*										*zie Straatmeubilair*
4	INSPECTIEMIDDELEN				€ 49.520	4%		€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00	
	Globale monitoring van 13 wijken incl Administratie	X alle wijken	13	€ 3.840,00	€ 49.920										
5	OVERHEAD				€ 159.050	12%									
	Directie, beleid- en beheerplannen				€ 42.500										inclusief communicatie
	Overhead B.V. A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)			€ 111.000	€ 116.550										
TB	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)				€ 1.519.315										
BE	BEGROTING 2025 - exploitatie (excl kapitaallasten) kapitaallasten				€ 1.490.499										uitbegroting (ditzijn de uitgaven NB de inkomsten van de hondenbelasting gaan naar algemene middelen)
VE	VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)				(€ 28.816)										
6	BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID				€ 0										
TB1	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)				€ 1.519.315										
BE1	BEGROTING 2014 - exploitatie (excl kapitaallasten)				€ 1.490.499										
S	SALDO (BE1-TB1)				(€ 28.816)										

	BEHEERCALCULATIE WEGEN 2026-2030		Totaal			C			B			A			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	SERVICE ONDERHOUD				€ 106.080										
	aantal veldlagen	stuks	1.768	€ 60,00	€ 106.080										aantal x.uit veldlogsysteem Goel herstel (gem. 2023-2024)
2	PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD				€ 465.480			€ 0,00			€ 259.480			€ 0,00	
	Scheer- en maaibulling	m1	4.000	€ 0,50	€ 2.000				4.000	€ 0,50	€ 2.000				aantal x.uit veldlogsysteem Goel herstel (gem. 2023-2024)
	Onderhoud bijlopingen en voorheningen	m2	19.200	€ 0,65	€ 12.480				19.200	€ 0,65	€ 12.480				
	gladheidsbestrijding	eur	1	€ 206.000,00	€ 206.000										dit bedrag komt uit de begroting
	Onkruidbestrijding (selectief)	m2	1.400.000	€ 0,18	€ 245.000				1.400.000	€ 0,18	€ 245.000				
3	PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD				€ 2.825.363			€ 2.825.363			€ 3.160.364			€ 3.396.463	
	Wegtype nr 3 Gewoon/veld belaste weg	m2	321676	€ 1,22	€ 392.927	321676	€ 1,22	€ 392.927	321676	€ 1,36	€ 437.962	321676	€ 1,51	€ 486.213	CROW normbedrag ((niveau B) en tabel B24 publicatie 145) met indexering
	Wegtype nr 4 Licht belaste weg	m2	476981	€ 1,07	€ 511.085	476981	€ 1,07	€ 511.085	476981	€ 1,19	€ 568.322	476981	€ 1,27	€ 606.481	CROW normbedrag ((niveau B) en tabel B24 publicatie 145) met indexering
	Wegtype nr 5 Weg in woongebied	m2	909269	€ 1,01	€ 919.725	909269	€ 1,01	€ 919.725	909269	€ 1,14	€ 1.037.930	909269	€ 1,22	€ 1.110.672	CROW normbedrag ((niveau B) en tabel B24 publicatie 145) met indexering
	Wegtype nr 6 Weg in verblijfsgebied	m2	702065	€ 1,06	€ 745.242	702065	€ 1,06	€ 745.242	702065	€ 1,18	€ 829.490	702065	€ 1,27	€ 892.676	CROW normbedrag ((niveau B) en tabel B24 publicatie 145) met indexering
	Wegtype nr 7 Fietspad/ev	m2	275238	€ 0,93	€ 256.384	275238	€ 0,93	€ 256.384	275238	€ 1,04	€ 286.660	275238	€ 1,09	€ 300.422	CROW normbedrag ((niveau B) en tabel B24 publicatie 145) met indexering
4	INSPECTIEWERKZAAMHEDEN		2.685.228		€ 21.285	0,8%									
	Globale monitoring van complete areaal incl. administratie	km	96	€ 185,00	€ 17.760										1/2 areaal
	Aanvullende onderzoeken 15% van globale monitoring	st	15	€ 235,00	€ 3.525										
5	OVERHEAD				€ 365.310	10,2%									
	Databeheer, beleid- en beheerplannen	pm	1	€ 27.500,00	€ 27.500										
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)	eur	1	€ 262.700,00	€ 262.700										Beleid, voorbereiding, aanbesteding, toezicht (uit concernplanning)
	toezicht kabels en leidingen	eur	1	€ 55.250,00	€ 55.250										
	is inclusief inzet civiele kunstwerken	eur	1	€ 19.860,00	€ 19.860										
TB	SUBTOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)				€ 3.783.618										
BE	BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)				€ 3.548.270										dit bedrag komt uit de producenbegroting
	kapitaallasten				€ 638.488										
VE	VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)				-€ 235.248										verschil tussen de raming en de producenbegroting
6	BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID				-€ 144.724										
	Werk niet werk maken, synergievoordelen met projecten	eur			-€100.000										
	Uitstel van meerjarenonderhoud t.v.m. nieuwe aanleg plannen/w.	eur			-€75.000										
	voetpaden op B	eur			€30.276										
TB1	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar				€ 3.638.894										
BE1	BEGROTING 2025 - exploitatie (excl kapitaallasten)				€ 3.548.270										
S	SALDO (BE1-TB1)				-€ 90.624										

BEHEERCALCULATIE CIVIELE KUNSTWERKEN 2026-2030			Totaal			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	**SERVICE ONDERHOUD**				**€ 3.330**	
	aantal meldingen	stuks	37	€ 90,00	€ 3.330	ijkjaar 2023
2	**PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD**				**€ 81.169**	
	Tunnels	stuks	12	€ 1.057,50	€ 12.690	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Betonnen bruggen	stuks	43	€ 587,50	€ 25.263	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Composiet brug	stuks	3	€ 528,75	€ 1.586	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Metselwerk bruggen	stuks	6	€ 587,50	€ 3.525	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Houten bruggen	stuks	12	€ 763,75	€ 9.165	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Stalen/houten bruggen	stuks	12	€ 881,25	€ 10.575	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Duikers	stuks	6	€ 528,75	€ 3.173	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Viaduct	stuks	1	€ 470,00	€ 470	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Kadeconstructies	stuks	6	€ 1.086,88	€ 6.521	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Hellingbaan	stuks	1	€ 2.350,00	€ 2.350	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
	Geluidsschermen	m1	996	€ 5,88	€ 5.852	inclusief uren buitendienst (reiniging/klein onderhoud)
3	**PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD**				**€ 75.167**	
	Conservering staal/hout	st	4,6	€ 7.500,00	€ 34.500	1x per 5 jaar gehele areaal (25 stuks)
	Conservering beton	st	2,0	€ 20.000,00	€ 40.667	1x per 30 jaar gehele areaal groot onderhoud (68 stuks)
4	**INSPECTIEWERKZAAMHEDEN**				**€ 13.848**	
	Inspectie en opname van het complete areaal incl. administratie	1/3 areaal	33	€ 256,00	€ 8.448	1x per 2 jaar gehele areaal
	Aanvullende inspectie/nader onderzoek 10%	10%	4	€ 1.350,00	€ 5.400	boorkern onderzoek e.d.
5	**OVERHEAD**				**€ 3.200**	**2%**
	Databeheer, beleid- en beheerplannen				€ 3.200	
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€ 19.860	beleid, voorbereiding, aanbesteding, toezicht
	begroot bij Wegen				€ 19.860-	
	Wel in productbegroting geen onderdeel van dit beheerplan					
TB	**TOTAAL kosten Beheerplan**				**€ 176.714**	
BE	**BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)**				**€ 172.856**	
VE	**VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)**				**€ 3.858-**	
6	**BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID**				**€ 5.000-**	
	synergie voordelen				€ 5.000-	
TB1	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)**				**€ 171.714**	
BE1	**BEGROTING 2023 - exploitatie (excl kapitaallasten)**				**€ 172.856**	
S	**SALDO (BE1-TB1)**				**€ 1.142,05**	

BEHEERCALCULATIE STRAATMEUBILAIR 2026-2030			Totaal			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	**SERVICE ONDERHOUD**				**€ 53.300**	
	aantal meldingen	stuks	820	€ 65,00	€ 53.300	ijkjaar 2024
2	**PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD**				**€ 6.375**	
	Inspectie en onderhoud brandputten	stuks	27	€ 125,00	€ 3.375	
	Reinigen borden	stuks	300	€ 10,00	€ 3.000	
3	**PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD**				**€ 201.031**	
	vervangen zitbanken	stuks	27	€ 492,44	€ 13.132	Siesta betonvoet/kunststofplanken
	vervangen prullenbakken	stuks	27	€ 565,66	€ 15.301	capitol
	vervangen fietsenklemmen	stuks	41	€ 501,60	€ 20.691	
	vervangen verkeersborden	stuks	250	€ 76,54	€ 19.135	borden incl bevestigingsmat.
	vervangen flespalen	stuks	96	€ 73,40	€ 7.014	
	vervangen verkeerspalen	stuks	88	€ 201,72	€ 17.651	BM22 zuilen, klappalen en diamandkoppalen
	vervangen bewegwijzering binnenstad	stuks	4	€ 124,40	€ 556	alleen borden
	vervangen bewegwijzering fietsers anwb	stuks	33	€ 144,40	€ 4.813	inclusief palen
	vervangen plaquettes	stuks	4	€ 236,20	€ 945	
	vervangen dassenroosters	stuks	6	€ 266,00	€ 1.596	
	vervangen straatnaamborden	stuks	120	€ 124,20	€ 14.873	Straatnaambord inc bevestigingsmat.
	vervangen hekwerken	m1	500	€ 71,01	€ 35.505	dubbelstaafmat/gaas/spijlen
	vervangen hondenrennen	stuks	2	€ 15.000,00	€ 25.500	dubbelstaafmat/gaas/spijlen
	vervangen plantsoenraster	m1	250	€ 30,00	€ 7.500	gasbuis/voetbuis
	vervangingen i.v.m. mollest nieuwjaar	eur	1	€ 16.820,40	€ 16.820	gem 25 prullenbakken 35 borden
4	**INSPECTIEWERKZAAMHEDEN**				**€ 4.400**	
	Schouw				€ 4.400	
5	**OVERHEAD**				**€ 19.500**	**7%**
	databeheer, beleid- en beheerplannen				€ 7.500	
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€ 12.000	
TB	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)**				**€ 284.607**	
BE	**BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)**				**€ 281.879**	
	kapitaallasten					
VE	**VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)**				**-€ 2.728**	
6	**BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID**				**€ 0**	
TB1	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)**				**€ 284.607**	
BE1	**BEGROTING 2023 - exploitatie (excl kapitaallasten)**				**€ 281.879**	
S	**SALDO (BE1-TB1)**				**-€ 2.727,75**	

BEH	RCALCULATIE OPENB VERLICHTING & TECHN I	TALLATIES 2026-	Totaal			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	SERVICE ONDERHOUD				€9.750	
	aantal meldingen ov	stuks	162	€ 50,00	€ 8.100,00	is de helft van w erkelijke uren door combi met 1e lijnsonderhoud
	aantal meldingen overig	stuks	33	€ 50,00	€ 1.650,00	is de helft van w erkelijke uren door combi met 1e lijnsonderhoud
2	PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD				€1.936.695	
	OVL stroomverbruik	KWh	1.749.636		€ 456.309,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	OVL Netw erkkosten				€ 104.048,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	OVL CityTouch		1.350	€ 7,00	€ 9.450,00	Kosten CityTouch per jaar
	VRI's stroomverbruik	KWh	41.150		€ 20.000,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	VRI's Netw erkkosten				€ 14.323,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	Marktkasten en Evenementenkasten stroomverbruik	kw h	168.284		€ 52.250,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	Marktkasten en Evenementenkasten netw erkkosten				€ 65.605,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	Marktkasten en Evenementenkasten w aterverbruik		218		€ 2.050,00	Op basis van jaarafrekening 2023. Plantagepark, Stille w ei, Kermis
	Cameratoezicht stroomverbruik	kw h	4.972		€ 2.500,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	Cameratoezicht netw erkkosten				€ 830,00	Op basis van jaarafrekening 2023
	Schade onderhoud WBF	stuks	60	€ 250,00	€ 15.000,00	Schades per jaar
	Eigen net OVL	meter	3.000	€ 2,00	€ 6.000,00	
	PRIS					
	Stroomverbruik		29.869		€ 10.833,33	
	Netw erkkosten		1	€ 3.500,00	€ 5.400,00	
	MobiMaestro		1	€ 33.000,00	€33.000,00	TechnoDDprijspijl 2023. Compleet contract
	OpenParkeerData		1	€ 2.500,00	€2.500,00	
	1e lijns storing en onderhoud		1	€ 6.200,00	€6.200,00	Eigen dienst en klein materiaal
	2e lijns storing en onderhoud		1	€ 10.000,00	€10.000,00	Storing Qlite
	Slagboomparkeren					
	Stroomverbruik		217.456		€ 60.000,00	
	Netw erkkosten		1	€ 4.000,00	€ 4.000,00	
	1e lijns onderhoud		1	€ 8.000,00	€ 8.000,00	1e lijns storingsdienst
	2e lijns onderhoud		170	€ 40,00	€ 6.800,00	Service door parkeerbeheer
	WPS 2e lijns onderhoud		1	€ 38.934,55	€ 38.934,55	Onderhoudscontract WPS
	Overige kosten		1	€ 25.000,00	€ 25.000,00	Storingen, schades en verbruiksartikelen, WPS
	Westeinde dataverbinding		12	€ 203,70	€ 2.444,40	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Kloosterplein dataverbinding		12	€ 203,70	€ 2.444,40	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Kloosterplein terminal abonnement		12	€ 160,00	€ 1.920,00	CCV
	Scheepssingel terminal abonnement		12	€ 300,00	€ 3.600,00	CCV
	Vuldersbrink terminal abonnement		12	€ 160,00	€ 1.920,00	CCV
	Westeinde terminal abonnement		12	€ 90,00	€ 1.080,00	CCV
	Waltorenstraat dataverbinding		12	€ 203,70	€ 2.444,40	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Hortus dataverbinding		12	€ 23,97	€ 287,64	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Bleek dataverbinding		12	€ 23,97	€ 287,64	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Zonnew eide dataverbinding		12	€ 203,70	€ 2.444,40	Abonnement CAI Hardenw ijk
	Hekw erk P8		1	€ 2.200,00	€ 2.200,00	1e lijns onderhoud met technische dienst
	Sanitronics toilet P8 betaalunit		12	€ 50,00	€ 600,00	
	OpenParkeerData	stuks	1	€ 3.000,00	€ 3.000,00	SHPV
	VVE de Bleek	per kw artaal	4	€ 571,88	€ 2.287,52	
	VVE Doelenstraat	per jaar	1	€ 1.781,34	€ 1.781,34	
	Onderhoudskosten		1	€ 25.000,00	€ 25.000,00	Bleek, Vuldersbrink, Stadhuis en Hortus
	Doorschakeling intercom		1	€ 15.000,00	€15.000,00	Alle parkeergarages
	CO2 en LPG detectie	stuks	1	€ 815,75	€815,75	Betreft 2e lijnsonderhoud, MSA contract Stadhuis
	CO2 en LPG detectie	stuks	1	€ 553,65	€553,65	Betreft 2e lijnsonderhoud, MSA contract Bleek
	CO2 en LPG detectie	stuks	1	€ 645,90	€645,90	Betreft 2e lijnsonderhoud, MSA contract Hortus
	Stelpost		1	€ 15.349,16	€15.349,16	

Straatparkeren						
Stroomverbruik		25.294		€	11.000,00	
Netwerkkosten		1	€ 1.800,00	€	1.800,00	
1e lijns onderhoud		38	€ 80,00	€	3.040,00	Werkzaamheden eigen dienst
TMC 2e lijns onderhoud		20	€ 535,00	€	10.700,00	TMC service contract
2e lijns storingen		1	€ 24.000,00	€	24.000,00	TMC en klein materiaal
Smartfolio		12	€ 615,00	€	7.380,00	TMC
Draadloze communicatie		4	€ 900,00	€	3.600,00	TMC
Creditcard transacties		1	€ 17.000,00	€	17.000,00	TMC
Reinigen		1	€ 8.000,00	€	8.000,00	Schoonmaken betaalautomaten door van den Brinks
KPN pinkosten		1	€ 1.800,00	€	1.800,00	
Parkeerrechten database		1	€ 5.503,00	€	5.503,00	TMC contract
Geld tellen		1	€ 11.992,50	€	11.992,50	Brink's
Digiparkeren		1	€ 4.300,00	€	4.300,00	Ingenico e-Commerce Solutions B.V.
Onderdelen		1	€ 4.200,00	€	4.200,00	
2e lijns onderhoud		170	€ 40,00	€	6.800,00	Service door parkeerbeheer
Reinigen	*uren*	*100*	€ *40,00*	€	*4.000,00*	*Reinigen Stadhuis, Vuldersbrink en Hortus met schrobmachine*
Reinigen	*uren*	*75*	€ *40,00*	€	3.000,00	*Reinigen Stadhuis, Vuldersbrink en Hortus papierprikken*
Onderhoud VRI's						
VRI van de Provincie	stuks	1	€ 3.206,00	€	3.206,00	Meebetalen onderhoud VRI provincie Oranjelaan
Onderhoud Camerasysteem						
Politiecamera's	eur	1	€ 34.480,79	€	34.480,79	betreft full service onderhoud , VCS contract
bewakingscamera's 49 parkeren, 29 politie, 10 MSP	stuks	88	€ 100,00	€	8.800,00	
Boekhorstlaan data verbinding	per maand	12	€ 203,70	€	2.444,40	Abonnement CAI Harderwijk
Graaf Ottolaan data verbinding	per maand	12	€ 203,70	€	2.444,40	Abonnement CAI Harderwijk
Westeinde data verbinding	per maand	12	€ 203,70	€	2.444,40	Abonnement CAI Harderwijk
1e lijns onderhoud		1	€ 6.000,00	€	6.000,00	eigen dienst en klein materiaal
Stelpost		1	€ 8.492,10	€	8.492,10	uitval, schade, vandalisme
Onderhoud pollers						
Erdi (piramides)		2	€ 1.620,50		€3.241,00	betreft 2e lijns onderhoud, Erdi contract. Half jaarlijke facturatie
Erdi CMS kosten		2	€ 882,75		€1.765,50	Betreft hosting CMS
Erdi GSM kosten		2	€ 835,00		€1.670,00	Kosten mobiele telefonie
1e lijns onderhoud		6	€ 2.000,00		€12.000,00	eigen dienst en klein materiaal
2e lijns onderhoud		1	€ 4.000,00		€4.000,00	Storingen en onderhoud door Erdi
Schades		2	€ 2.500,00		€5.000,00	Schades door aanrijdingen
ST&D pollers		1	€ 1.000,00		€1.000,00	1e lijns onderhoud
Hosting MOOV Pollers		1	€ 2.082,60		€2.082,60	ST&D Donkerstraat en Luttekepoortstraat
Bruggestraat dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Kerkstraat dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Dixilanddreef dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Schoenmakersstraat dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Hoogstraat dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Ovuturebaan dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Strandboulevard oost dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Strandboulevard west dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Rabbistraat dataverbinding		12	€ 23,97	€	287,64	Abonnement CAI Harderwijk
Donkerstraat internetaansluiting		1	€ 203,70	€	203,70	Abonnement CAI Harderwijk
Luttekepoortstraat internetaansluiting		1	€ 203,70	€	203,70	Abonnement CAI Harderwijk
Stelpost		1	€5.063,29	€	5.063,29	

Onderhoud overige technische installaties						
Onderhoud toegangssystemen	stuks	1	€ 4.463,16		€4.463,16	Service contract N-Secure (toegangs \Vezips, Rterreinen en garages e.d.
1e lijnsonderhoud	uur	1	€ 2.400,00		€2.400,00	eigen dienst en klein materiaal
rol, -draai- of schuifpoorten	stuks	3	€ 200,00		€600,00	betreft 2e lijnsonderhoud, DJS hekw erken Mail gestuurd over contract
1e lijnsonderhoud	stuks	1	€ 5.000,00		€5.000,00	eigen dienst en klein materiaal
1e lijnsonderhoud	uur	1	€ 5.700,00		€5.700,00	eigen dienst en klein materiaal
stroomkasten (verhuurd)/evenementkasten	stuks	99	€ 50,00		€4.950,00	1e en 2e lijnsonderhoud eigen dienst en klein materiaal
Keuringen		33	€ 250,00		€8.250,00	Keuringen door extern bedrijf 1 keer in de 3 jaar. Totaal kasten delen door 3
w eerstations t.b.v gladheidsbestrijding	Euro	1	€ 3.500,00		€3.500,00	Onderhoudscontract Meteo ondersteuning
w eerstations t.b.v gladheidsbestrijding		1	€ 1.500,00		€1.500,00	1e lijns onderhoud en storingen
Laadpalen		1	€ 3.200,00		€3.200,00	1e lijns onderhoud eigen TD
Laadpalen		12	€ 90,00		€1.080,00	Kosten hosting
Eigen net laagspanning	Meter	2.000	€ 2,00		€6.560,00	
Interactieve zeebraden		1	€ 870,00		€870,00	Pol Heetren
Interactieve zeebraden		1	€ 500,00		€500,00	Traffic care
Interactieve zeebraden		10	€ 35,00		€350,00	1e lijns onderhoud eigen TD
Led lijn Hawendam		1	€ 3.800,00		€3.800,00	Contract techdynamics
Led lijn Hawendam		1	€ 5.000,00		€5.000,00	Storingen 2e lijn door tech Dynamics
Verlichting bruggen		2	€ 1.000,00		€2.000,00	
Verlichting bomen		1	€ 1.500,00		€1.500,00	Contract Starlight
LORA netw erkkosten per gatew ay		1	€ 3.100,00		€3.100,00	
LORA beheer en onderhoud		1	€ 3.500,00		€3.500,00	
Onderhoud overig	uur	400	€ 55,00		€22.000,00	
stelpost	Euro	1	€ 8.982,32		€8.982,32	
Houtw al						
Houtw al stroomverbruik	kw h	374.044		€	135.000,00	Op basis van stroomkosten 2023
Houtw al Netw erkkosten inclusief trafohuur	Stuks	12	€ 1.717,40	€	20.608,80	Op basis van jaarafrekening 2023
Houtw al meetdienst	Stuks per kw artaal	4	€ 190,41	€	761,64	Op basis van jaarafrekening 2023
Houtw al w aterverbruik	per kw artaal	4	€ 80,00	€	320,00	Op basis van jaarafrekening 2023
Net vastgoedgebonden kosten						
Storingen		1	€ 18.600,00		€18.600,00	1e lijns storing en onderhoud
onderhoud luchtbehandelingsysteem	eur	1	€ 8.236,47		€8.236,47	offerte Excel air inclusief CO2
Onderhoud BMI/OAI		1	€ 1.021,00		€1.021,00	offerte Excel air
1e lijns onderhoud BMI/OAI		1	€ 2.600,00		€2.600,00	Wekelijks testen
Storingen BMI/OAI		1	€ 4.100,00		€4.100,00	Excel air
Onderhoud Sprinkler		4	€ 1.105,00		€4.420,00	offerte Excel air
1e lijns onderhoud Sprinkler		1	€ 2.600,00		€2.600,00	Wekelijks testen
Leidinginspectie Sprinkler		1	€ 8.875,00		€8.875,00	offerte Aqua+
Storingen Sprinkler		1	€ 1.300,00		€1.300,00	Aqua+
Testen NSA		1	€ 2.600,00		€2.600,00	Wekelijks proefdraaien
1e lijnst onderhoud camera's		1	€ 5.000,00		€5.000,00	Eigen Technische dienst
onderhoud litten	eur	2	€ 2.258,00		€4.516,00	offerte Mitsubishi Bevator Europe (ex.
Storingen litten		1	€ 500,00		€500,00	
onderhoud UPS	eur	1	€ 500,00		€500,00	
onderhoud NSA	eur	1	€ 2.025,00		€2.025,00	offerte Row ertec
Onderhoud ontruimingsinstallatie		1	€ 1.154,00		€1.154,00	Offerte Hain
C2000		1	€ 2.000,00		€2.000,00	Communicatie voor hulpdiensten
Airco's		1	€ 395,00		€395,00	Contract Wiesko
Begeleiding inspecteur tijdens insprecties		2	€ 570,00		€1.140,00	Excel air Houtw al keuring
Aansluiting regionaal brandmeldsysteem	eur	1	€ 2.500,00		€2.500,00	
Muziekdienst		12	€ 40,00		€480,00	Streaming van rechtenvrije muziek
Controle brandblussers		1	€ 1.000,00		€1.000,00	Saval
Breednet		4	€ 57,00		€228,00	CAI
Vitringasingel datawerbinding		12	€ 203,70	€	2.444,40	Abonnement CAI Harderw ijk
Houtw al terminal abonnement		12	€ 470,00	€	5.640,00	Abonnement CCV
Huur sanitair		12	€ 10,00	€	120,00	
reiniging	stuks	1	€ 46.000,00		€46.000,00	schoonmaken hoofdtrappenhuis, liften, beheerderskantoor, toiletten, glasbew assing. Contract van den Brinks
Onderhoud overig		1	€ 20.000,00		€20.000,00	Onderhoud vloeren, w anden, schilderen
reiniging	*uur*	*350*	*€ 65,00*		*€22.750,00*	*Vloer reinigen met schrobm achine*
reiniging	*uur*	*54*	*€ 50,00*		*€2.700,00*	*schoonmaken overig (hoge druk / soppen / bladblazen e.d)*
reiniging koepel	*eur*	*1*	*€ 5.000,00*		*€5.000,00*	*huur hoogwerker*
stelpost	*eur*	*1*	*€ 5.045,00*		*€5.045,00*	

	Vastgoedgebonden kosten					
	onderhoud gebouw kosten (jaarlijks)	eur	1	€ 21.500,00	€21.500,00	klein onderhoud
	onderhoud gebouwkosten groot onderhoud		0	€ 2.150.000,00	€0,00	pm post gemiddelde genomen van 5% van stichtingskosten, voor deel uit MJOP
	brandverzekeringen, opstal e.d.	eur	1	€ 14.067,00	€14.067,00	
	OZB	eur	1	€ 38.902,00	€38.902,00	
	Houtwal personeelskosten					
	Loge Houtwal	uur	2.860	€49,25	€140.855,00	openingstijden Houtwal (08:00 tot 22:00)
3	PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD				€892.010	
	Vervanging OVL					
	Armaturen	Stuks	311	€ 350,00	€108.768,33	vervangingstermijn 25 jaar (excl. gem. 32st p/j schade vergoed door waarborgfonds)
	Lichtbronnen	Stuks	200	€ 41,00	€8.200,00	Vervangingstermijn 10 jaar, zijn nog de lampen, fas eert uiteindleijk uit door vervanging LED
	Drivers	Stuks	225	€ 117,00	€26.325,00	Vervangingstermijn 20 jaar
	Grondspots	Stuks	10	€ 300,00	€3.000,00	vervangingstermijn 15 jaar (lampen alleen bij defect via service onderhoud)
	schilderen masten	Stuks	24	€ 150,00	€3.600,00	1 keer per 10 jaar alleen binnenstad (haagse mast de Nood)
	Kabels eigen net	Meter	1.000	€ 1,30	€1.300,00	(PM post) Vervangingstermijn 50 jaar. 1000 meter kabel
	Verdeelkasten eigen net	Stuks	6	€ 149,00	€894,00	(PM post) Vervangingstermijn 40 jaar
	ANWB masten	Stuks	7	€50,00	€350,00	(PM post) vervangingstermijn 40 jaar (lampen gaan mee in remplace OV)
	Masten	Stuks	186	€800,00	€148.656,00	vervangingstermijn 50 jaar (excl. gem. 32st p/j schade vergoed door waarborgfonds)
	Liandenkosten	Stuks	186	€ 400,00	€ 74.328,00	(PM post) Kosten voor vervangen lichtmasten
	Vervanging VRI's					
	Pramides Havendam , Hoogstraat en Buitenbruggepoort	Stuks	3	€ 5.500,00	€16.500,00	PM post 2028 Vervangingstermijn 10 jaar
	Pramides Kerkstraat Bruggestraat Hondegatsstraat, Schoenmarkersstraat	Stuks	4	€ 5.500,00	€22.000,00	PM post (niet in werking) Vervangingstermijn 10 jaar
	Pollers Donkerstraat en Luttekepoortstraat	Stuks	2	€ 5.500,00	€11.000,00	PM post (niet in werking) Vervangingstermijn 10 jaar
	PRIS	Stuks	13	€ 500,00	€6.500,00	Vervangingstermijn 10 jaar
	Vervanging camera's erver politiebureau					
	Server politiebureau	Stuks	1	€ 8.000,00	€8.000,00	PM post Vervangingstermijn 5 jaar
	Vervanging camerasysteem (openbare orde en veiligheid)					
	Camera masten	stuks	20	€50,00	€1.000,00	PM post vervangingstermijn 40 jaar
	Vaste camera's inclusief netwerkcomponenten	stuks	15	€ 666,67	€10.000,00	PM post vervangingstermijn 6 jaar
	Dome camera's inclusief netwerkcomponenten	stuks	14	€ 1.000,00	€14.000,00	PM post vervangingstermijn 6 jaar
	Mobile Surveillance Pack	stuks	10	€ 1.833,33	€18.333,33	PM post vervangingstermijn 6 jaar
	Infrastructuur	Meter	700	€ 1,30	€910,00	PM post Vervangingstermijn 50 jaar
	Vervanging camerasysteem (toezicht en bewaking)					
	Camera's	stuks	40	€ 800,00	€32.000,00	PM post vervangingstermijn 5 jaar
	Camera masten	stuks	3	€50,00	€150,00	PM post Vervangingstermijn 50 jaar
	Infrastructuur	meter kabel	300	€ 1,30	€390,00	PM post Vervangingstermijn 50 jaar
	Infrastructuur	meter kabel	300	€ 1,30	€390,00	PM post Vervangingstermijn 50 jaar
	Vervanging overige voorzieninngen					
	LED lijn Havendam		1	€ 10.000,00	€10.000,00	Vervangingstermijn 10 jaar Niet deze tBOR periode
	Zitelement Havendam		1	€ 2.100,00	€2.100,00	Vervangingstermijn 10 jaar Niet deze tBOR periode
	Verlichting bruggen		2	€ 2.500,00	€5.000,00	Vervangingstermijn 10 jaar Niet deze tBOR periode
	Schilderen toegangspoorten parkeergarages	stuks	3	€ 500,00	€1.500,00	1 keer per 10 jaar
	Verlichting bomen		1	€ 1.500,00	€1.500,00	Vervangingstermijn 10 jaar Niet deze tBOR periode
	rol-, draai- of schuifpoorten	stuks	3	€ 250,00	€750,00	vervangingstermijn 20 jaar
	Verdeelkasten	stuks	30	€ 150,00	€4.500,00	vervangingstermijn 40 jaar Niet deze tBOR periode
	LORA					
	LORA Gateway		6	€740,00	€4.440,00	Vervangingstermijn 5 jaar
	Kabels technische installaties	meter	2.000	€1,30	€2.600,00	Vervangingstermijn 50 jaar

	Vervanging parkeren (exclusief Houtwal)					
	TMC Strada straatparkeren	*stuks*	*20*	*€ 600,00*	*€12.000,00*	*vervangingstermijn 15jaar (complee)*
	WPS Kloosterplein	*stuks*	*1*	*€ 5.000,00*	*€5.000,00*	*vervangingstermijn 15jaar (gem. kastinhoud 10jaar en hardware 20jaar)*
	WPS Vuldersbrink	*stuks*	*1*	*€ 4.133,33*	*€4.133,33*	*vervangingstermijn 15jaar (gem. kastinhoud 10jaar en hardware 20jaar)*
	WPS Westeinde	*stuks*	*1*	*€ 5.666,67*	*€5.666,67*	*vervangingstermijn 15jaar (gem. kastinhoud 10jaar en hardware 20jaar)*
	WPS Scheepsingel	*stuks*	*1*	*€ 5.000,00*	*€5.000,00*	*vervangingstermijn 15jaar (gem. kastinhoud 10jaar en hardware 20jaar)*
	Rol, -draai- of schuifpoorten	*stuks*	*3*	*€ 500,00*	*€1.500,00*	*vervangingstermijn 20jaar*
	Elektrische hekwerken Hortus en stadhuis	*stuks*	*2*	*€ 1.500,00*	*€3.000,00*	*Vervangingstermijn 20jaar*
	CO2 en LPG detectie	*stuks*	*3*	*€ 133,33*	*€400,00*	*vervangingstermijn 15jaar*
	vervanging verlichting	*st*	*400*	*€ 16,00*	*€6.400,00*	*vervangingstermijn 5jaar (Hortus, Bleek, Stadhuis)*
	vervanging noodverlichting	*st*	*34*	*€ 24,29*	*€825,71*	*vervangingstermijn 7jaar (Hortus, Bleek, Stadhuis)*
	schilderen P-garages	*m 2*	*2.100*	*€ 2,00*	*€4.200,00*	*vervangingstermijn 10jaar schilderen wanden en pilaren*
	renovatie vloeren parkeergarages	*m 2*	*16.000*	*€ 1,40*	*€22.400,00*	*vervangingstermijn 15jaar (16000m 2)*
	Houtwal					
	Niet vastgoedgebonden kosten					
	Camera's		*18*	*€ 400,00*	*€7.200,00*	*PM post Vervangingstermijn 5jaar*
	Ventilatiesysteem		*1*	*€ 13.333,33*	*€13.333,33*	*vervangingstermijn 15jaar Niet deze tBOR periode*
	Verlichting		*1*	*€ 7.500,00*	*€7.500,00*	*vervangingstermijn 20jaar Niet deze tBOR periode*
	Bebording		*1*	*€ 2.666,67*	*€2.666,67*	*vervangingstermijn 15jaar Niet deze tBOR periode*
	Parkeerinstallatie		*1*	*€ 25.000,00*	*€25.000,00*	*vervangingstermijn 10jaar Niet deze tBOR periode*
	Sprinklerinstallatie		*1*	*€ 15.000,00*	*€15.000,00*	*vervangingstermijn 30jaar Niet deze tBOR periode*
	Ontruimingsinstallatie		*1*	*€ 1.800,00*	*€1.800,00*	*PM post Vervangingstermijn 5jaar*
4	INSPECTIEWERKZAAMHEDEN				€ 10.000	
	Globale monitoring van complete areaal incl. administratie	pm	1	€ 10.000,00	€ 10.000	
					€0	
5	OVERHEAD				€106.450	4%
	databeheer, beleid- en beheerplannen				€15.000,00	
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€91.450,00	
TB	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)				€2.754.905	
BE	BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)				€1.535.748	
	kapitaallasten		€ 0			
VE	VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)				(€1.219.158)	
6	BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID				(€1.190.654)	
	Werk met werk maken, synergievoordelen met projecten				(€35.000)	
	in begroting reiniging				(€32.450)	deze kosten zitten in de bestuursdienst reiniging en moeten daar dus verantwoorden
	gestegen stroomkosten via de voorziening				(€519.000)	
	pm posten (per onderwerp worden deze aangemeld)				(€389.021,05)	Separate aanmeldingen of onderdeel van MIP
	in begroting parkeren				(€140.855,00)	deze kosten zitten in de bestuursdienst parkeren en moeten daar dus verantwoorden
	vervangen lichtmasten pm posten, apart aanmelden via meerjarenvervangingsschema				(€74.328,00)	zie mvs
TB1	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)				€1.564.251	
BE1	BEGROTING 2024 - exploitatie (excl kapitaallasten)				€1.535.748	
S	SALDO (BE1-TB1)				(€28.504)	

BEHEER CALCULATIE GROEN 2026-2030			Totaal			C						A			
nummer	omschrijving	eenheid	aantal	prijs eenheid	stb totaal	aantal	prijs eenheid	stb totaal		prijs eenheid	stb totaal	aantal	prijs eenheid	stb totaal	toelichting
1	SERVICE ONDERHOUD				€ 80.055			€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00	
	aanplantmeldingen	stuks	1.779	€ 45,00	€ 80.055	0		€ 0,00	0		€ 0,00	0		€ 0,00	gemiddeld een uur per melding
2	PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD				€ 2.630.872			€ 254.274,38			€ 2.376.597,19			€ 0,00	
															excl. aannemerskosten; basis zijn gemiddelde eenheidsprijzen uit de onderhoudsbestekken
	bermen, ruw	m2	0		€ 50.948	0	€ 0,00	€ 0,00	397.733	€ 0,13	€ 50.948,14			€ 0,00	idem
	bermen, natuurlijk beheer hoog	m2			€ 108.101			€ 0,00	518.147	€ 0,21	€ 108.100,94				idem
	bermen, natuurlijk beheer laag	m2							11.677	€ 1,10	€ 12.861,50				idem
	bodembedekkers	m2	0		€ 161.270	0	€ 1,37	€ 0,00	54.287	€ 2,97	€ 161.269,88			€ 0,00	idem
	bolgewassen	m2	0		€ 10.200	0	€ 0,00	€ 0,00	85.000	€ 0,12	€ 10.200,00			€ 0,00	idem
	bomen in bepanting	st	0		€ 128.057	0	€ 0,00	€ 0,00	10.386	€ 12,33	€ 128.056,91			€ 0,00	gelekeid met 80% van het areaal
	bomen in gazon	st	0		€ 108.506	0	€ 0,00	€ 0,00	9.645	€ 11,25	€ 108.506,25			€ 0,00	gelekeid met 80% van het areaal
	bomen in verharding	st	0		€ 127.747	0	€ 0,00	€ 0,00	3.802	€ 33,60	€ 127.747,20			€ 0,00	gelekeid met 80% van het areaal
	bos (gelederlijk)	m2	0		€ 8.976	112.203	€ 0,08	€ 8.976,25			€ 0,00			€ 0,00	idem
	bosplantsoen	m2	0		€ 220.100	301.507	€ 0,73	€ 220.099,77			€ 0,00			€ 0,00	idem
	cultuurrozen	m2	0		€ 0	0	€ 0,00	€ 0,00	180		€ 0,00			€ 0,00	idem
	gazons	m2	0		€ 662.871	0	€ 0,00	€ 0,00	795.593	€ 0,82	€ 662.871,36			€ 0,00	idem
	hagen	m1	0		€ 75.853	0	€ 3,65	€ 0,00	20.451	€ 3,71	€ 75.853,45			€ 0,00	idem
	halfverharding	m2	0		€ 22.500	0	€ 0,00	€ 0,00	10.000	€ 2,25	€ 22.500,00			€ 0,00	idem
	heesters en botanische rozen	m2	0		€ 420.543	0	€ 1,14	€ 0,00	154.623	€ 2,72	€ 420.543,36			€ 0,00	idem
	struikrozen	m2	0		€ 10.105	0	€ 0,00	€ 0,00	2.434	€ 4,15	€ 10.105,45			€ 0,00	idem
	vaste planten	m2	0		€ 32.478	0	€ 0,00	€ 0,00	10.915	€ 2,98	€ 32.477,55			€ 0,00	idem
	riet	m2	0		€ 4.187	0	€ 0,00	€ 0,00	19.939	€ 0,21	€ 4.187,19			€ 0,00	offerte nvis
	invasieve exoten en plaagbestrijding	eur			€ 25.000				1	€ 25.000,00	€ 25.000,00				methamepapanse dit zien als opgave elke proces stemps
	steipost	eur	1		€ 109.015	0	€ 0,00	€ 11.454	1		€ 97.561,46				5%
	aannemerskosten	eur	1		€ 341.551	0	€ 0,00	€ 13.744,56	1		€ 327.806,51			€ 0,00	AK/W/Re in bouwsom zaamheid; 15 % op stb totaal
3	PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD				€ 607.672										
	bermen	m2	9.693	€ 2,99	€ 28.983										incl. aannemerskosten; prijs op basis een heidsprijzen van aanbestedingen
	kruidenberm	m2	0	€ 3,53	€ 0										Jut tie teeweg tij dtrend lastand lolonden door beheer ls doelstelling
	bodembedekkers	m2	1.810	€ 17,51	€ 31.867										idem
	bolgewassen	m2	6.167	€ 9,00	€ 55.500										idem
	bomen in bepanting	st	130	€ 514,01	€ 66.730										idem
	bomen in gazon	st	121	€ 484,90	€ 58.461										idem
	bomen in verharding	st	48	€ 911,00	€ 43.296										idem
	bos (gelederlijk)	m2	0	€ -	€ 0										idem
	bosplantsoen	m2	5.025	€ 13,99	€ 70.301										idem
	cultuurrozen	m2	6	€ 27,76	€ 167										idem
	gazons	m2	19.890	€ 2,91	€ 57.879										idem
	hagen	m1	682	€ 17,51	€ 12.005										idem
	halfverharding	m2	333	€ 17,53	€ 5.843										idem
	heesters en botanische rozen	m2	5.154	€ 21,12	€ 108.855										idem
	struikrozen	m2	97	€ 24,09	€ 2.345										idem
	vaste planten	m2	1.364	€ 25,78	€ 35.175										idem
	riet	m2	665	€ 2,10	€ 1.396										is tuerualig maar stranders uitfloronden e.d.
	inhuiskale plekken	eur	1	€ 28.870	€ 28.870	5%									
4	INSPECTIEWERKZAAMHEDEN				€ 133.871	4%									
	Globale monitoring van x willekeurig incl. administratie	x alle willekeurig	13	€ 3.400,00	€ 44.200										maandelijkse schouw onderhoudsbestekken, prijs op basis van offerte
	WBC (wettelijke bomen inspectie)		29.791	€ 3,01	€ 89.671										prijs op basis van offerte, 100% van areaal
5	OVERHEAD				€ 446.700	13%									
	zoals: databeheer, communicatie en voorlichting, IOT, beleid- en beleidsplannen				€ 75.000										
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€ 371.700										
TB	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)				€ 3.899.169										
BE	BEGROTING 2025 (excl. kapitaallasten) kapitaallasten				€ 3.867.543										uit begroting
VE	VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)				-31.621										
6	BESTAAND BEELD en NIEUW BEELD				-11.884										
	werk met werk	eur			-€ 30.384										door meerjarig met GRP werken en stabiliteit prouhoe
	bomenbeheer door een boomploeg				-€ 24.000										
	bomen in verharding				€ 42.500										zie beleidsnotitie verharding natuur en groen, extra geld voor onderzoeken voorzieningen
	taakstelling steipost				€ 0										
	taakstelling uitvoeren				€ 0										
	steipost taakstelling				€ 0										
TBI	TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)				€ 3.887.286										
BEI	BEGROTING 2014- exploitatie (excl. kapitaallasten)				€ 3.867.543										
S	SALDO (BEI-TBI)				-19.737										

BEHEERCALCULATIE SPEELPLAATSEN 2026-2030

NR	omschrijving	eenheid	Totaal aantal	prijs eenheid	sub totaal	toelichting
1	**SERVICE ONDERHOUD**				**€ 9.000**	
	aantal actie naar meldingen	stuks	200	€ 45,00	€ 9.000	meldingen via de klachtenlijn
2	**PLANMATIG JAARLIJKS ONDERHOUD**				**€ 170.125**	
	Regulier onderhoud speelplaatsen	stuks	174	€ 861,85	€149.963	Onderhoud aan speeltoestellen, speelplaatsen en ondergronden
	onderhoud kunstgrasvelden (voetbal)	m2	4.592	€ 1,59	€ 7.301	jaarlijks schoonmaken bezanden en vegen
	onderhoud kunstgrasvelden (speelplaatsen)	m2	468	€ 3,71	€ 1.736	jaarlijks schoonmaken bezanden en vegen
	onderhoud trapveldjes	stuks	27	€ 384,62	€ 10.000	jaarlijks bemesten, bezanden, slepen en doorzaaien
	onderhoud beweegroutes	stuks	676	€ 1,66	€ 1.125	jaarlijk schoonmaken van de punaises
3	**PLANMATIG MEERJAREN ONDERHOUD**				**€ 286.666**	
	Vervanging speel- en sporttoestellen+plaatsing/montage	stuks	52	€ 2.949,00	€154.003	afschrijving 18 jaar/toestel, gemiddelde aanschafprijs ca. €3000,=/toestel
	Vervanging schors ondergronden	stuks	5	€7.900,00	€ 39.500	boomschors en Decowood/18 jaar, inclusief arbeid+ machines
	Vervanging voetbalkooien kunstgrasvelden	*stuks*	*0,50*	*€ 33.250,00*	*€ 16.625*	*afschrijving 20 jaar dubbelstaafmat hekwerk.*
	Vervanging hekwerken rond speelplaatsen	m1	54,10	€ 75,00	€ 4.058	afschrijving van 20 jaar
	Vervanging palen/bordjes rookvrije speelplekken en verboden v	stuks	10,00	€ 95,00	€ 950	afschrijving 10 jaar
	Vervanging kunstgrasmat	*m2*	*382,67*	*€ 52,30*	*€ 20.013*	*afschrijving 12 jaar voor kunstgrasmat*
	Vervangen bijzondere toestellen	stuks	0,20	€ 63.350,00	€ 12.670	zoals schip en glijtoren bij Crescent
	Vervangen pumptrackbaan	*stuks*	*0,07*	*€ 75.000,00*	*€ 5.000*	*pumptrackbaan*
	Vervanging Skatebaan groot	*stuks*	*0,04*	*€ 250.000,00*	*€ 10.000*	*afschrijving 25 jaar (zit in MIP)*
	Vervanging Skatebaan klein	*stuks*	*0,04*	*€ 100.000,00*	*€ 4.000*	*afschrijving 25 jaar*
	Vervangen interactieve toestellen	*stuks*	*0,20*	*€ 30.000,00*	*€ 6.000*	afschrijving 15 jaar
	Vervangen brug De Oude Eik	stuks	0,07	€ 25.000,00	€ 1.667	afschrijving 15 jaar
	Vervanging 3x3 basket	*stuks*	*0,07*	*€ 55.000,00*	*€ 3.667*	*afschrijving 15 jaar*
	Vervanging beweegroutes	stuks	45	€ 33,50	€ 1.510	afschrijving punaises 15 jaar
	Vervangen speciale ondergronden	m2	7,33	€ 205,00	€ 1.503	Crescent park / heuvel strandeiland (EPDM vloer)
	Vervangen Skills park	*stuks*	*0,10*	*€ 55.000,00*	*€ 5.500*	*afschrijving 10 jaar*
4	**INSPECTIEWERKZAAMHEDEN**				**€ 6.831**	**1%**
	speeltoestellen	stuks	727	€ 8,50	€ 6.180	speeltoestellen worden 1 **x** / **jaar** geinspecteerd op veiligheid
	sporttoestellen en spelaanleidingen	stuks	217	€ 3,00	€ 651	worden **1x** / **jaar** geinspecteerd
5	**OVERHEAD**				**€ 111.220**	**24%**
	databeheer, beleid- en beheerplannen				€ 20.000	
	Overhead B.V.A.T (o.a. gemeentelijke doorbelastingen)				€ 76.220	
	Vernieling /Vandalisme	onvoorzien			€ 15.000	onkosten door vandalisme, gebaseerd op gemiddelde afgelopen jaren
TB	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (1-5)**				**€ 583.842**	
BE	**BEGROTING 2025 (excl kapitaallasten)**				**€ 516.939**	
	kapitaallasten		**€ 409.914**			
VE	**VERSCHIL - exploitatie (BE-TB)**				**(€66.903)**	
6	**BESTAAND BELEID en NIEUW BELEID**				**(€85.805)**	
	Vervanging voetbalkooien kunstgrasvelden	pm	-1,00	€ 16.625,00	-€ 16.625	zit in mip jaarschijf 2028
	Vervanging kunstgrasmat	m2	-1,00	€ 20.013,47	-€ 20.013	zit in mip jaarschijf 2028
	Vervangen pumptrackbaan	pm	-1	€5.000,00	-€ 5.000	pm post, opvoeren via kadernota bij vervanging
	vervangen skatebaan groot		-1	€ 10.000,00	-€ 10.000	zit in mip
	vervangen skatebaan klein	pm	-1	€4.000,00	-€ 4.000	pm post, opvoeren via kadernota bij vervanging
	vervangen interactieve toestellen	pm	-1	€6.000,00	-€ 6.000	pm post, opvoeren via kadernota bij vervanging
	Vervanging 3x3 basket	pm	-1	€3.666,67	-€ 3.667	pm post, opvoeren via kadernota bij vervanging
	Vervangen Skills park	pm	-1	€5.500,00	-€ 5.500	pm post, opvoeren via kadernota bij vervanging
	werk met werk		-1	€ 15.000,00	-€ 15.000	
TB1	**TOTAAL Beheerplan vergelijkbaar met begroting (6)**				**€ 498.036**	
BE1	**BEGROTING 2023- exploitatie (excl kapitaallasten)**				**€ 516.939**	
S	**SALDO (BE1-TB1)**				**€18.903**	

FINANCIEEL OVERZICHT CALCULATIES en VOORDEURBEDRAGEN			
Onderdeel	**TOTAAL Beheercalculatie met aanpassing beleid (TB1)**	**Deel van het budget dat wordt beïnvloed door het aantal woningen (85% van het budget)**	**Bedrag per voordeur (aantal woningen per 1-1-2024 is 22045)**
Riolering	€ 1.393.479	€ 1.184.457	€53,73
Stedelijk water	€ 52.605	€ 44.714	€2,03
Reiniging	€ 1.519.315	€ 1.291.418	€58,58
Wegen	€ 3.783.518	€ 3.215.990	€145,88
Civiele Kunstwerken	€ 176.714	€ 150.207	€6,81
OV en Technische Installaties	€ 1.564.251	€ 1.329.614	€60,31
Straatmeubilair	€ 284.607	€ 241.916	€10,97
Groen	€ 3.899.169	€ 3.314.294	€150,34
Speelplaatsen	€ 583.842	€ 496.265	€22,51
TOTAAL			**€511,18**